

L/Ri.

140e jaargang - februari 1971 - nr 2 - II

de militaire Spectator

KON. MIL. ACADEMIE
BIBLIOTHEEK
Kasteelplein 10
BREDA

waarin opgenomen de officiële mededelingen van de
Koninklijke Landmacht en de Koninklijke Luchtmacht

de militaire spectator

JAARGANG 1940

FEBRUARI 1971

maandblad, waarin opgenomen
de officiële mededelingen van
de Koninklijke Landmacht en
de Koninklijke Luchtmacht

Uitgave van

VERENIGDE PERIODIEKE PERS N.V.

lid van de Nederlandse Organisatie
van Tijdschrift Uitgevers (NOTU)

Directie, Redactie en Advertenties:
Zwarteweg 1 - Den Haag - tel. (070) 64 29 55
giro 60 86 66

Abonnementsadministratie:
C. Misset N.V., Postbus 4, Doetinchem

Uitgever:
C. F. M. Vrijens

Hoofredacteur:
F. Touber
Brigade-Generaal der Infanterie (gsb)

Adjunct-hoofredacteur:
S. van der Pol
Commodore van de Koninklijke Luchtmacht

Redactie:
G. A. Numan
Luitenant-Kolonel der Fuseliers (gsb)

F. Schouten
Kolonel der Infanterie (gsb)

M. W. A. Weers
Luitenant-Kolonel van de Koninklijke Luchtmacht

ir. T. A. van Zanten
Generaal-Majoor van de Technische Staf

Exploitatiechef:
W. van der Veen

Abonnementsprijs: f 48,— per jaar (incl. BTW)
buitenland: f 50,— per jaar
losse nummers: f 5,— (incl. BTW)

Advertenties: contractprijzen op aanvraag

NADRUK VERBODEN

INHOUD**Officiële mededelingen**

52 Uit de Landmacht- en Luchtmachtorders
Mededelingen van de Sectie Boekwerken
en gedrukten van de Dienst van de Kwartiermeester Generaal

Redactioneel gedeelte

53 Hogere militaire vorming in België

54 Enkele onderhoudsaspecten van de NF5,
door K. van der Heide, Luitenant-Kolonel
van de Koninklijke Luchtmacht

57 De NAVO in verleden, heden en toe-
komst, door J. Smit, Majoor der Artillerie

69 Nieuwe uitgave

70 De militaire orde en de vorming van de
soldaat

74 Het gewondenafvoercoördinatiecentrum,
door A. Lina, Luitenant-Kolonel van de
Geneeskundige Troepen

79 Programmeertalen, door ir. C. G. M.
Konings, Majoor van de Koninklijke
Luchtmacht

84 Problemen in de krijgsmacht? door L. P.
J. A. Storimans, Luitenant-Kolonel der
Cavalerie

86 De Japanse defensienota, door H. A.
Baaij, Majoor van de Koninklijke Lucht-
macht

92 Meningen van anderen

94 Antwoord op meningen van anderen

96 Uit de vakpers

Bij de omslagfoto:

Een NF5 in 200-uurs PE(riodieke) inspectie (zie het
artikel op blz. 54)

Officiële mededelingen

Koninklijke Landmacht en Koninklijke Luchtmacht

Uit de Landmacht- en Luchtmachtorders

- LuO 70521.** Herkenningsplaatjes.
- LuO 59524.** Vredesorganisatie commando depots materieel luchtmacht (herdruk).
- LuO 59532.** Vredesorganisatie commando luchtmachtopleidingen (herdruk).
- LaO 62035.** Verplaatsingskostenbesluit (herdruk blz. 13/14 i.v.m. wijziging).
- LaO 67050.** Bevordering, benoeming, tijdelijke benoeming en terugstelling van dienstplichtig personeel der Koninklijke landmacht (herdruk).
- LuO 61504.** Besluit verbintenissen luchtvarenden Luchtmacht en Premiereregeling en andere voorzieningen voor luchtvarenden luchtmacht en uitvoeringsbepalingen. (Herdruk).
- LaO 62019.** Dienstavak van de officieren van vakdiensten en dienstavak van de officieren van vakdiensten bij de Koninklijke Marechaussee. (Herdruk).
- LaO 67045.** Duur eerste oefening (lichtingsploegen 1967-5 en volgende).
- LuO 67552.** Opleiding algemene ontwikkeling Luva. (Herdruk).
- LaO 70028/LuO 70522** Medegebruik van militaire sportaccommodatie door burgersportverenigingen.
- Lamed 048-70.** Maximumsnelheden voor militaire voertuigen.

Lamed 047-70/Lumed 532-70. Ontslag dienstplichtigen wegens algemene diensteindiging.

Lamed 050-70. Bewegingsvrijheid met Goede Vrijdag, Pasen en Pinksteren 1971 voor militairen, die in Nederland hun dienst verrichten.

Lamed 044-61/Lumed 522-61. Filmvoorstellingen. (Herdruk i.v.m. diverse wijzigingen).

Lamed 052-70. Regeling diensttelefoons.

Lamed 053-70/Lumed 540-70. Afkorting benaming Koninklijke Luchtmacht.

Mededelingen van de Sectie Boekwerken en gedrukten van de Dienst van de Kwartiermeester Generaal

Opgave van nieuw verschenen voorschriften en wijzigingen*

VS 2-1114. Beveiliging van ATOMIC- en ATOMAL-gegevens. Hierin worden de aanvullende maatregelen gegeven ter beveiliging van atoomgegevens, boven hetgeen is bepaald in de voorschriften VS 2-1111 en VS 2-1113.

1e Opgave van wijzigingen op VS 2-1500, 6e druk (Reglement op de inwendige dienst bij de Koninklijke Landmacht). De wijzigingen betreffen de hoofdstukken waarin de bepalingen omtrent de dagindeling en de avondpermissie zijn vastgelegd.

3e Opgave van wijzigingen op VS 6-40/3 (Schietvoorschrift artillerie - deel 3 - diverse onderwerpen). Hiermee wordt het voorschrift v.w.b. het artillerievuurplan in overeenstemming gebracht met het gestelde in de terzake uitgegeven Stanags. Voorts is de vuurregelingsprocedure nader aangevuld voor zover deze de lancering van raketten betreft.

V 1-7, 3e druk. Radiotelefonieprocedure. De 2e druk komt hiermee te vervallen. In dit voorschrift wordt uitvoerig de werkwijze behandeld die moet worden gevolgd, wil de berichtenwisseling per radiotelefoon aan de doelstelling beantwoorden.

* Materieeltechnische en zuiver administratieve publicaties zijn niet opgenomen.

Einde van de Officiële Mededelingen van de Koninklijke Landmacht en de Koninklijke Luchtmacht

Abonnementsprijsverhoging

Het zal u wellicht bekend zijn, dat onlangs door de PTT alleen voor de tijdschriften een begin is gemaakt met de afschaffing van het zg. nieuwsbladtarief, dat reeds 80 jaar voor de gehele pers bestaat. Dit houdt een verhoging in van de posttarieven met gemiddeld 30% per 1 februari 1971.

Door deze verhogingen, alsmede door de voortdurende stijging van andere kosten zoals papierprijzen en drukkerskosten, zijn wij helaas gedwongen, met inachtneming van het door het ministerie van economische zaken voorgeschrevene, de abonnementsprijzen voor De Militaire Spectator m.i.v. 1 januari 1971 te stellen op f 48,— per jaar. Voor het buitenland wordt de abonnementsprijs verhoogd tot f 50,—.

Wij vertrouwen dat u deze prijsherziening zult kunnen billijken.

De Uitgever

Hogere militaire vorming in België

* * * Achtereenvolgens werd in De Militaire * Spectator aandacht besteed aan de hogere vorming van officieren, behorende tot de krijgsmachten van onze belangrijkste bondgenoten en aan het onderwijs van de Russische Frunze Academie. Het recente eeuwfeest van de Belgische Krijgsschool (twee jaar na dat van onze HKS) geeft aanleiding de gang van zaken bij onze zuiderburen eens te bezien.

De structuur van de Belgische Krijgsschool doet enerzijds denken aan die van de Franse Ecole Supérieure de Guerre, anderzijds — v.w.b. de indeling van de vakgebieden in leergroepen — aan die van de Nederlandse Hogere Krijgsschool. De opdracht van de Krijgsschool is „bepaald bij organiek koninklijk besluit; zij is een intermachteninrichting voor hogere militaire opleiding en staat onder rechtstreeks bevel van de Minister van Landsverdediging”. Het instituut kent ook een Cursus Staftechniek, met als doel jonge officieren van de Landmacht en van de Rijkswacht voor te bereiden op het vervullen van ondergeschikte staffuncties. De cursus heeft echter generale relatie met de hogere militaire vorming van de kandidaat-stafbrevethouders (Nederlands: *sbh*; Frans: *bem*, breveté état major), noch met de korte logistieke cursussen voor hoofdofficieren of met de — eveneens korte — cursussen „Beleid en Beheer voor hogere kaders van de generale staf en van de grote commando's”.

De selectie, vorming en beoordeling van de officieren kandidaat-stafbrevethouders („stagiairs” genoemd), de officieren die de tweejarige hogere militaire vorming volgen, is als volgt geregeld. Jaarlijks bepaalt de minister van landsverdediging het aantal toe te laten officieren. Ieder beroeps-officier van Landmacht, Luchtmacht, Marine of Rijkswacht, met een anciënniteit van minimaal 7 en maximaal 12 jaren, wiens beoordelingen aan hoge eisen voldoen, kan zich kandidaat stellen. De respectieve chefs in de hiërarchieke lijn adviseren de aanmeldingen. Het resultaat van een uit twee delen bestaand vergelijkend toelatingsexamen is vervolgens bepalend. Het eerste deel van dat examen wordt schriftelijk afgelegd; de onderwerpen zijn: algemene ontwikkeling, politieke, sociale, economische en actuele militaire vraagstukken, militaire geschiedenis, moderne talen. De geslaagden voor het eerste deel volgen een

korte informatiecursus aan de Krijgsschool en een stage in de tweede landstaal, alvorens met het tweede deel van het toelatingsexamen te worden geconfronteerd. Dit tweede deel wordt mondeling afgenomen en heeft tot doel na te gaan of de kandidaten voldoende kennis hebben op militair gebied, of zij bekwaam zijn zich mondeling uit te drukken en hoofd- en bijzaken kunnen onderscheiden. Men mag maximaal tweemaal deelnemen aan het toelatingsexamen. De toegelatenen volgen de Krijgsschool, de „enige inrichting van hoger militair intermachtenonderwijs, die de geselecteerde officieren moet vormen tot commando-assistenten voor alle echelons, moet voorbereiden tot de diverse commandoposten en andere posten met grote verantwoordelijkheid”. De studie omvat algemene defensieproblemen, de voorbereiding en leiding van operaties en het beheer van de ter beschikking van de Krijgsmacht gestelde middelen. De beoordeling van de stagiairs is een continu proces. Het eerste studiejaar wordt afgesloten met een schriftelijk examen, gevolgd door een mondelinge uiteenzetting en verdediging van het geleverde werk. Na het tweede studiejaar volgt een eindexamen; het mondeling gedeelte daarvan wordt afgelegd voor een door de minister van landsverdediging aangewezen commissie. Het leerplan van de Krijgsschool omvat een gemeenschappelijk gedeelte voor de stagiairs van alle vier krijgsmachtdelen, de bezetters van de „leerstoelen landmacht” dragen hun kennis uit aan een deel van de leerlingen, die van de „leerstoelen luchtmacht” aan een ander deel.

Deze korte beschrijving moge eindigen met het citeren van de doelstelling van het congres dat de Krijgsschool ter gelegenheid van haar honderdjarig bestaan organiseerde, een doelstelling die het streven van het instituut weergeeft:

De Krijgsschool wil bewust haar vormings- en onderzoekingswerk langs de grote stroomversnellingen van het moderne denken richten. De evolutie van de hedendaagse gedachte, zowel op het politieke, sociale, economische, wetenschappelijke als op het militaire gebied, oefent een diepgaande invloed uit op de opvattingen inzake landsverdediging, evenals op de grondslagen van de militaire leer. Om bij werkzaamheden een hoger peil van doeltreffendheid te bereiken, wenst zij zich van de medewerking te verzekeren van de leiders en zoekers die de wereld van morgen voorbereiden en vorm geven.

Enkele onderhoudsaspecten van de NF5

K. van der Heide

Luitenant-Kolonel van de Koninklijke Luchtmacht

Toen in 1966 de beslissing was gevallen inzake de keuze van de NF5 als opvolger van de F84F „Thunderstreak“-jachtbommenwerper en van het T33-lesvliegtuig was men zich ervan bewust, dat dit nieuwe vliegtuig qua onderhoud wel geen omwenteling teweeg zou brengen, maar toch bepaalde aspecten zou vertonen die afwijken van de tot dan gebruikelijke onderhoudsnormen. In zijn conceptie is de NF5 een ontwerp dat in de vorm van het T38-lesvliegtuig bij de USAF al geruime tijd in gebruik was. Om echter een dergelijk vliegtuig na een aantal jaren nog steeds als geheel modern, met betere vliegeigenschappen en prestaties, op de markt te kunnen brengen was een zodanige aanpassing van het ontwerp nodig dat in feite een geheel nieuw vliegtuig ontstond. De uiterlijke vorm mag nog grote gelijkenis vertonen, de verbeterde eigenschappen hebben geleid tot constructiewijzigingen die binnen de gegeven dimensies alleen konden worden gerealiseerd door toepassing van vaak geheel nieuwe materialen en technieken. Dit laatste heeft bepaalde consequenties meegebracht ten aanzien van het onderhoud.

Zo zijn zeer hoogwaardige staallegeringen toegepast die uitermate corrosiegevoelig zijn. Indien corrosie daarbij ook maar de geringste kans krijgt, ontstaat onmiddellijk een bron voor haarscheuren. Bij de zeer hoge belastingen waaraan onderdelen worden onderworpen, kunnen deze in korte tijd tot desastreuze gevolgen leiden. Voorbeelden hiervan vinden wij o.a. in landingsgestel en vleugelliggers. Reeds tijdens de laatste fasen van de fabricage moet hiermee zodanig rekening worden gehouden dat tussen twee bewerkingen, ook bv. tussen het einde van de werkdag en de volgende ochtend, de blanke delen met een corrosiewerende laag moeten worden afgedekt.

Ook wordt veel gebruik gemaakt van zg. „honeycomb“-constructies. Dit is een huidvorm waarbij de sterkte — bij een zeer gering gewicht — wordt verkregen door tussen twee scheermesdunne huiddelen een van nog dunner materiaal gemaakte „honingraat“ te lijmen. Hier speelt niet alleen corrosie een grote rol. Ook de minste beschadiging vergt een kostbare en tijdrovende

reparatie. Een schroevendraaier die van enkele decimeters hoogte valt kan in dit opzicht rampzalig zijn. Dit alles houdt echter in dat ook bij het normale onderhoud, zoals dit op een vliegbasis plaatsvindt, behalve voorzichtigheid in het algemeen, aan het onderwerp „corrosie“ veel meer aandacht moet worden besteed dan tot nu toe gebruikelijk was.

Uiteraard is een goede corrosiecontrole altijd al nodig geweest, maar de gevolgen van nalatigheid in dit opzicht zullen zich thans eerder openbaren in de vorm van breuk van vitale delen of ten minste zeer kostbare reparaties. Voor wat betreft het verhoogde risico zij o.a. gewezen op de vele, vaak onzichtbare, vormen van corrosie die de toepassing van de moderne technologie met zich brengt. Deze zijn veelal niet of slechts met gecompliceerde apparatuur te onderkennen en alleen een scrupuleus onderhoud is in staat het optreden te voorkomen. Hier ligt een typische taak voor het eerste-niveau-onderhoud¹, waar, door voortdurende reinheid en controle, de corrosie in de kiem kan worden gesmoord. Dit gebeurt in de eerste plaats door regelmatige wasbeurten. Voorts komt elke NF5 eenmaal per 60 dagen in een „anticorrosiedok“. Samen met de „crew chief“ van het vliegtuig voert het dokpersoneel een nauwkeurig omschreven corrosieinspectie uit. Hierna krijgt het vliegtuig, ook al zou de vliegdienst het toestel niet kunnen missen, onverbiddelijk een beurt bij de schilder. Hier vindt eventuele chemische behandeling van aangetaste delen plaats en verfbeschadigingen worden bijgewerkt.

Ook vinden na vastgestelde uren- of kalenderintervallen „special inspections“ van sommige hoogbelaste delen plaats. Bij deze inspecties moet soms plaatselijk de verf of speciale kunststofbeschermingslaag worden verwijderd om met bepaalde technieken een begin van scheurvorming te kunnen vinden. Onmiddellijk daarna moet een nieuwe beschermende laag worden aangebracht, tenzij reparatie moet plaatsvinden.

Een geheel ander aspect, dat zich voordoet bij het onderhoud aan de NF5, is de veelvuldige

¹ Zie: *Mil. Spect.* 140(1971)14

toepassing van metaallijmen en andere kunststoffen. Hierbij zijn op de basis, echter op tweede-lijnsniveau, reparaties mogelijk. Eén eigenschap hebben deze werkzaamheden gemeen met de hiervoor behandelde corrosiecontrole: ze zijn beide tijdrovend. De meeste lijm- en kunststofbewerkingen vragen „cure”-tijden tot 24 uur, en het werk is vaak niet te combineren met andere werkzaamheden. Een extra probleem bij de kunststofverwerking is dat deze bepaalde minimumtemperaturen vraagt. Niet alleen de omgevingstemperatuur moet een bepaalde, soms vrij hoge waarde hebben; ook het vliegtuig zelf moet, vooral in het winterseizoen, voldoende tijd hebben om geheel „op temperatuur” te komen voordat de bewerking kan plaatsvinden. Indien niet op „ad hoc”-basis nodig, zal dit werk dan ook bij voorkeur vlak voor het weekeinde worden geprogrammeerd of zelfs, indien nodig, in „overwerk” op zaterdagochtend worden uitgevoerd, zodat de hardingstijd niet te veel verlies oplevert.

Bij de tijdrovende werkzaamheden waarmee de moderne technologie ons vliegtuig soms aan de grond poogt te kluisteren kunnen wij echter dankbaar opzien naar de elektronische industrie, die ons in verschillende van hun apparaten soelaas biedt in de vorm van het zg. BITE. Dit is het „Build In Test Equipment”, waarbij het indrukken van enkele toetsen en het al dan niet oplichten van lampjes ons vertelt of, en zo ja waar, een defect moet worden gezocht. Een simpele verwisseling maakt dan dat het oponthoud van het vliegtuig niet lang duurt, waarna de werkplaats de zaak verder „in huis” ter hand kan nemen. Desondanks is het met het oog op de gemiddelde afdoeningstijd van de klachten en andere werkzaamheden, evenals bij de F104G, noodzakelijk gebleken een avondploeg in te stellen. Zonder deze, zij het beperkte, avondploeg is het niet mogelijk de later op de dag optredende defecten tijdig te verhelpen en het vliegtuig de volgende dag weer te kunnen gebruiken. Ook geprogrammeerd werk van kortere duur, waarvoor het vliegtuig overdag te veel aan het vliegprogramma zou moeten worden onttrokken, kan efficiënter 's avonds plaatsvinden.

Uiteraard vraagt de invoering van een nieuw vliegtuig een gedegen omscholing van het technisch personeel om het onderhoud op de juiste wijze te kunnen uitvoeren. Velen moeten niet alleen nieuwe apparatuur leren kennen, doch eveneens hun algemene vakkennis aanpassen. Zo

moeten de schilders en plaatwerkers zich vele facetten van de moderne kunststofverwerking eigen maken. Ook sommige mechanische specialisten, met name de motormonteurs, hebben zich moeten aanpassen. De door Orenda in licentie gebouwde General Electric J85-motor is nl., vergeleken met alle tot nu toe in de KLu gebruikte straalmotoren, een dusdanig verfijnde machine dat vrijwel al het tot nu toe gebruikte gereedschap te grof is. Dit personeel heeft zich dan ook een „horlogemakersmentaliteit” eigen moeten maken.

Het is in het kader van dit artikel wellicht nuttig even dieper op deze omscholing in te gaan. Vooropgesteld zij dat men bij de opzet van deze omscholing is uitgegaan van dezelfde methode die bij de F104G is toegepast en daar haar grote waarde heeft bewezen. Tijdig vóór de komst van de eerste vliegtuigen zijn de toekomstige instructeurs, alsmede enkele „kern”monteurs, voor een fabrieksopleiding naar „Canadair” in Montreal gezonden. De instructeurs zijn uitgelezen specialisten, die ten dele reeds bij de F104G instructeurservaring hebben opgedaan. Zij hebben in Canada, behalve instructie en enige praktijkervaring met het vliegtuig, ook het laatste deel van de fabricage van de door hen te gebruiken trainers meegemaakt. Deze trainers zijn volledig werkende deelsystemen die duidelijk laten zien wat in het vliegtuig (soms in het verborgene) plaatsvindt. Ook afstellingen en storingen kunnen hieraan worden gedemonstreerd. Met de instructeurs werd op de vliegbasis Twente, die als eerste met de NF5 werd uitgerust, het „Technisch Instructie Squadron NF5” opgericht. Dit squadron zorgt thans voor de omscholing van al het onderhoudspersoneel NF5, ook van de Vliegbasis Eindhoven, waar eveneens NF5's worden gestationeerd. Voorts worden vliegercursussen gegeven en korte oriëntatieweken voor staf- en ander personeel. Door de plaatsing van de opleiding op Twente kon een ideale wisselwerking tussen instructie en bedrijf worden verkregen.

Een geheel nieuw, tijdelijk noodzakelijk, onderhoudsaspect doet zich thans nog voor, nl. het onderhoud tijdens de overtocht van de fabriek naar Nederland. De vliegtuigen worden, zoals wellicht bekend, door eigen vliegers via Groenland, IJsland en Schotland overgevlogen. Deze operatie „High Flight” begint bij een klein Nederlands technisch detachement op de Canadese basis Bagotville. Zodra echter de vliegtuigen op de USAF-basis Söndreström in Groenland zijn

gearriveerd moet, indien zich defecten voordoen, hulp uit Nederland worden gehaald. Onderweg kan nl. wel worden getankt en eenvoudige hulp worden geboden, doch adequate technische hulp en onderdelen voor reparatie ontbreken. Tijdens elke „High Flight” is dan ook een ploegje specialisten van de vliegbasis Twente buiten de diensturen thuis geconsigneerd. Op het eerste sein kan deze ploeg, voorzien van materiaal, uitrukken met een op Soesterberg voor dit doel klaarstaande Friendship van het 334 Sqn. Reeds enkele malen werd op deze manier een gestrande NF5 verder geholpen. Deze wijze van werken is aanzienlijk efficiënter en vooral goedkoper dan het kostbare demonteren, zeevast verpakken, verschepen en daarna in Nederland weer monteren van de machines.

Het feit dat de NF5, die vrij veel afwijkt van de o.a. in de Noorse luchtmacht gebruikte Northrop F5, in Canada wordt gefabriceerd, leidt tot nog een ander onderhoudsaspect. Als gevolg van de grote afstand is er een lange lijn voor zowel aanschaf als aanvoer van reservedelen. Dit houdt tevens in dat voor vierde-niveau-onderhoud (industrie) nauwelijks mogelijkheden voor reparatie of revisie dicht bij huis bestaan. Behalve voor enkele delen, die in Nederland als „compensatie-

opdrachten” zijn vervaardigd, moesten nieuwe mogelijkheden worden gezocht. Deze zijn of worden grotendeels in eigen beheer gerealiseerd op het Depot Vliegtuigmaterieel (DVM) te Gilze-Rijen, de Straalmotorenwerkplaats (SMW) te Woensdrecht en het Depot Elektronisch Materieel (DEIM) te Rhenen. De nadruk komt derhalve te liggen bij het derde-niveau(depot)-onderhoud. De verhouding ligt hier noodgedwongen anders dan bv. bij de vrijwel geheel in Europa gemaakte F104G vliegtuigen.

Sommige van de hier geschetste onderhoudsaspecten maken mogelijk de indruk dat met dit NF5 vliegtuig extra onderhoudstijd en nieuwe problemen in huis zijn gehaald. In zekere mate is dit waar, maar deze punten zijn terdege bij het maken van de keuze overwogen. Het gebruik van de genoemde geavanceerde materialen en technieken treft men bovendien aan bij alle moderne, thans op de markt zijnde vliegtuigen, ook in de burgerluchtvaart. Gezien de snelle voortschrijding van de techniek en vooral van de technologie kunnen wij er echter nu al zeker van zijn, dat toekomstige vliegtuigen, zoals straks de opvolger van de F104G en, nog later, de eventuele opvolger van de NF5, ons voor grote verrassingen op onderhoudsgebied zullen stellen.

BANDEN 1970

De geheel linnen banden voor de jaargang 1970 worden binnenkort in bewerking genomen en kunnen reeds nu worden besteld. De prijs bedraagt f 7,25.

Levering uitsluitend na vooruitbetaling per giro (nr 60 86 66) of per postwissel. Bestellingen te richten aan:

VERENIGDE PERIODIEKE PERS N.V.
Zwarteweg 1 - Den Haag

De NAVO in verleden, heden en toekomst

J. Smit

Majoor der Artillerie

1. Ontstaan en groei van de NAVO

Oost-West-tegenstelling

De tegenstellingen in de wereld zijn zo oud als de wereld zelf; evenzo de pogingen deze te overbruggen of zich gezamenlijk daartegen te wapenen. In de loop der eeuwen is sprake geweest van steeds scherper wordende tegenstellingen tussen, en hechtere aaneensluiting van, naties onderling. De wereldgeschiedenis vermeldt een reeks van allianties, verdragen, pacten enz., die — althans officieel — vrijwel alle tot doel hadden zich te wapenen tegen dreigende conflicten om zodoende deze conflicten te vermijden.

In de 20e eeuw heeft de ontwikkeling van wetenschap, techniek, industrialisatie, communicatiemiddelen enz. dusdanige vormen en afmetingen aangenomen dat de daaruit gegroeide tegenstellingen een ongekende polarisatie en daardoor een grote bedreiging van vrede en veiligheid inhouden.

Onevenwichtige maatschappelijke ontwikkeling binnen naties en tussen naties onderling heeft een paradoxale uitwerking gehad. Enerzijds werd de wereld zich van de noodzaak tot coördinatie en integratie bewust, anderzijds gaf dit echter aanleiding tot polarisatie die een integrale samenwerking in de weg stond.

Mede op grond van deze situatie ontstonden denkrichtingen, die — voor zover ze toepassing vonden in een sociaal-economisch systeem — op een sterke mate van evolutie kunnen bogen, maar de samenwerking in de wereld niet bevorderen. Het feit dat deze systemen pretenderen dat hun ideologische basis verantwoordelijk moet worden gesteld voor deze evolutie, heeft aan deze polarisatie een extra stimulans gegeven.

In dit licht moet ook het ontstaan en de groei van de huidige Oost-West-tegenstelling worden gezien, die een duidelijk zichtbaar karakter heeft gekregen op het moment dat Oost en West met elkaar werden geconfronteerd en in zekere mate interdependent werden. Dat moment brak aan tijdens de Tweede Wereldoorlog, toen de gezamenlijke strijd tegen de As-mogendheden de grote mogendheden van de wereld een gezamenlijk doel bood.

Een geringe mate van eensgezindheid manifesteerde zich in een gezamenlijk geuite wens een organisatie in het leven te roepen die een duurzame vrede moest garanderen en de mogelijkheid moest openen conflicten op vreedzame wijze te regelen. Zo verklaarde Stalin tijdens de conferentie te Yalta tegenover Roosevelt en Churchill:

Wij allen willen de vrede ten minste vijftig jaar veilig stellen. Het grootste gevaar is gelegen in een conflict tussen ons drieën. Er dient één of ander systeem te worden uitgewerkt ter voorkoming van een conflict tussen de voornaamste grote mogendheden. [1]

Het in 1945 opgerichte instituut der Verenigde Naties (VN) kon daarop van meet af aan geen antwoord bieden.

Ten eerste was over de doelstellingen en procedures slechts overeenstemming bereikt nadat deze binnen voor alle partijen aanvaardbare grenzen waren teruggebracht.

Ten tweede behielden de in de Veiligheidsraad zitting hebbende grote mogendheden zich het vetorecht voor terzake van beslissingen omtrent conflicten die slechts langs gewelddadige weg konden worden opgelost.

De wederzijdse verhoudingen tussen Oost en West verslechterden sindsdien. De drang naar expansie deed de SU ertoe overgaan enkele Oost-europese landen onder haar invloed te brengen; onlusten in koloniën van Westeuropese landen verzwakten de politieke en militaire situatie van deze landen t.o.v. de SU en tenslotte deed de onevenredige mate waarin de SU enerzijds en de Westelijke geallieerden anderzijds hun strijdkrachten demobiliseerden de situatie naar een culminatiepunt toegroeien.

De consequente weigering van de SU, d.m.v. rechtstreekse onderhandelingen met de landen van het Westen, of via onderhandelingen binnen het kader van de VN, tot een oplossing te geraken, deed een aantal landen besluiten bi- en multilaterale overeenkomsten te sluiten die uiteindelijk resulteerden in de consitutie, op 4 april 1949, van de NAVO.

Noord Atlantische Verdrags Organisatie

De primaire doelstellingen van de NAVO zijn vastgelegd in de preambule van het Noord-Atlantisch Verdrag.

De deelnemers:

- a. bevestigen hun vertrouwen in de doelstellingen en beginselen van het Handvest van de Verenigde Naties;
- b. zijn vastbesloten de vrijheid, gegrondvest op beginselen van democratie, persoonlijke vrijheid en rechtsorde, veilig te stellen;
- c. zullen zich beijveren de stabiliteit en de welvaart in het Noord Atlantisch gebied te bevorderen;
- d. zijn besloten hun krachten te verenigen voor gemeenschappelijke verdediging en voor behoud van vrede en veiligheid.

Het verdrag zelf regelt in 14 artikelen hoe de deelnemers deze doelstellingen zullen trachten te bereiken (art. 1 t/m 5), op welke wijze het overleg binnen de organisatie zal plaatsvinden (art. 9), de toetreding van nieuwe leden (art. 10) en de duur van het verdrag (art. 24).

Twee aspecten treden duidelijk op de voorgrond, nl. het *economische* en het *militaire* aspect, een derde is daarvan het onmiddellijke gevolg, nl. het *politieke* aspect.

Omtrent het economische aspect stelt art. 2 dat deelnemers de welvaart zullen bevorderen en economische samenwerking tussen enkele of alle partijen zullen aanmoedigen.

Het militaire of defensieve aspect komt ook tot uiting in art. 2, waarin deelnemers zich verplichten hun eigen defensieve vermogen te versterken, en in art. 5, waarin wordt gesteld dat een gewapende aanval op één of meer van de deelnemers in Europa of Noord-Amerika als een aanval op allen zal worden beschouwd.

Overleg inzake, en coördinatie van, defensieve aangelegenheden zonder politiek overleg is vanzelfsprekend onbestaanbaar; het *politieke* aspect als logisch gevolg van de eerdergenoemde aspecten is derhalve overheersend in het overleg binnen de organisatie.

De verdragsorganisatie pretendeert niet een integrale politieke of economische unie te vormen; de autonomie van de lidstaten blijft gehandhaafd. Het nastreven van de gestelde doeleinden, vooral in defensieaangelegenheden, vereist echter een meer dan slechts gecoördineerde samenwerking. Deze tegenstrijdigheid is gebleken een voortdurende reden tot politiek overleg te zijn.

De dreiging waaraan de NAVO primair moest beantwoorden was van militaire aard. De machtsoverneming in Tsjecho-Slowakije door de communisten, de blokkade van Berlijn en andere militante daden waren uitgevoerd m.b.v. de bestaande Sovjet-russische strijdkrachten of onder dreiging daarvan. Wat de Westeuropese landen aan militaire middelen hiertegenover konden stellen bleek onvoldoende te zijn om aan deze expansie een halt toe te roepen.

Aaneensluiting van deze naties met de VS en Canada onder de vlag van de NAVO, bracht de atoombom in het defensieapparaat. Het atoombommonopolie van de VS, alsmede het feit dat deze bom in staat was gebleken een oorlog te beëindigen, werd de basis voor de Europese veiligheid. Als deze bom een oorlog kon beëindigen, kon hij ook een oorlog voorkomen. Van een werkelijke strategische conceptie, aangepast aan de aard van het voornaamste middel, i.c. het nucleaire wapen, was geen sprake. Een eventuele oorlog zou met conventionele middelen te land worden uitgevochten; de atoombom zou als strategisch vergeldingswapen de beslissing in het voordeel van de NAVO brengen. Deze gedachte was een voortzetting van de reeds voor de Tweede Wereldoorlog ontwikkelde strategie van de „Massive retaliation”, waarvan Maxwell Taylor schreef:

... *that strategic bombing of an enemy's industrial and urban centers could win a war.* [2]

De dreiging was zo ernstig dat zij nauwelijks stof tot een politieke discussie tussen de partners opleverde. Bovendien deed de economische situatie in de Europese landen deze niet slechts militair, maar ook economisch in grote mate afhankelijk zijn van de VS, hetgeen de positie van de VS relatief versterkte. Het bezit van de atoombom verschafte de VS een leidende positie in de wereld, waaraan zij de verplichting ontleenden de rol van politieagent in de wereld te moeten vervullen.

In de wereldsituatie kwam fundamenteel verandering toen de eerste atoombomexplosie in de SU op 22 september 1949 een feit was en het Koreaanse conflict op 25 juni 1950 uitbrak. Drie premisses, die aan de basis van de vermeende Europese veiligheid ten grondslag lagen kwamen hiermee te vervallen:

- a. het atoombommonopolie van de VS;
- b. de preventieve werking die van de atoombom werd verondersteld uit te gaan;
- c. de mogelijkheid een gewapend conflict d.m.v. de atoombom in eigen voordeel te beslechten.

De situatie vroeg van de NAVO een tweeledig antwoord, nl. een politieke uitspraak inzake een te voeren strategie, en een militair antwoord op de nieuwe bedreiging die van de SU uitging.

Het was in feite omstreeks deze tijd dat de politieke discussie binnen de alliantie werkelijk op gang kwam en de basis werd gelegd voor toekomstige ernstige geschillen. Verbreiding van het communisme, ook buiten het NAVO-gebied, hield immers in dat de richting van waaruit de dreiging zou komen onbepaald zou worden, hetgeen uiteindelijk zou betekenen dat, i.p.v. het communisme een halt toe te roepen, de NAVO een isolationistische politiek zou moeten gaan voeren.

De oplossing voor het militaire probleem werd gevonden in de instelling in 1951 van een geïntegreerd NAVO-commando en de versterking van zowel conventionele als nucleaire strijdkrachten, waartoe in 1952 te Lissabon werd besloten.

Een onderzoek naar een oplossing van het politieke probleem resulteerde in de ontwikkeling van een strategische conceptie, de zg. „Forward Strategy”, die in 1954 zou moeten worden geïntroduceerd, en in een opdracht aan de zg. „Committee of Three” die inhield:

a. to examine and redefine the objectives and needs of the alliance, especially in the light of current international developments;

b. to make recommendations for strengthening its internal solidarity, cohesion and unity. [3]

De Forward Strategy introduceerde het Duitse vraagstuk in de NAVO, enerzijds doordat volgens plan de strijd voornamelijk op Duits grondgebied zou worden gevoerd, anderzijds doordat incorporatie van de te vormen Duitse strijdkrachten de taak van de overige lidstaten zou verlichten en het bereiken van de gestelde doeleinden zou vergemakkelijken. Een ander aspect van de toetreding tot de NAVO door West-Duitsland was het wantrouwen dat verscheidene landen koesterden t.o.v. de ontwikkeling van de Duitse zware industrie en zijn defensiepotentieel. De oplossing van de aan West-Duitslands toetreding tot de alliantie inherente problemen openbaarde de noodzaak tot verdergaande vormen van samenwerking. Van de oplossing bleek een stimulerende werking uit te gaan op de realisatie van het op 9 mei 1950 door Frankrijk gepubliceerde „Plan Schuman”, dat uiteindelijk resulteerde in de constitutie van de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal.

De te Lissabon gestelde doeleinden bleken uit-

eindelijk dermate ambitieus dat ze onvoldoende politieke en economische basis hadden om te kunnen worden gerealiseerd. Bovendien had de ontwikkeling van het tactische nucleaire wapen de in feite nog niet geïntroduceerde strategische conceptie achterhaald.

Het rapport van het „Committee of Three” werd op de NAVO-vergadering van 13 december 1956 goedgekeurd. Het beklemtoont de noodzaak tot politieke consultatie en economische samenwerking tussen de lidstaten ter bereiking van de in het NAVO verdrag gestelde doeleinden, en formuleert een kader waarbinnen deze samenwerking zou kunnen plaatsvinden. Enkele conclusies die dit rapport trekt luidden een zich binnen de NAVO voltrekkende ontwikkeling in, die een bijna 10 jaar durende discussie tot gevolg zou hebben.

Alhoewel het rapport zich slechts uitdrukt in termen als coördinatie en coöperatie, stelt het in art. 12 van de General Introduction:

A partial pooling of sovereignty for mutual protection should also promote progress and cooperation generally.

waarmee de grens van het multilaterale naar het supranationale wordt overschreden.

In art. 28 stelt het rapport een duidelijk doel voor de NAVO:

...the development of an Atlantic Community whose roots are deeper than the necessity for common defense.

Sprekend over de ontwikkeling van landen stelt het rapport in art. 36:

...that the nation state by itself and relying exclusively on national policy and national power, is inadequate for progress or even survival in the nuclear age.

Een nauwelijks discutabel gegeven in die tijd was echter het feit dat deze nucleaire eeuw in overwegende mate werd beheerst door de VS en de SU, hetgeen voor de NAVO betekende dat de samenwerking in hoofdzaak neerkwam op die met de VS i.p.v. die tussen NAVO-partners onderling.

Analoog aan de ontwikkeling in het Westen werd ook de nucleaire capaciteit van de strijdkrachten van het in 1954 opgerichte Warschau-Pact opgevoerd, ten gevolge waarvan het machts evenwicht op een hoger peil dan voorheen werd gehandhaafd.

De principiële wijziging die in de Oost-West-

verhouding bezig was zich te voltrekken, berustte op het feit dat in een toekomstig totaal conflict geen der partijen iets te winnen en allen alles te verliezen hadden. Het peil van het machtsevenwicht had reeds een irrationeel accent gekregen door de thermonucleaire wapens, die zowel de SU als de VS inmiddels in hun bewapening hadden opgenomen. Dit peil werd eens te meer gestipuleerd door de lancering van de eerste Sovjetrussische Spoetnik op 4 oktober 1957, die deed verwachten dat het Amerikaanse continent spoedig binnen het bereik van de strategische raketten van de SU zou komen.

In dit stadium was het derhalve niet verwonderlijk dat binnen het kader van de VN de wereld de aandacht ging richten op ontwapening en middelen tot crisismanagement. Het feit echter dat de ontwikkeling van controlemiddelen op eventuele gemaakte ontwapeningsafspraken was achtergebleven bij de ontwikkeling van de wapens zelf, deed de besprekingen over de ontwapening al spoedig stranden. Deze omstandigheden gaven een specifiek aspect aan de discussie omtrent de te voeren NAVO-strategie voor de komende jaren.

Een laatste belangrijke factor vormde de veranderende positie van de SU. Haar opkomst als maritieme natie bracht mee dat daarvan een nieuwe dreiging uitging, en zij tevens een toenemend belang kreeg bij de toegang tot de grote wereldzeeën.

Omtrent de bedoelingen van de SU behoefde nauwelijks enige onzekerheid te bestaan. Maarshalk Sokolovsky formuleerde de taak van de marine als:

... to give battle to enemy naval forces at sea and their bases (en) to disrupt enemy ocean and sea transport. [4]

De uitbreiding van de koopvaardij had tevens ten doel:

... to develop indirect means of support for wars of National Liberation. [5]

De door de SU gepropageerde „vreedzame coëxistentie” gaf een nieuwe dimensie aan de competitie van de twee concurrerende wereldmachten. Het terrein van de confrontatie werd definitief van het militaire naar het politiek-militaire vlak verplaatst. De complexiteit van de problematiek waarmee de NAVO werd geconfronteerd nam toe en stelde allengs hogere eisen aan de cohesie van de alliantie.

2. De NAVO van 1957-1966

Schild-en-zwaardstrategie

Op 16 december 1957 aanvaardde de NAVO-raad een strategische conceptie die aan de zich toen voordoende situatie moest beantwoorden. Zij berustte op de afschrikking van een potentiële vijand en stelde daarvoor drie premisses.

- Het doel van de NAVO in een eventueel conflict is de totale vernietiging van de vijand. Een beperkt conflict wordt als zodanig niet overwogen.
- Vanaf de aanvang van een gewapend conflict zullen tactische nucleaire wapens worden ingezet tegen de aanvallende vijand.
- De NAVO Strategische Luchtmacht (IRBM's en vliegtuigen) zal worden ingezet.

De naam „Schild-en-zwaardstrategie” ontleent deze conceptie aan het *schild* dat door de NAVO-landstrijdkrachten langs het IJzeren Gordijn en het *zwaard* dat door de strategische middelen werd gevormd.

Onmiddellijk na de aanvaarding van deze conceptie rezen intern twijfels omtrent de waarde ervan m.b.t. de Europese veiligheid. Aanvaarding hield in dat vooral de „niet-nucleaire” partners van de NAVO zich voor hun veiligheid in overwegende mate afhankelijk stelden van de VS. De zg. „McMahon”-wet weerhield de VS ervan andere naties in de controle op hun atoombewapening te laten participeren. Een gevolg hiervan was dat deze partnerlanden een groot deel van hun autonomie, niet slechts op defensiegebied maar ook op gebied van de buitenlandse politiek, moesten opofferen ten bate van hun veiligheid. De garantie die de VS hiertegenover moesten stellen zou ondubbelzinnig moeten zijn. In het licht van de omstreeks 1960 heersende omstandigheden rees echter de vraag of deze strategie inderdaad zou beantwoorden aan de nog onberekenbare dreigingen. Zelfs als het voornaamste doel van de SU de bezetting van West-Europa zou zijn, dan nog kon de primaire dreiging vanuit Oost- of Centraal-Europa komen. Een andere vraag die de verschillende partners zich stelden was die omtrent de geloofwaardigheid van de garantie van de VS t.a.v. hun veiligheid. De gebeurtenissen om de verscheidene Berlijnse crises hadden aangetoond, dat de SU reeds met geringe conventionele middelen in staat zou zijn handelend op te treden, waarop de NAVO slechts met inzet van nucleaire middelen zou

kunnen reageren. Verdediging van Berlijn betekende derhalve een strijd onder moeilijke omstandigheden, mét alle escalatiemogelijkheden. In de VS ontstond omtrent de geloofwaardigheid van deze strategie reeds in 1956 een discussie die in 1961 leidde tot het zich openlijk afvragen of elk doel bij het bestaande hoge evenwichtspeil een totale nucleaire oorlog waard was. Het feit dat het Amerikaanse continent onder bereik van de raketten der SU was gekomen, alsmede de onderkende noodzaak tot opbouw van een „second strike capability” zal aan deze twijfel niet vreemd zijn geweest.

De discussie werd na het aanvaarden van een NAVO-strategie intensief voortgezet en resulteerde enerzijds in een grotere mate van overeenstemming, maar gaf anderzijds aanleiding tot conflicten.

Een analyse van de standpunten van de voornaamste bij deze discussie betrokken partners zal het uiteindelijk geformuleerde antwoord op de gestelde vragen verduidelijken.

De discussie

De bijdrage aan de discussie werd voor de VS voornamelijk geleverd door minister van defensie McNamara, die, na zijn ambtsaanvaarding in 1961, bij verscheidene gelegenheden het standpunt van de VS heeft uiteengezet. Sprekend over de sedert 1961 gevoerde defensiepolitiek van de VS zei hij in 1967 dat deze was gebaseerd op twee argumenten:

1. gebrek aan informatie omtrent de werkelijke bedoelingen van de SU;
2. onderkenning van de technische en industriële capaciteit van de SU haar nucleair wapenarsenaal sterk uit te breiden.

Op grond daarvan stelde hij dat de strateeg conservatief moet zijn in zijn berekeningen, hetgeen wil zeggen:

... la défense étant un des attributs fondamentaux not to be content to hope and prepare for the most probable. [6]

De conclusie, die hij hieruit trok was dat de VS hun bewapeningspeil dermate moesten opvoeren dat onder alle omstandigheden de superioriteit t.o.v. de SU behouden zou blijven. Voorts meende hij dat alhoewel enerzijds slechts een sterke nucleaire macht in staat is een eventuele vijand voldoende af te schrikken, het anderzijds onjuist is geheel op de afschrikkende werking daarvan te vertrouwen. De afschrikking zelf was geen garantie voor het uitblijven van een nucleaire oor-

log. Voor conflicten van geringe omvang moest de NAVO een alternatief voor uitsluitend nucleair optreden hebben, hetgeen inhield dat zo lang als mogelijk met conventionele middelen moest worden opgetreden om mogelijkheid tot redelijk overleg open te houden. De beschikingsmacht over de nucleaire wapens diende in handen van de president der VS te blijven. Ontwikkeling van kleine nucleaire strijdkrachten zou de strategie van de wereldmachten verstoren of, zoals James E. Moore het uitdrukte:

The picture of the American president and the Soviet chairman making moves up — and hopefully down — the escalation ladder, as in a telegraphic chess match, becomes a bit cloudy if others are also to play a part. [7]

De VS erkenden echter de gerechtvaardigde wens van de Europese partners van de NAVO inspraak in de inzet van nucleaire wapens te hebben.

Resumerend kan omtrent de bijdrage van de VS aan de NAVO-discussie worden gesteld, dat zij pleitte voor:

1. aanvaarding van een „Controlled strategy” (in 1967 geamendeerd aanvaard onder de naam Flexible response);
2. verhoging van het peil van de conventionele bewapening;
3. behoud van het atoommonopolie, binnen de NAVO, door de VS.

De houding van *Frankrijk* is in overwegende mate bepaald door Generaal De Gaulle, na diens terugkeer in de Franse regering in 1958. Zijn mening was gebaseerd op de overtuiging:

... la défense étant un des attributs fondamentaux de l'état, celui ci ne peut admettre aucune aliénation de souveraineté en ce domaine et par conséquent ne peut accepter l'intégration. [8]

In feite sloot deze mening alle discussie bij voorbaat uit. Zij kon enkel resulteren in een compromis, voor zover dat compromis identiek aan het Franse standpunt zou zijn. De Franse regering betwistte daarmee het Amerikaanse atoommonopolie. Voorts werd de houding van *Frankrijk* bepaald door het wantrouwen dat haar regering koesterde tegenover de bereidheid van de VS zich door steun met nucleaire wapens, zover als mogelijk zou zijn, blijvend garant te stellen voor de veiligheid van Europa. Op het moment namelijk, dat het duidelijk werd dat het grond-

gebied van de VS binnen het bereik van de strategische raketten van de SU lag, of zou komen te liggen, drong hun regering immers bij de NAVO-partners erop aan de conventionele strijdkrachten te versterken. Versterking zou echter zinvol zijn, indien dit gebeurde tot het niveau waarop met redelijk te verwachten succes zou kunnen worden opgetreden tegen een aanval van de communistische landen. Ten eerste zou dit economisch en politiek niet te verantwoorden inspanning vergen, en bovendien zou het een concentratie van middelen betekenen die voor de SU een aanleiding zou zijn haar nucleaire middelen in te zetten. Ten tweede zou mobilisatie ter versterking van deze conventionele middelen in geval van een verrassingsaanval, onmogelijk tijdig kunnen worden gerealiseerd.

Frankrijk verweet de VS bovendien dat zij op strategisch en tactisch gebied niet de consequenties van de technologische ontwikkeling wilden aanvaarden. De inzet van conventionele strijdkrachten onder voortdurende dreiging van inzet van vijandelijke nucleaire middelen vorderde niet slechts een enorme inspanning, vooral waar het vuurkracht betrof, maar zou bovendien slechts dan aanvaardbaar zijn, indien *onomstotelijk* vaststond dat in geval van nood de eigen nucleaire middelen tijdig zouden worden ingezet, eventueel zelfs tegen niet-militaire doelen.

Tenslotte meende Frankrijk dat het onaannemelijk was dat, wetend dat zowel Oost- als Westblok over tactische zowel als strategische nucleaire middelen beschikten, in enig gewapend conflict deze middelen uiteindelijk niet zouden worden gebruikt. Juist de waarschijnlijkheid van escalatie die in het gebruik van deze middelen lag opgesloten zou de vijand ervan moeten weerhouden enig conflict te initiëren. Het was derhalve de Europese veiligheid die op het spel zou worden gezet door een weifelachtige houding t.a.v. het gebruik van nucleaire wapenen. Generaal Pierre M. Gallois verwijt Mc. Namara dan ook:

Si bien, que le ministre de la défense des Etats-Unis ne croit pas qu'un pays puisse prendre le risque suprême lorsque ses intérêts vitaux sont en jeu, mais il croit qu'un groupe de pays prendrait pareil risque au profit d'un des leurs directement menacé. [9]

Deze Franse houding resulteerde in het met onverminderde kracht voortzetten van de ontwikkeling van een eigen atoomwapen.

Een voorstel tot samensmelting van de Engelse en Franse nucleaire strijdkrachten tot een Euro-

pese atoommacht vond onvoldoende weerklank bij de overige NAVO-partners om uiteindelijk te kunnen worden gerealiseerd.

De houding van de overige lidstaten van de alliantie werd niet in die mate bepaald door het wantrouwen in de loyaliteit van de VS als dat voor Frankrijk gold.

Engeland, als reeds erkende atoommacht, had reeds vele jaren op het gebied van ontwikkeling van atoomwapens samengewerkt met de VS, en wenste deze samenwerking niet te zien doorbroken door de institutie van een Europese atoommacht waarvan het welslagen dubieus zou zijn maar wel grote inspanningen zou vergen. Het is waarschijnlijk mede om redenen van economische aard geweest dat premier McMillan in december 1962 instemde met het Amerikaanse voorstel de Engelse en Amerikaanse raketprogramma's te integreren. In ruil daarvoor kreeg Engeland met Polaris-raketten bewapende onderzeeboten waarover (hoewel „assigned to NATO”) het met een voor haar acceptabele mate van autonomie kon beschikken.

De houding van *West-Duitsland* uitte zich in een zekere mate van ongerustheid t.a.v. zijn eigen veiligheid en een afwijzen van het Franse voorstel. Tegenover de bescherming die de VS het bood kon een Europese kernmacht onvoldoende bieden om acceptabel te zijn. Helmut Roth drukte het aldus uit:

Auch in der Bundesrepublik stösst der französische Vorschlag auf Ablehnung, denn man möchte auch hier den starken Verbündeten Amerika nicht aufgeben von dessen Unterstützung die Sicherheit der Bundesrepublik entscheidend abhängt. [10]

Voor de kleinere lidstaten gold dat zij in dezelfde positie als West-Duitsland verkeerden. Van een Europese kernmacht mochten zij evenmin verwachten meer inspraak te zullen krijgen in de beslissing omtrent de inzet van kernwapens, dan van de Amerikaanse. De interesse van deze landen was dientengevolge ook meer gericht op het verkrijgen van een bevredigende garantie van de VS m.b.t. hun veiligheid en op het optimaliseren van hun consultatie inzake planning en inzet van nucleaire wapens.

Een uitzondering hierop vormden de landen die rechtstreeks aan het grondgebied van de SU grenzen. Hun strategisch belangrijke ligging deed hen bloot staan aan toenemende politieke druk

van de zijde van de SU. De houding van deze landen werd in hoofdzaak bepaald door de voor hen belangrijke, aan de situatie rondom 1960 inherente, militair-strategische aspecten.

De opkomst van de SU als maritieme natie hield in dat dit land in toenemende mate belang kreeg bij ijsvrije havens en toegang tot de grote wereldzeeën. De consequenties voor de NAVO waren dat de noordkaap van Noorwegen en de toegangen tot de Middellandse Zee een specifiek maritiem-strategische betekenis kregen.

In feite was tot die tijd geen onderscheid gemaakt tussen vitale en niet-vitale delen van het NAVO-gebied.

Voor *Noorwegen* hield dit een directe bedreiging in. Het land is voor 33% van zijn bruto nationaal produkt afhankelijk van de scheepvaart. Een versterking van de NAVO-strijdkrachten op zijn grondgebied zou een reactie van de SU kunnen uitlokken, die deze vitale belangen zou kunnen bedreigen. De keuze waarvoor Noorwegen werd geplaatst was: voor de NAVO te blijven opteren of een neutralistische politiek voeren. De Noorse minister van buitenlandse zaken, Nils Örvik, drukte dit als volgt uit:

In historischer Perspektive könnte auch die Bündnispolitik Dänemarks und Norwegens wie kurzfristige Unterbrechung ihrer traditionellen Neutralitätspolitik wirken. [11]

Het feit dat Noorwegens scheepvaart zich echter in hoofdzaak op de Westerse wereld richt zal een voorname rol hebben gespeeld in zijn politieke keuze, te meer daar geen enkele garantie bestond dat het volgen van een neutralistische politiek ook een vermindering van de zowel politieke als militaire druk van de SU zou impliceren. In deze situatie was de houding van de Noorse regering, geen NAVO-bases op haar grondgebied toe te staan, ten einde elke indruk een provocerende houding aan te nemen, te vermijden, verklaarbaar. Noorwegen concludeerde bij monde van Nils Örvik dan ook, dat het:

... is still dependent on support from the United States to counter military aggression,

maar eveneens dat het:

... is mainly in the political domain that NATO needs to be restudied. [12]

De zuidelijke toegangen voor de SU tot de Atlantische Oceaan werden beheerst door Turkije. Was het gebruik van de Dardanellen door oorlogsschepen nog altijd beperkt onder de vigerende bepalingen van de Conventie van Montreux,

in tijden van spanning zou de NAVO relatief gemakkelijk deze doorgang volledig kunnen blokkeren. Het was derhalve voor de SU van primair belang reeds in vreedstijd te streven naar het verkrijgen van marinefaciliteiten in de Middellandse Zee. Belangrijk in dit verband waren echter de gevolgen van de toenemende communistische invloed in de Noordafrikaanse staten. Deze invloed zou de vitale belangen van vele Europese staten ernstig kunnen schaden (oliebelangen) en tevens de vrije doorvaart door het Suezkanaal kunnen bedreigen. Het waren voornamelijk Griekenland en Turkije die door hun geografische ligging hierbij een sleutelpositie innamen.

Turkije was van oudsher reeds van betekenis als basis voor de strategische luchtmacht van de NAVO van waaruit het voornaamste Sovjet-russische industriegebied langs de kortst mogelijke weg kon worden bereikt. Deze betekenis kreeg een extra accent toen de VS voor hun permanent in de Middellandse Zee opererende 6e vloot in toenemende mate verzorgingsfaciliteiten nodig hadden.

Griekenland, als land grenzende aan een communistisch land (Bulgarije), nam, zij het in mindere mate, een analoge positie in. Van hieruit zouden maritieme operaties vanuit Bulgarije kunnen worden gecontroleerd, en het land zou zelf havenfaciliteiten aan de NAVO-marine kunnen verlenen.

Voor beide laatstgenoemde landen gold dat zij voor hun economische groei in sterke mate afhankelijk waren van de VS; bovendien werd voor Griekenland de politieke stabiliteit in grote mate bepaald door de mate van militaire steun, die het van de VS ontving. Beide landen waren derhalve gebaat met een krachtige NAVO-politiek in het Middellandse-Zeegebied. De controverse die als gevolg van de ontwikkelingen op Cyprus tussen deze landen groeide, deed echter ongerustheid ontstaan m.b.t. hun beider gelijktijdig lidmaatschap van de Alliantie.

De voortzetting van de discussie

De loop van de gebeurtenissen in het begin van de jaren '60 binnen de NAVO is na uiteenzetting van de meningen gemakkelijker te verklaren. De basis van de meningen was essentieel voor de interpretatie van de zich feitelijk voordoende gebeurtenissen en moet waarschijnlijk worden gezocht in wat Helmut Roth hieromtrent zegt:

Der verschiedenartige Verlauf der politischen Geschichte und die darauf gründenden Erfahrungen, obwohl aus den gleichen philosophischen und religiösen Wurzeln gespeist, haben in Europa und in Amerika eine sehr unterschiedliche Einstellung zum Politischen entstehen lassen. [13]

Het Franse standpunt was onverenigbaar met elk ander standpunt en het was niet verwonderlijk dat Frankrijk zich geleidelijk uit het geïntegreerde NAVO-opperbevel terugtrok en dit in 1966 geheel verliet.

Het experiment van de Multilateral Forces, als modus tot het verlenen van inspraak van de niet-nucleaire landen bij de inzet van kernwapens, was gedoemd te mislukken omdat in de eerste plaats de non-proliferatiegedachte de VS ervan weerhielden werkelijk inspraak te verlenen en bovendien een meerhoofdig bevel over een schip de inzetbaarheid zou schaden en zou leiden tot (zoals Kissinger het uitdrukte) een „Control through the threat of munity”.

De institutie in 1966 van het Nuclear Defense Affairs Committee, het daaronder resorterende Defense Planning Committee en de Nuclear Planning Group, was een logische consequentie van de Amerikaanse bereidheid tot optimalisering van de consultatie inzake inzet van kernwapens. De oprichting van de ACE Mobile Force (AMF) in 1961 had de bedoeling een antwoord te bieden op de toegenomen flankbedreiging. De bedoeling van dit instrument is tweeledig. In de eerste plaats moet het de communistische wereld duidelijk zijn dat zelfs op een geringe aantasting van de integriteit van één van de lidstaten een confrontatie met de gehele NAVO zal volgen. In de tweede plaats bood de AMF de landen, gelegen aan de flanken van het NAVO-gebied, een garantie dat hun veiligheid mede door de NAVO werd gedragen. Of de militaire kracht van de AMF een wezenlijke garantie bood (en biedt) moet echter worden betwijfeld. De daarvoor gereserveerde land- en luchtstrijdkrachten verzwakken het Centraaleuropese NAVO-schild, hetgeen vooral in tijden van spanning niet acceptabel kan blijken te zijn. Ter ontlasting kan slechts worden gesteld, dat een in 1964 ingesteld onderzoek naar de mogelijkheden van de strijdkrachten van het Warschau-Pact aantoonde dat ingeval van een gewapend conflict niet op alle terreinen van het oorlogstoneel door de communistische landen een zwaartepunt kan worden gelegd. De daaruit getrokken conclusie waren voor Cap-

tain H. G. Dudley (US Navy) aanleiding om een aan dit onderwerp gewijd artikel te besluiten met:

This points to a conclusion that step-by-step methods must be foreseen, with economic and military pressure of more local and military aggression only in cases where the Soviet leaders judge that the other Great Powers will not run the risk of a great military conflict, which means nuclear devastation on both sides. [14]

Het in 1961 met Amerikaanse hulp uitbreiden van de Noorse marine met ca. 50 schepen betekende een versterking van de noordflank.

Tenslotte leverde de in die jaren gevoerde discussie enerzijds een grotere homogeniteit tussen de lidstaten op t.a.v. de belangrijke politieke problemen, anderzijds bevorderde zij de duidelijkheid, zelfs toen zij in 1966 culmineerde in een „agree to disagree”. Nadat Frankrijk in 1966 de consequentie van zijn standpunt trok, lag de weg open tot bevestiging van een feitelijk reeds van kracht zijnde nieuwe strategische conceptie, de zg. „Flexible response”. De beslissing werd genomen op de vergadering van de NAVO-raad op 13 en 14 december 1967. Terzelfder tijd aanvaardde de NAVO-raad het zg. „Harmel-rapport”, dat de toekomstige taken van de NAVO beschreef.

3. De NAVO van 1967-heden

De belangrijkste beslissingen van de NAVO-raad in de vorengenoemde vergadering, zijn ongetwijfeld de aanvaarding van zowel het Harmel-rapport als de nieuwe strategische conceptie geweest. De unanimité — m.u.v. Frankrijk — onderstreepte de samenhang tussen de lidstaten en bewees de vastbeslotenheid de problemen tot een oplossing te brengen.

Het Harmel-rapport

Het „Report on the Future Tasks of the Alliance”, zoals de Harmel-studie officieel heet, is in feite een hernieuwde formulering van de aanbevelingen die het „Committee of Three” in 1954 had opgesteld. Het onderzoek, dat op voorstel van de Belgische minister van buitenlandse zaken door de NATO-Council in „Ministerial session” in december 1966 werd opgedragen aan een aantal internationale deskundigen had primair tot doel de toekomstige taken van het bondgenootschap te analyseren:

...in order to strengthen the Alliance as a factor for durable peace. [15]

Het onderzoek werd uitgevoerd door vier werkgroepen die elk een deelaspect van de toekomstige positie van de NAVO bestudeerden en de bevindingen in een rapport vastlegden. Achtereenvolgens werden bestudeerd: de Oost-West-betrekkingen, de intergeallieerde betrekkingen, de algemene defensiepolitiek en de betrekkingen met andere landen.

Het is vooral de laatstgenoemde werkgroep die door haar conclusies „dat de invloed van de NAVO mede bepalend is voor het kader waarbinnen zich een wereldorde kan ontwikkelen en derhalve de NAVO kan bijdragen tot het creëren van een hechte basis waarop een rechtvaardige en blijvende vreedzame orde kan steunen”, de bestaansreden voor de NAVO bestendigde.

Het rapport, zoals dit is goedgekeurd door de NAVO-raad, constateert dat in het verleden reeds bevredigende resultaten zijn bereikt, maar getuigt ook van het voortbestaan van geschilpunten van zowel in- als externe aard en formuleert op grond hiervan de belangrijkste taken die op uitvoering wachten en wijst tenslotte op de voorwaarden waaraan het bondgenootschap moet voldoen om de taken te kunnen volvoeren. De artikelen 3, waarin sprake is van een dynamische en krachtige organisatie, 4, waarin het tot staan brengen van de communistische expansie in Europa wordt genoemd, en 6, waarin de samenhang en saamhorigheid als element van stabiliteit in het Atlantisch gebied wordt beschreven, geven de bereikte resultaten weer. Art. 4 noemt de nog steeds tussen Oost en West bestaande fundamentele problemen, en art. 7 wijst op de, ondanks handhaving van elks soevereiniteit, groeiende noodzaak tot wederzijdse consultatie en parallellisatie van de buitenlandse politiek van de lidstaten m.b.t. de communistische landen. Art. 5 leidt daaruit af dat de NAVO twee belangrijke functies dient te vervullen nl.:
a. handhaving van een adequate militaire kracht, om in de sfeer daarvan
b. te blijven streven naar stabiele betrekkingen, waarin de geschilpunten kunnen worden opgelost. De taken zijn die wier uitvoering het uiteindelijke doel van het bondgenootschap, nl. „het geraken tot een rechtvaardige en blijvende vreedzame orde in Europa”, naderbijbrengt. Art. 11 noemt in dit verband de gemeenschappelijke standpuntbepaling m.b.t. de hereniging van

Duitsland, art. 13 spreekt van intensivering van bestudering van het ontwapeningsvraagstuk, en art. 14 beklemtoont de noodzaak tot bestudering van het vraagstuk van de verdediging van de zuidoostelijke flank van het NAVO-gebied.

Het gehele rapport roept tenslotte de lidstaten niet slechts op tot intensivering van de individuele inspanningen, maar wijst tevens op de noodzaak tot voortgaande consultatie en gezamenlijke bestudering van alle problemen die ontspanning en versterking van de vrede in de weg staan. Het suggereert daarmee het bestaan van interne verhoudingen die de optimalisering van de twee genoemde functies blokkeren.

Flexible response

De aanvaarding van de Flexible response houdt onmiddellijk verband met de eerste te vervullen functie. Aan de aanvaarding van deze strategie ligt de vooronderstelling ten grondslag dat de dreiging waaraan de NAVO zou kunnen bloot staan, zo gevarieerd in vorm en graad is, dat het nodig is een reeks van middelen te creëren om iedere denkbare dreiging te kunnen beantwoorden, zonder een dreigend of uitgebroken beperkt conflict te doen escaleren in een totale oorlog.

Een fundamenteel verschil met de voorgaande strategie is de onderkenning van de mogelijkheid van een beperkt conflict. Het kernpunt van de strategie is dat een eventuele agressor overtuigd moet zijn van de bereidheid van de NAVO, indien noodzakelijk kernwapens te gebruiken, maar deze tegelijkertijd in het onzekere te laten omtrent het tijdstip daarvan en de omstandigheden waaronder. In theorie waarborgt dit een maximum aan garantie van de veiligheid, praktisch doemt echter de vraag op welke middelen nodig zijn en welke verdeelsleutel moet worden toegepast t.a.v. de bijdrage van elk der leden van de alliantie. De geloofwaardigheid van de flexibi-
liteit hangt ten nauwste samen met de sterkte van de conventionele middelen die ter beschikking staan. Zijn deze middelen onvoldoende, dan blijft de totale oorlog het enige afschrikkingsmiddel en is er in wezen, in vergelijking met de periode rondom 1960 in dit opzicht niets veranderd.

Alhoewel officiële NAVO-bronnen het vertrouwen bevestigen dat de NAVO-raad heeft uitgesproken in de eigen gevechtskracht, uiten velen een twijfel daaromtrent. Zo concludeert Otto Heilbrunn aan het eind van een door hem daaraan gewijd artikel dat:

... a standing force of at least 30 divisions is required, should the present détente not be lasting. [16]

De huidige militaire inspanning van de NAVO zou op grond hiervan onvoldoende zijn. Sprekend over wederzijdse krachtsverhoudingen tussen Oost en West zeggen Alain G. Enthoven en K. Wayne Smith daarentegen:

In sum, NATO's conventional forces are not grossly inferior to those of the Warsaw Pact. [17]

Het juiste antwoord op de vraag is niet in kort bestek te bepalen, de polemieken leiden echter tot de conclusie dat de sterkte van de NAVO-strijdkrachten, zo niet marginaal, dan toch tenminste discutabel is te noemen.

Een factor van overweging bij de beoordeling van de Flexible response is zeker de terugtrekking van de Franse strijdkrachten uit de NAVO. Zijn de gevolgen van de terugtrekking van de conventionele strijdkrachten wellicht niet zo spectaculair, omdat mag worden verwacht dat zij in tijden van spanning weer ter beschikking zullen komen, anders is het gesteld met de onzekerheid die bestaat omtrent de inzet van de „force de frappe”. Een niet gecoördineerde inzet van deze nucleaire strijdmacht kan de officiële NAVO-strategie verstoren en vormt een niet kwantificeerbare factor.

Een derde beslissing van de NAVO-raad in december 1967 betrof de oprichting van de zg. „Standing Naval Force Atlantic” (STANAFORLANT), een internationale maritieme eenheid die t.b.v. de verdediging van de noordflank een aan de AMF analoge taak kreeg. De situatie aan de noordflank schijnt daarmee enigszins te zijn gestabiliseerd.

Anders is het echter gesteld met de zuidflank. Alhoewel in de Middellandse Zee nog steeds sprake is van een maritiem overwicht van de NAVO-landen t.o.v. de SU, is de penetratie van dit laatste land op politiek zowel als militair terrein, vergeleken met ca. 1960 aanmerkelijk gevorderd. De militaire hulp die de SU aan de Arabische wereld verleent, alsmede de frequente vlootbezoeken die haar marine aan havens als Latakia (Syrië), Alexandrië (Egypte) en Mars el Kebir (Algerije) brengt, doen verwachten dat dit land eerlang zich aldaar permanente havenfaciliteiten zal verschaffen. De Sovjetrussische invloed in Egypte is reeds een factor van betekenis geworden.

De dreiging die daarvan op langere termijn zal uitgaan, zal de zuidgrens van het NAVO-gebied

openleggen. De onmiddellijke dreiging die deze situatie inhoudt is gelegen in het dikwijls provocerende optreden van de in de Middellandse Zee opererende Sovjetrussische marine. Het feit dat COMNAFSOUTH in vredetijd onvoldoende de beschikking had over marine-eenheden om handelend op te treden, bekleemtoonde eens te meer de noodzaak een aan de STANAFORLANT analoge marine-eenheid te zijner beschikking te stellen, hetgeen onlangs werd gerealiseerd.

De bedreiging van de zuidflank van de NAVO is echter sterk gerelateerd aan de algehele situatie in het Midden-Oosten en het is merkwaardig dat het Harmel-rapport de lidstaten voor de oplossing daarvan verwijst naar de VN-organisatie. Van een collectief NAVO-optreden in dit verband, ook binnen het kader der VN, zal meer resultaat mogen worden verwacht.

Vergelijking

Vergelijken wij de NAVO zoals deze zich heden aan ons manifesteert met die van de daaraan voorafgaande perioden dan blijken enkele kenmerkende verschillen aan de dag te treden.

Het is overdreven van gedaanteverwisseling te spreken, eerder is sprake van, zoals art. 3 van het Harmel-rapport het formuleert; een dynamische en krachtige organisatie, die zich voortdurend aanpast aan de zich wijzigende omstandigheden. De verschillen moeten dan ook grotendeels in de zich wijzigende omstandigheden worden gezocht, waarbij de aard van de verschillen slechts een andere accentuering van de benadering van de in 1949 gestelde doelstellingen inhoudt.

Ten eerste heeft zich een wijziging voltrokken in de functie die de NAVO in de internationale rechtsoorde vervult. Stond bij de oprichting de NAVO primair het afremmen van de communistische expansie voor ogen, allengs maakte dit plaats voor consolidatie van het verworven evenwicht, en momenteel krijgt de tweede door het Harmel-rapport genoemde functie, nl. het streven naar meer stabiele betrekkingen waarin politieke geschilpunten kunnen worden opgelost, meer betekenis. Ondanks de moeilijkheden die de alliantie op haar weg ontmoet kan de unanimiteit waarmee deze functies als van wezenlijke betekenis worden gesteld, voldoende basis zijn om ze uiteindelijk optimaal te doen vervullen.

Ten tweede heeft de economische groei van de Europese lidstaten tevens hun politieke betekenis

doen toenemen. Een gevolg hiervan is een zich voltrekkende wijziging in de feitelijke interne verhouding tussen de Europese lidstaten enerzijds en de VS anderzijds. De tot heden toe overheersende positie die de VS hebben bekleed, heeft hen niet slechts met de grootste verantwoordelijkheid t.a.v. de veiligheid belast, maar ook met de grootste lasten. De daaruit ontstane discrepantie moet fundamenteel worden geacht voor de betrekkelijke besluiteloosheid die de NAVO na 1967 heeft gekenmerkt. Slechts de eensgezinde houding na het ingrijpen van de SU in Tsjecho-Slowakije 1968 heeft daarin korte tijd verandering kunnen brengen. In zijn „State of the World” spreekt president Nixon over een overgang van overheersing van, naar deelgenootschap aan de alliantie. Dit zou een grotere gedeelde verantwoordelijkheid voor alle partners betekenen, op basis van paritaire verhoudingen, die vooral de Europese partners slechts ten koste van een grotere inspanning en eenheid kunnen dragen.

Dr. S. Sherwood Cordier vat de standpunten van vooraanstaande politici samen door te stellen dat

... NATO needs a fully integrated civil and military planning body (en) a strengthened Council ought to be entrusted with the planning of a unified strategy for the Alliance. [18]

Deze integratie lijkt toch vooraf te moeten gaan aan het vervullen van de in het Harmel-rapport genoemde functies. Uit het gezamenlijke principebesluit van 8 Europese lidstaten, hun bijdrage aan de Europese verdediging te verhogen ten gunste van een vermindering van de bijdrage van de VS, valt af te leiden dat deze staten zich van hun grotere verantwoordelijkheid daarin bewust worden en bereid zijn de prijs voor hun relatieve positieverbetering te betalen.

Ten derde gaat de wijziging van de interne verhoudingen gepaard aan een toeneming van de interne problemen. Het Harmel-rapport wijst in alle duidelijkheid erop dat geen enkele lidstaat verplicht is zijn beleid ondergeschikt te maken aan de gemeenschappelijke besluitvorming, maar anderzijds wijst het op de noodzaak tot consultatie inzake, en parallelisatie van, de buitenlandse politiek. Het gevolg hiervan vat secretaris-generaal Brosio samen in een analyse van het Harmel-rapport, waarin hij zegt:

It is relatively easy to see big and look far, but it is

much harder to translate these noble ideas into terms of immediate or future reality. [19]

In het licht hiervan dienen de ontwikkelingen van de laatste drie jaren te worden bezien. Deze hebben zich gekenmerkt door bevestiging van bereikte resultaten en reeds eerder ingenomen standpunten. Werkelijke initiatieven zijn in feite slechts genomen door individuele partners waarbij te denken valt aan het leggen van bilaterale contacten met Oosteuropese landen door vooral de Europese partners en aan de zojuist geopende SALT-besprekingen door de VS.

Men mag evenwel vertrouwen op de toezegging die het Harmel-rapport inhoudt in art. 12, waarin sprake is van:

... een proces van onafgebroken actieve voorbereiding op het tijdstip waarop vruchtbare bilaterale of multilaterale besprekingen van ingewikkelde vraagstukken tussen Oostelijke en Westelijke landen mogelijk zullen zijn.

Ten vierde heeft zich in de militaire situatie een wijziging voltrokken. Was als gevolg van het zich ontwikkelende machtsevenwicht de primaire militaire dreiging die bij de oprichting van de NAVO aanwezig was, omstreeks 1960 afgewend, waardoor aan de AMF zoals zij door de „Massive retaliation” werd gedekt, een reële politiek en militaire betekenis kon worden toegekend, anders is dit gesteld onder de vigueur van de „flexible response”. Indien de samenstelling van de AMF ten koste van het „Schild” gaat, beperkt dit de geloofwaardigheid van de strategische conceptie.

Voorts heeft de terugtrekking van de Franse strijdkrachten uit het NAVO-verband, een de onzekerheid, die bestaat t.a.v. het weer ter beschikking komen daarvan, een moeilijk kwantificeerbaar element in de eigen gevechtskracht gecreëerd. Ten slotte betekent de toegenomen mogelijkheid van confrontatie van de VS en de SU in het Midden-Oosten een eveneens toegenomen bedreiging van de zuidelijke flank van het NAVO-gebied.

4. De toekomst van de NAVO

Sprekend over de toekomst van de NAVO moet worden verondersteld dat de redenen tot oprichting daarvan nog altijd van kracht zijn. Het is niet denkbaar dat de bestaande Oost-West-tegenstelling binnen afzienbare tijd zal verdwijnen. Tevens zal moeten worden gememoreerd dat een oorzaak voor haar oprichting het slechte functio-

neren van de VN is geweest. De doelstellingen van de NAVO onderscheiden zich o.a. van die van de VN, doordat zij zich beperken tot het geografisch beperkte Atlantische gebied.

Voorts moet worden geconstateerd dat het verdwijnen van de tegenstellingen nimmer kan zijn gelegen in het eenzijdig afdwingen van een oplossing door één van de betrokken partijen. De tegenstellingen zullen slechts verdwijnen door hervormingen in de machtsblokken zelf. Geen der blokken kan eenzijdig de omstandigheden bepalen waaronder het kan bestaan en evolueren; zij zijn voor hun bestaan afhankelijk van ten dele buiten hen om bepaalde omstandigheden. Dit laatste impliceert dat de ontwikkelingen binnen een machtsblok slechts ten dele door zijn leiders kunnen worden beheerst. Star vasthouden aan een eenmaal uitgezette lijn leidt tot interne spanningen, die de eigen positie uiteindelijk zullen verzwakken. Anticiperen op een zich voordoende ontwikkeling zal eveneens aberraties tot gevolg hebben, die een optimaal resultaat in de weg zullen staan. In de bestaande machtsverhouding zou dit tot verstoring van het evenwicht kunnen leiden.

Ten slotte kan wederzijds ingrijpen in elkaars systeem zowel voor Oost als West slechts desastreuze gevolgen hebben. De ontwikkelingen in het Oostblok beschouwend lijkt deze gedachtengang gewettigd. Zoals de voormalige vice-president van Joegoslavië, Djilas, het in de New York Times van 24 april jl. uitdrukte, is het communisme morsdood en zal over 30 jaar het sociaal-economische systeem in de communistische landen dat van de Westerse wereld benaderen. Dan zal echter de voornaamste basis aan de Oost-West-tegenstelling zijn ontnomen en ook de functie van de NAVO een geheel andere zijn dan in het verleden en heden.

Wil de NAVO als zodanig momenteel een functie in de wereld blijven vervullen, dan zal zij een adequate positie moeten verwerven en behouden. Zij kan haar eigen ontwikkeling daarbij niet ontkennen en allerminst in de weg staan.

De bereidheid daartoe ligt reeds opgesloten in het Atlantisch Verdrag. De ontwikkelingen wijzen in de richting van een voortgaande integratie, ondanks het feit dat bij herhaling het internationale karakter van de NAVO is beklemtoond.

Zowel het rapport van het „Committee of Three”, de ingestelde geïntegreerde NAVO-commando's, als het Harmel-rapport, wijzen op de

noodzaak tot nauwere samenwerking op het gebied van buitenlandse politiek, defensie en economie. De reeds eerder genoemde stimulerende werking, die van de NAVO uitging op de totstandkoming van de EGKS kan als eerste uiting van een integratieproces worden beschouwd. De wellicht ophanden zijnde integratie van de EVA in de EEG tendert naar een Verenigd Europa dat uiteindelijk één der pijlers in een Atlantische Gemeenschap zal kunnen vormen.

De toenemende wederzijdse economische afhankelijkheid tussen de VS en Europa valt reeds niet meer te ontkennen. In de Europese landen was in 1966 door de VS voor ca. \$ 9 miljard geïnvesteerd, waarvan jaarlijks 12 à 15% als „return on investments” terugkeert. Voorts zagen de VS zich in 1969 genooddaakt, de continuering van de legering van Amerikaanse troepen in Europa als argument voor het opheffen van handelsbesprekingen tussen de VS en de EEG te gebruiken.

De politieke gebondenheid ving aan bij de toetreding van Duitsland tot de NAVO en heeft zich sindsdien slechts versterkt door het bij herhaling uitspreken, o.a. door de NAVO-raad, dat achtereenvolgens: de wereldvrede afhankelijk is van de Europese veiligheid, de Europese veiligheid afhankelijk van de oplossing van het Duitse vraagstuk en tenslotte het Duitse vraagstuk onoplosbaar is zonder een aanvaardbare regeling omtrent Berlijn. Elke lokale confrontatie tussen Oost en West zal op analoge wijze fundamenteel voor de wereldvrede kunnen worden geacht.

De betrokkenheid van de VS bij de meeste van deze conflicten zal de politieke gebondenheid versterken, indien zij op basis van *deelgenootschap* in de alliantie willen blijven participeren. Ten slotte spreekt de integrale gebondenheid uit de nog steeds aanwezige, gezamenlijk ervaren dreiging die van het communisme uitgaat. Essentieel voor de functie die de NAVO in de toekomst zal vervullen is de mate van bereidheid van haar lidstaten om, met voorbijzien van strikt nationale belangen, gezamenlijk de integrale belangen van de alliantie te behartigen, zonder op de evenwichtige ontwikkelingen te anticiperen.

Voldoet de NAVO aan deze voorwaarde dan kan zij, binnen het kader van de VN, actief aan de oplossing van de wereldproblemen meewerken, hetgeen inhoudt: scheppen van tijd en bevorderen van omstandigheden waarbinnen zich elke

natie of groep van naties vrijelijk kan ontwikkelen.

De taken, die voor haar zijn weggelegd, zijn de behartiging van de aan haar doelstellingen gerelateerde belangen:

- a. garanderen van haar eigen veiligheid door handhaving van het machtsevenwicht en het bevorderen van een collectief veiligheidssysteem;
- b. bijdragen aan vestiging van een internationale rechtsorde door bevordering van het respect voor internationaal recht en de rechten van de mens;
- c. bevorderen van de economische groei, waarbij speciaal valt te denken aan hulp aan onderontwikkelde landen en aan het aanvaarden van de „challenge of modern society”.

Een analyse van deze taken zal veel problemen openleggen. Te zamen met de onzekerheid die bestaat omtrent de ontwikkeling van de machtsverhoudingen in de wereld, zal dit voor een zwakke alliantie een bijna onmogelijke opdracht zijn, voor een eengezinde en vastbesloten NAVO kan dezelfde opdracht een geweldige uitdaging inhouden.

Literatuur

1. W. Churchill — *Memoires*, dl 12. Elsevier, Amsterdam (1963)3557.
2. M. D. Taylor — *The uncertain trumpet*. Harper, New York (1960)47.
3. *NATO Facts and figures*. NATO Inf. Service, Brussel (1960)303.
4. V. D. Sokolovsky — *Military strategy*. Praeger, New York (1963)233.
5. M. Edmundo en J. Skitt — *Int. Affairs* (1969)(1)34.
6. R. S. McNamara — *U.S. Nucl. Strategy* (1967)740.
7. J. E. Moore — *NATO today* (rede; Centre for Strategic Studies, Georgetown (1964).
8. C. Delmas — *Rev. Déf. Nat.* (1969)(4).
9. P. M. Gallois — *Forces Aériennes Franç.* (1963) (11)570.
10. H. Roth — *Wehrwissensch. Rundsch.* (1964)(2)77.
11. N. Örvik — *Wehrkunde* (1968)(5).
12. N. Örvik — *Mil. Rev.* (1967)(1).
13. Zie: 10, blz. 71.
14. H. G. Dudley — *Nato's Fifteen Nations* (1964)(1).
15. M. Brosio — *NATO letter* (1968)(3).
16. O. Heilbrunn — *Mil. Rev.* (1965)(5).
17. A. G. Enthoven en K. W. Smith — *Foreign Affairs* (1969)(10)87.
18. S. S. Cordier — *US Naval Inst. Proc.* (1966)(12).
19. Zie: 15.

Nieuwe uitgave

Heigl's Taschenbuch der Tanks, dl 1, opn. bew. door O. H. Hacker, R. J. Icks, O. Berker en G. P. von Zenschwitz, 340 blz., 306 afb., 61 tab. Uitg.: J. P. Lehmanns Verlag, München, 1970, Prijs: DM 42,—.

Het onlangs in herdruk verschenen 1e deel van Heigl's Taschenbuch der Tanks maakt deel uit van het in 1935 in drie delen uitgegeven handboek. Deel I omvat een algemeen gedeelte over „Das Wesen der Panzerkraftfahrzeuge” en een gedeelte waarin het materieel van verschillende landen (A t/m F) wordt behandeld.

Over dit eerste deel schreef de toenmalige 1e Luitenant Calmeyer in *De Militaire Spectator* 104(1935)(5) op bladzijde 230 o.a.:

Wij lopen, temeer als men denkt aan den onrustbaren den achterstand in anti-tankwapenen, gevaar ons te scholen voor den oorlog van 1916 inplaats van voor dien van 1935. Het eenige wat hier tegen valt te doen, is, ons naar vermogen op de hoogte te houden van hetgeen in het buitenland op tankgebied gebeurt. Heigl's „Taschenbuch” vormt hierbij een onontbeerlijk hulpmiddel.

Sindsdien hebben het gebruik, de toepassing en de constructie van het „Panzerkraftfahrzeug” zich — vooral gedurende de laatste jaren — in zeer snel tempo ontwikkeld. De uitspraak van de recensent in 1935:

Wij achten de nieuwe Heigl onontbeerlijk om, bij oefeningen op de kaart en in het terrein, een denkbeeld te krijgen van hetgeen wij aan gepantserd materieel tegenover ons kunnen krijgen . . .

is dan ook door deze moderne ontwikkeling achterhaald. De gedegen en principiële opzet van Heigl's Taschenbuch heeft echter in de loop der jaren de waarde van dit handboek — dat zelfs antiquarisch niet meer te verkrijgen was — als historisch standaardwerk doen toenemen, in het bijzonder voor diegenen die geïnteresseerd zijn in of een studie maken van de ontwikkeling van het moderne pantserwapen. De aanbeveling van Luitenant Calmeyer:

. . . zoodat dit handboek zeker in geen korpsbibliotheek en overeenkomstige boekerij mag ontbreken . . .

kan derhalve, ook in 1970, nog volledig worden onderschreven. J. P. H. VAN VALDEREN, Lkol Cav (gsb)

De militaire orde en de vorming van de soldaat

Om de rekrut op te leiden tot een gedisciplineerd gevechtssoldaat, die in staat is tot besluitvaardig optreden in het moderne gevecht, moet men zijn wil, bekwaamheden, kennis en vindingrijkheid vormen, hem lichamelijk harden en geestelijk weerbaar maken. De ideologisch-politieke indoctrinatie moet worden beschouwd als het voornaamste middel om de soldaat tot een bewust handelen te brengen en dient als een betrouwbare graadmeter voor zijn persoonlijk gedrag, morele instelling en houding tegenover de dienst. Het is de belangrijkste taak van een officier de soldaten ideologisch te indoctrineren en bij hen een hoge graad van gevechtswaardigheid te ontwikkelen. Bij de ideologische indoctrinatie is het onjuist feiten te verdoezelen of te verzwijgen en bedrog en niet op feiten berustende conclusies kunnen niet worden geduld.

Onze soldaten hebben er recht op om op een positieve wijze te worden benaderd. Wij moeten een partijbewuste, open en eerlijke strijd voeren om de geest en het hart van de soldaat. Men kan dit niet op oneerlijke wijze bereiken. Helaas komt dit wel voor. Er zijn officieren die beloften doen die zij niet kunnen honoreren, die bij oefeningen het eigen belang laten prevaleren en niet de onderwerpen behandelen die het oefenrooster voorschrijft. Een dergelijke handelwijze tast niet alleen het gezag van de commandant aan maar leidt ook tot gezagsondermijning. Men moet er zich rekenschap van geven dat fouten bij de indoctrinatie een negatieve invloed op de politieke en morele instelling van de soldaat uitoefenen. Er ontstaat een atmosfeer van wantrouwen jegens de meerdere. Aan het gestelde in de voorschriften wordt niet voldaan, met het gevolg dat de discipline wordt ondermijnd.

De militaire orde moet worden beschouwd als het belangrijkste instrument voor de opleiding van de soldaat. De militaire orde regelt het soldatenleven tot in details, zijn welzijn, zijn houding in het gevecht en zijn opleiding, met inachtneming van de voorschriften, bevelen en aanwijzingen van de eigen en hogere commandanten. Hoe strenger de militaire orde wordt gehandhaafd, des te diepgaander en bewuster de soldaat hiervan de invloed ondergaat en des te hoger de gevechtswaarde van het onderdeel is. De mi-

Legergeneraal I. G. Pavlovsky, plv. minister van defensie en opperbevelhebber van de landstrijdkrachten van de USSR schreef dit artikel in „De Rode Ster” van 10 augustus 1967. Met de term „militaire orde” bedoelt hij het gestelde in de voorschriften, richtlijnen en bepalingen die tot doel hebben de rekrut tot gevechtssoldaat te maken, de militaire eenheden gevechtswaardig en de strijdkrachten te vormen tot een goed lopende oorlogsmachine. Ook omvat de term de politieke indoctrinatie.

Majoor der Infanterie K. Bosma zond ons een vertaling en bood deze de lezers van De Militaire Spectator ter kennisneming aan. Het artikel is van belang omdat kan worden aangenomen, dat hier de mening van de leiding van de Sovjet-strijdkrachten wordt weergegeven.

REDACTIE

litare orde moet erop zijn gericht dat men zich op de oorlogstaak concentreert, moet bijdragen tot het versterken van het moreel en het fysiek harden van de soldaat, moet helpen bij het smeden van een hechte militaire gemeenschap en van kameraadschap onder de soldaten.

De voortschrijdende techniek, resulterende in technisch ingewikkeld materieel, zoals gevechtvoertuigen, raketinstallaties en bedieningsapparatuur, dwingt een ieder van ons tot een maximale prestatie. Zonder een gebundelde krachtsinspanning is geen vooruitgang mogelijk.

Het voornaamste doel van de militaire orde is het verzekeren van een hoge graad van gevechtswaarde van elk onderdeel. Dit is namelijk het kernpunt bij de opleiding en vorming van de troep.

Een onderzoek naar de toepassing van de militaire orde in de strijdkrachten toont aan, dat in de onderdelen waar de voorschriften worden uitgevoerd, de mogelijkheden tot inbreuk op de discipline tot een minimum zijn teruggebracht.

Om dit te bereiken moeten commandanten op alle niveaus een slagvaardige en nimmer aflatende strijd voeren voor de toepassing van de militaire orde. Dit begint op het moment dat de rekrut de kazernepoort binnenschrijdt. Onderricht is nodig bij iedere stap, bij elke les,

waarbij geen enkele inbreuk op het gestelde in de voorschriften is toegestaan.

De soldaat moet zich ervan bewust zijn dat de commandant alles ziet en weet wat hij doet en alle door hem gemaakte fouten opmerkt. Dit betekent natuurlijk niet dat de commandant verplicht is elke inbreuk op de militaire orde te bestraffen. Bij het beoordelen van de overtreding moet men de oorzaak en de omstandigheden die tot de inbreuk op de militaire orde hebben geleid, in beschouwing nemen, alsmede het karakter en de fysieke toestand van de overtreder en in hoeverre hij zich bewust was een vergrijp te begaan.

Kortom, het is noodzakelijk dat men zich bezint op de taak van de commandant als opvoeder en alle middelen van de militaire pedagogiek gebruikt: een vriendelijk woord, een vermaning, een persoonlijke benadering of een kameraadschappelijk onderhoud.

Als deze methoden echter zijn uitgeput of de overtreding met opzet is begaan, dan is de commandant verplicht de mindere streng te straffen en een straf op te leggen die in overeenstemming is met de ernst van het begane vergrijp. Hierbij mag niet worden vergeten dat het nuttig effect van de vorming afhangt van de controle op het gedrag, het werk, de studie en het optreden van de soldaat. In de praktijk worden deze zinvolle en noodzakelijke methoden wel eens vergeten. Kleine inbreuken op de militaire orde worden niet opgemerkt (of men wil ze niet opmerken) en langzamerhand geraakt men aan deze situatie gewend. En geweld of ongewild ontstaan in de eenheden de voorwaarden die leiden tot inbreuken op het gestelde in de voorschriften. De overtredingen worden gewoon en nemen steeds ernstiger vormen aan, en pas als de toestand te ver is gevorderd en men de inbreuken begint op te merken slaat men alarm. Ook komt het bij onderdeelstaven voor dat men eigenmachtig de inbreuken op de militaire orde gaat classificeren in zware en lichte, ernstige en niet ernstige, belangrijke en niet belangrijke vergrijpen. Door dit te doen worden precedenten geschapen die onherroepelijk moeten leiden tot een verslapping van de discipline en een verlaging van het peil van de vormingswerkzaamheden.

De militaire orde in de legerplaatsen is onverbreekelijk verbonden met de werkzaamheden in de depots waar oorlogsmaterieel ligt opgeslagen. Daarom moeten commandanten aandacht beste-

den aan een consequente uitvoering van de richtlijnen en instructies m.b.t. het materieel en daaraan leiding geven. In eenheden waar de richtlijnen en instructies worden bestudeerd en begrepen komen geen overtredingen voor, functioneren de wapens feilloos en zijn de transportmiddelen en het oorlogsmaterieel voortdurend inzetbaar. Gewoonlijk voert elke afwijking van de voorschriften tot overtredingen, tot verwaarlozing van het materieel en tot een regelrechte catastrofe.

Tijdens de opleiding van de soldaat moet hem respect voor de voorschriften worden bijgebracht, moet hem worden uiteengezet dat voorschriften het resultaat zijn van een wetenschappelijke studie, dat zij mede zijn gebaseerd op een rijke oorlogservaring en dat zij kracht van wet hebben.

Het is noodzakelijk dat het personeel zich ervan bewust is dat de regels en richtlijnen in de kazernes, depots, op het oefenterrein, schietbaan en bij alarm zijn gericht op een zo groot mogelijke paraatheid van de strijdkrachten. Juist handelen de commandanten die de voorschriften grondig bestuderen, regelmatig besprekingen houden met hun ondergeschikten over wachtaangelegenheden, de dagelijkse gang van zaken of onderhoudsproblemen. Deze besprekingen moeten worden gevolgd door een analyse van de prestaties van het personeel en van de inbreuken op de voorschriften, de militaire orde.

Grote waarde moet worden toegekend aan de naleving van de vaste orders. Vaste orders dienen met grote zorg te zijn samengesteld. Hierbij dient rekening te worden gehouden met de bijzondere omstandigheden die kenmerkend zijn voor het onderdeel en met de taken die aan het onderdeel zijn toebedeeld. Niettemin komt het voor dat commandanten zelf de vaste orders overtreden. Er treedt een verslapping in met het gevolg dat sommigen zich zelf buiten de militaire gemeenschap sluiten en hun verantwoordelijkheidsbesef voor de militaire samenleving verliezen. Dit alles oefent een negatieve invloed uit op de discipline.

Aan de discipline wordt grote schade toegebracht als van het lesrooster wordt afgeweken, of een les veelvuldig wordt onderbroken of wordt vervangen door een ander onderwerp. Om dit te vermijden moet een wekelijks lesrooster worden opgemaakt waarin precies van uur tot uur en van dag tot dag staat aangegeven welke

lessen worden gegeven en welke werkzaamheden moeten worden verricht.

Een goed voorbereide les of grondige oefening draagt positief bij tot de vorming van de soldaat. Hij werkt zich in het zweet waardoor niet alleen het element discipline tot zijn recht komt maar ook andere eigenschappen worden ontwikkeld, zoals dienstbesef en teamwork. Terzelfdertijd verruimt hij zijn horizon en vormt zich een bewuste houding naar het moeilijke maar eervolle oorlogswerk.

Gestreefd moet worden naar een soldaat die model is gekleed, de bevelen nauwkeurig uitvoert, de militaire vormen in acht neemt m.b.t. zijn meerderen in rang en gelijken in rang en duidelijk antwoord geeft op gestelde vragen.

Tactische oefeningen, verplaatsingen en velddienst vinden hoofdzakelijk in de zomerperiode plaats. Om die reden wordt het accent van de opleiding naar het oefenterrein verlegd. Te velde wordt de geoefendheid van de troep m.b.t. het tactisch gebruik van wapens en uitrusting bijgeschaafd. Onder omstandigheden die de werkelijkheid zoveel mogelijk benaderen moeten de soldaten leren initiatief te ontplooien en beslist op te treden en dit alles onder grote lichamelijke en geestelijke druk. Helaas komt het voor dat commandanten de mogelijkheden van velddienst-oefeningen t.a.v. de opleiding van de soldaat onvoldoende benutten.

De hoogste commandant is belast met de toepassing van de militaire orde en de vorming van de soldaat. Hij is bekleed met de noodzakelijke volmachten en bevoegdheden en wordt gesteund door de partij- en komsomol-organen. Op zijn ondergeschikten oefent hij niet alleen invloed uit door een betere militaire kennis maar ook door het persoonlijke voorbeeld.

Het persoonlijke voorbeeld belichaamt in zichzelf de theorie en de praktijk, het woord en de daad en opent de mogelijkheid de troep ideologisch en psychologisch te beïnvloeden. Het persoonlijke voorbeeld moet worden gezien als het middel bij uitstek om op aanschouwelijke wijze een directe invloed op het personeel uit te oefenen. Het persoonlijke voorbeeld van de commandant is de kortste weg die leidt naar het bewustzijn, het gevoel en het hart van de soldaat. Onder invloed van het persoonlijke voorbeeld van de commandant wordt een voorbeeldige dienstvervulling de wens van iedere soldaat.

De kwalitatieve veranderingen in de Sovjet-jeugd t.a.v. het politieke, zedelijke en culturele denken stellen hoge eisen aan een commandant. Om nu met succes leiding te kunnen geven aan mensen is het noodzakelijk dat een commandant niet alleen het formele, maar ook het morele recht daartoe heeft. Dit morele recht verkrijgt men door vakbekwaamheid en politiek inzicht, door onberispelijk gedrag en door een juiste uitvoering van de voorschriften en bevelen.

Het moge bekend worden verondersteld dat het geven van leiding aan het vormingswerk aan mensen die een goede schoolopleiding hebben gehad en technisch ontwikkeld zijn weinig problemen meebrengt. Voorwaarde hierbij is dat de commandant zelf op een hoger niveau staat dan zijn ondergeschikten en niet alleen in rang, maar ook in kennis, ervaring en bekwaamheid in het tactisch gebruik van wapens en voertuigen.

De commandant kan zich het gezag verwerven door hoge eisen te stellen aan zichzelf en zijn ondergeschikten. Soldaten beschouwen het als een eer onder wilskrachtige en standvastige commandanten te dienen. Een dergelijke commandant straalt vertrouwen uit.

Ook moet elke commandant en politiek medewerker ernaar streven het vertrouwen van de soldaten te winnen, hen te bezielen door het persoonlijke voorbeeld ter uitvoering van de gestelde taken. Dan ziet de soldaat in zijn commandant de waardige vertegenwoordiger van onze partij en de staat, de gezaghebbende leider die hij zal liefhebben en achten, waarvoor hij zijn hart zal openen.

Commandanten moeten altijd onthouden dat hun opdrachten aan minderen begrijpelijk en duidelijk dienen te zijn, snel moeten worden uitgevoerd en moeten zijn gebaseerd op wederzijds respect. Slechts dan zal de mindere met inzet van zijn persoon en in de geest van de commandant de opdracht vervullen.

Een en ander betekent natuurlijk niet dat commandanten niet hun toevlucht zouden mogen nemen tot harde maatregelen, in het bijzonder m.b.t. overtreders. De commandant is verplicht alle ten dienste staande middelen en bevoegdheden te gebruiken tegen kwaadwillige overtreders van de militaire discipline. Harde maatregelen worden echter slechts dan genomen als alle andere methoden zijn uitgeput. Met het doel de positieve eigenschappen van de soldaat te ontwikkelen, zoals moed, vastberadenheid en zelf-

opoffering ter verdediging van het vaderland, mogen slechts humane methoden worden gebruikt. Hieruit volgt de noodzaak dat men de ene keer langs de weg der overreding werkt en een andere keer met dwang, waarbij men zich moet laten leiden door het gestelde in de voorschriften.

Commandanten worden erop gewezen niet „vanuit het zadel” te straffen of hun toevlucht te nemen tot methoden die in strijd zijn met de waarheid van de militair bij de opleiding en de vorming van de soldaten. Ik bedoel de commandanten die ruwheid beschouwen als een methode om een ijzeren discipline te kweken. Ook zijn er commandanten die hun ondergeschikten door middel van intimidatie proberen te beïnvloeden.

Dit is een grote vergissing. De ervaring leert dat commandanten die ruwheid en intimidatie hanteren als middel tot opleiding en vorming van de troep als regel onvoldoende pedagogisch inzicht hebben, onvoldoende zelfbeheersing en wilskracht tonen en cultureel onderontwikkeld zijn. In onze tijd is ruwheid een ernstige tekortkoming; zij ondermijnt de morele waarden van de soldaat, vervreemdt hem van zijn commandant, ondergraaft het geloof in zichzelf en in de gerechtigheid. Daarenboven is ruwheid dikwijls de oorzaak van een twistgesprek. Als onverdraagzame ruwheid de betrekkingen bepaalt van de ouderen t.o.v. de jongeren moet dit aanleiding geven tot kettingreacties.

Een commandant moet verstandig en gemakkelijk kunnen omgaan met mensen en mag nooit zijn zelfbeheersing verliezen. In het leger is geen plaats voor onrechtvaardigheid, voor beledigingen en voor een grillig beleid. Ook mogen de menselijke waarden niet worden aangetast. Wederzijdse achting is de hoeksteen waarop de betrekkingen in de strijdkrachten zijn gebaseerd. Dit is volkomen in overeenstemming met het gestelde in de voorschriften.

Voorts dient men aandacht te besteden aan slap en/of familiair optreden in de strijdkrachten. Beide zijn in strijd met het vormingswerk. Familiair en/of slap optreden ontstaan in die krijgsmachtonderdelen waar de commandanten de juiste vorm van samenwerking met hun ondergeschikten niet hebben kunnen vinden en het minutieuze vormingswerk vervangen door snauwen en berispingen.

De aanmoediging moet worden beschouwd als een belangrijk middel tot vorming van de troep.

De tuchtvoorschriften in de Sovjet-strijdkrachten kennen er een hoge betekenis aan toe. De aanmoediging werkt stimulerend op initiatief, dienstijver en prestaties van de soldaat, versterkt bij hem het vertrouwen in zijn kunnen, zijn wilskracht en doorzettingsvermogen en draagt in belangrijke mate ertoe bij de opgedragen taak tot een goed einde te brengen. Daarom moeten alle commandanten hun bevoegdheden uitbuiten en uitstekende prestaties met een aanmoediging honoreren.

Commandanten worden er evenwel op gewezen hun bevoegdheden met overleg te gebruiken. Zij moeten alle bijzonderheden van de ondergeschikte beoordelen, zijn sterke en zijn zwakke zijden, en hem vervolgens aansporen zijn dienst nog beter te verrichten, het militaire handwerk te bestuderen en in socialistische wedijver moeite te doen voor nog hogere prestaties.

Commandanten en politieke medewerkers moeten bij het vormingswerk de maatschappij, de gemeenschap inschakelen. Hoe bekwaam een commandant ook moge zijn, bij het vormingswerk behoeft hij de steun van de partij- en komsomol-organen. Nooit mag worden vergeten dat de soldaat zich ervan bewust moet zijn zich onder de morele controle te weten van zijn kameraden, zijn wapenbroeders. De gemeenschap, die goede verrichtingen goedkeurt en slechte daden veroordeelt, spoort de soldaat aan tot een onvoorwaardelijke uitvoering van zijn eed en van het gestelde in de voorschriften. Het succes van het aankweken van een strenge orde en discipline kan slechts worden bereikt in eendrachtige samenwerking met en voortdurende steun van de partij en komsomol-organen.

De Sovjet-strijdkrachten waken scherp over het scheppend werk van het volk van ons land. De zegevierende opmars van het 5-jarenplan en de thesen van de leuze „50 Jaren Grote Oktober Revolutie” van het Centrale comité van de communistische partij van de Sovjet-Unie bezielen de soldaten van leger en vloot in hun streven het 50-jarig bestaan van de Sovjet-staat en de Sovjet-strijdkrachten op waardige wijze te vieren.

Het is een gebiedende eis de patriottische geestdrift, die nu in de eenheden en op de oorlogsschepen alom aanwezig is, op alle mogelijke manieren uit te buiten, de taken op het gebied van de militaire en politieke weerbaarheid succesvol uit te voeren en de gevechtsbereidheid nog hoger op te voeren.

Het gewondenafvoercoördinatiecentrum

A. Lina

Luitenant-Kolonel van de Geneeskundige Troepen

Bij de mechanisatie van het legerkorps werd de geneeskundige dienst in zoverre aangepast dat de compagniegewondenverzorgers en de draagploegen uit de organisatie verdwenen. De 1-echelons geneeskundige eenheden (geneeskundige pelotons van de bataljons werden uitgerust met gewondentransportmiddelen van hetzelfde type als de gevechtsvoertuigen van de eenheid waartoe het geneeskundige peloton behoorde. Als gevolg van de wijziging in de logistieke structuur, werden de divisie geneeskundige bataljons opgeheven en de brigade geneeskundige compagnieën opgericht. Hiermee veranderde er echter v.w.b. de middelen in het tweede echelon weinig. De 3-echelons geneeskundige eenheden hebben, noch bij de mechanisatie, noch bij de wijziging, in de logistieke structuur enige aanpassing ondergaan.

De in de laatste tien jaar ingevoerde mechanisatie van het legerkorps heeft geleid tot een sterk vergrote mobiliteit. Deze opent de mogelijkheid, snel zwaartepunten te leggen, resp. te verplaatsen. Aangezien de hospitalen statisch zijn en de afstanden, waarover de gewonden moesten worden vervoerd, groter worden dan voorheen, zijn er thans meer gewondentransportmiddelen nodig. Een tweede consequentie van de mobiliteit betreft de 2e-echelons gnk inrichtingen, in het bijzonder verbandplaatsen. Willen zij immers hun nuttig effect behouden, dan zullen zij „mee moeten komen” indien en voor zover de verplaatsing van de brigade daartoe aanleiding geeft. Dit impliceert dat een dergelijke verbandplaats in de meeste gevallen slechts maximaal enkele uren „aan de grond” zal zijn.

Onder deze omstandigheden behoren chirurgische ingrepen niet meer tot de mogelijkheden. De „levens- en ledemaatreddende” taak van de brigadeverbandplaatsen dient te worden overgenomen door het 3e echelon, dat de mogelijkheid zal moeten krijgen een adequate geneeskundige eenheid voorwaarts in te zetten, wat thans echter alleen met gebrekkige improvisatie te realiseren is.

Het huidige 3e echelon beschikt op hospitaal-

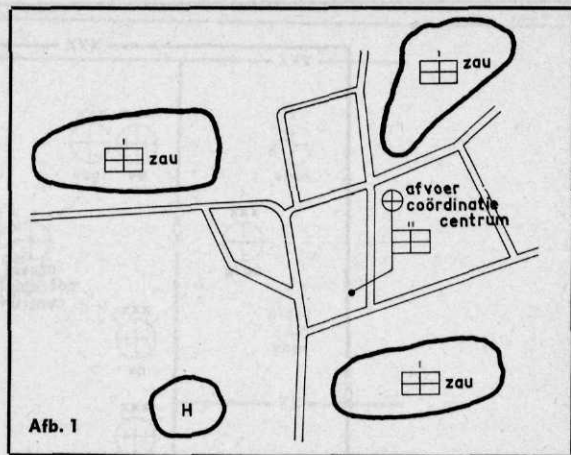
gebied over de niet splitsbare logge doorvoerhospitaalbataljons die, ten gevolge van een tekort aan transportmiddelen en de wijze van samenstelling, vrijwel onverplaatsbaar zijn, in het bijzonder wanneer een hospitaal vóór de verplaatsing reeds in bedrijf was. Naar deze installaties zullen thans de patiënten, die voorheen in het 2e echelon chirurgisch werden behandeld, moeten worden gebracht.

Voor een aantal patiënten is het een levensbelang dat zij binnen enkele uren na de verwonding een operatietafel bereiken. Behalve de behoefte aan *meer* gewondentransportmiddelen ten gevolge van de grote afstanden is er behoefte aan *snelle* afvoermogelijkheden in verband met de tijdslimiet. Voor dit doel zijn thans helikopters van het type Alouette III beschikbaar. De beschikbaarstelling hangt evenwel af van de prioriteiten, en de gewondentransportcapaciteit van deze toestellen is gering. Hoewel hiermee een duidelijke stap in de goede richting is gezet, is het ideaal nog niet bereikt, nl. organieke helikopters die dag en nacht kunnen vliegen, een grotere gewondentransportcapaciteit hebben en bemand zijn met geneeskundig personeel.

De doorvoerhospitalen zijn weliswaar in staat een groot aantal patiënten in korte tijd te ontvangen, maar voor het behandelen van deze patiënten is veel tijd nodig. Er is een duidelijk verschil in de opname- en de behandelcapaciteit. Verwezen moge worden naar hetgeen hieromtrent is gepubliceerd door de legerkorpschirurg, res. Maj-arts J. Grond (*Ned. Mil. Geneesk. Tsch.* 21(1968)(11/12)). Uiteraard hangt de overlevingskans van de gewonden nauw samen met de behandelcapaciteit van het hospitaal. De aanwezigheid van grote aantallen niet behandelde patiënten levert voorts kans op chaotische toestanden. Dr. Grond spreekt in dit opzicht over een ramp binnen het hospitaal. Om de opnamecapaciteit zoveel mogelijk in overeenstemming te brengen met de behandelcapaciteit is een centrum nodig, waar de gewondenstroom tijdig kan worden afgebogen naar het hospitaal waar de verhouding tussen deze beide capaciteiten het gunstigst is.

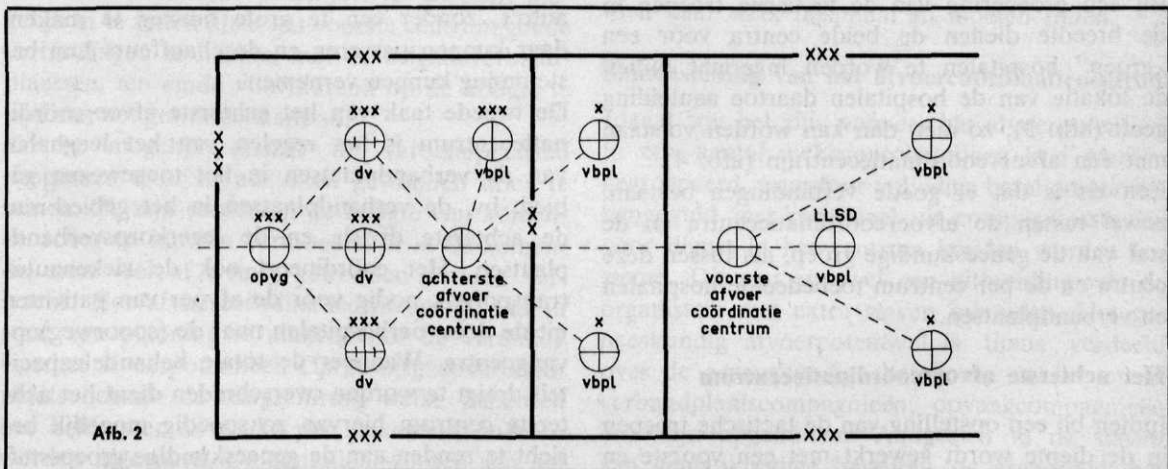
Tot dusverre was het gebruikelijk, voor elke divisie en voor het legerkorpsachtergebied een doorvoerhospitaal aan te wijzen dat in principe de gewonden uit het gebied van de divisie c.q. het achtergebied opnam. Bovendien werd een doorvoerhospitaal bestemd voor het opnemen van de „overflow” van de hospitalen die de divisies c.q. het achtergebied steunden. Voor de afvoer uit de verbandplaatsen naar de hospitalen werd, eveneens per divisie, een ziekenautocompagnie bestemd. De commandant van deze compagnie regelde en controleerde de afvoeren in een zg. „ziekenautostation”, dat op een centraal punt achter de verbandplaatsen was gelegen. Bij voorkeur werd het systeem van de wisseldienst toegepast, hetgeen inhoudt dat voor elke beladen ziekenauto die het ziekenautostation passeerde een lege ziekenauto naar de desbetreffende verbandplaats werd gezonden. De van het hospitaal terugkomende ziekenauto werd weer in het ziekenautostation geplaatst of naar het compagniesbivak gedirigeerd voor onderhoud en rust. Noodzakelijke berichtenwisseling geschiedde door het meegeven van berichten met de ziekenauto's. Hierdoor kon het voorkomen dat het, ten gevolge van de geringe snelheid van beladen ziekenauto's, uren duurde voor een zich plotseling voordoend groot gewondenaanbod kon worden verwerkt. (De ziekenautocompagnieën beschikken v.w.b. verbindingsmiddelen slechts over één telefoontoestel; aansluiting op het legerkorpsraster is in de meeste gevallen problematisch.)

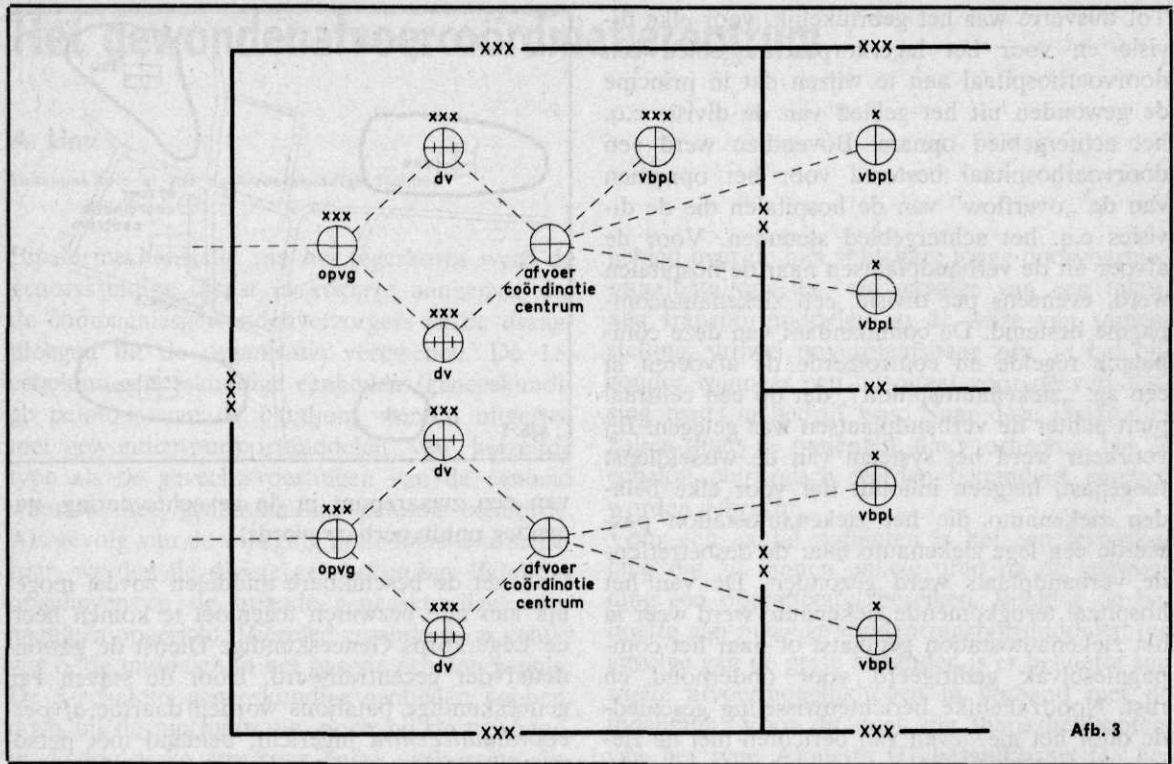
Het systeem van de compagniesziekenautostations en de wisseldiensten heeft tot gevolg dat het ziekenautopersoneel over het gehele legerkorpsgebied is verspreid, waardoor snelle hergroepering, noodzakelijk door bv. de verlegging

van een zwaarepunt in de gevechtsvoering, nagenoeg onuitvoerbaar wordt.

Om met de beschikbare middelen zoveel mogelijk aan alle bezwaren tegemoet te komen heeft de Legerkorps Geneeskundige Dienst de gewondenafvoer gecentraliseerd. Door de staven van geneeskundige bataljons worden daartoe *afvoercoördinatiecentra* ingericht, bemand met personeel uit de bataljonsstaven en uit de beschikbare ziekenautocompagnieën. Aan deze centra kunnen liaisonploegen van de Groep Lichte Vliegtuigen worden toegevoegd. De coördinatiecentra regelen de afvoer van gewonden uit het toegewezen gebied met de beschikbare ziekenauto's, helikopters en geïmproviseerde middelen. Zij onderhouden verbinding met de doorvoerhospitaal ten einde op de hoogte te zijn van de resterende behandelcapaciteit alsmede met de verbandplaatsen in het toegewezen gebied om voortdurend geïnformeerd te zijn omtrent het (te verwachten) aanbod van gewonden. Een mogelijke opstelling wordt gegeven in afb. 1.

Afb. 3

Werkwijze

Eventueel kan met twee afvoercoördinatiecentra worden gewerkt, waarbij de groepering van de tactische troepen en de lokatie van de doorvoerhospitalen bepalend zijn voor de werkwijze. Bij een groepering van de tactische troepen in de diepte zal zo nodig worden gewerkt met een voorste en een achterste afvoercoördinatiecentrum. Het voorste centrum ligt dan nabij de achtergrens van de vóórdivisies en het achterste op korte afstand centraal vóór de hospitalen (afb. 2). Op deze situatie zal in deze beschouwing nog nader worden ingegaan.

Bij een groepering van de tactische troepen in de breedte dienen de beide centra vóór een „groep” hospitalen te worden ingericht indien de lokatie van de hospitalen daartoe aanleiding geeft (afb. 3); zo niet, dan kan worden volstaan met één afvoercoördinatiecentrum (afb. 4).

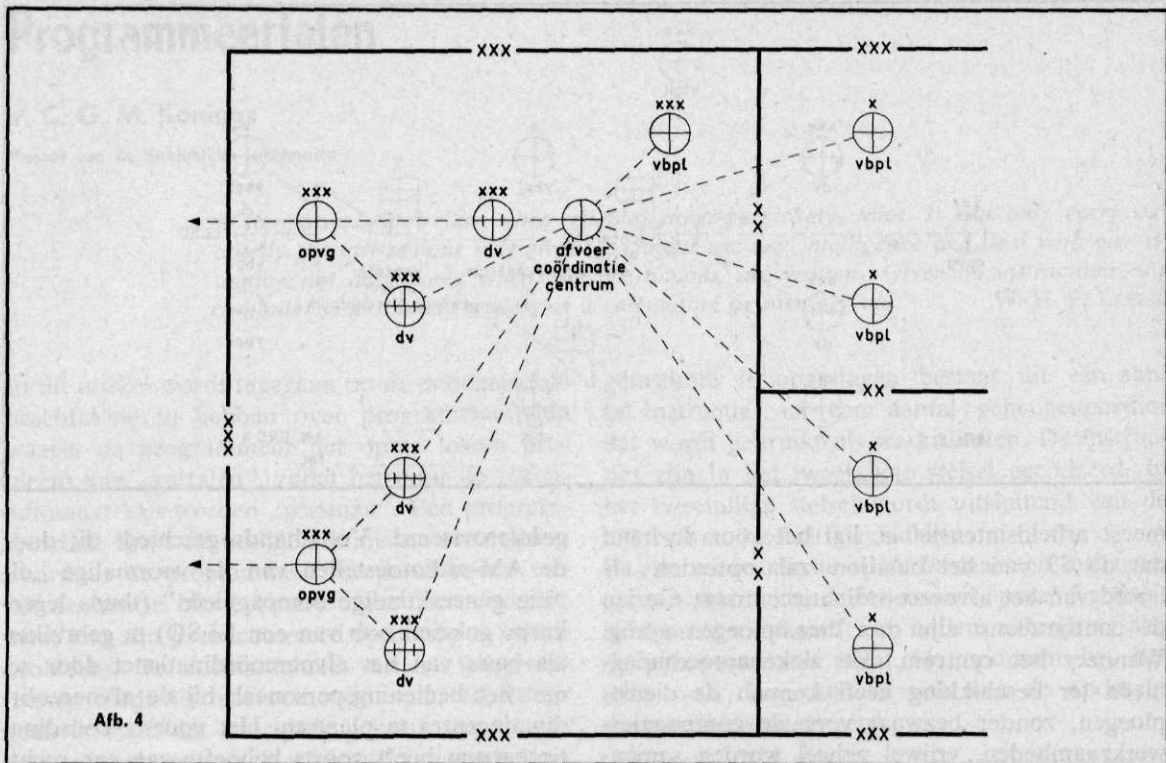
Een eis is dat er goede verbindingen bestaan, zowel tussen de afvoercoördinatiecentra en de staf van de geneeskundige groep, als tussen deze centra en de per centrum toebedeelde hospitalen en verbandplaatsen.

Het achterste afvoercoördinatiecentrum

Indien bij een opstelling van de tactische troepen in de diepte wordt gewerkt met een voorste en

een achterste afvoercoördinatiecentrum (zie afb. 2), dient het nabij de hospitalen gelegen (achterste) centrum te beschikken over verbindingen met de hospitalen ten einde elk moment geïnformeerd te zijn omtrent de resterende behandelcapaciteit per hospitaal. Dit centrum is dan in staat de gewondenstroom tijdig te splitsen en over de beschikbare hospitalen te verdelen. Dit splitsen kan kenbaar worden gemaakt door een bericht van achterste naar voorste centrum zodat de ziekenautochauffeur reeds bij het vertrek weet naar welk hospitaal hij moet rijden. Een andere mogelijkheid is het achterste centrum op een zodanige plaats te vestigen dat de ziekenauto's, zonder een te grote omweg te maken, daar kunnen passeren en de chauffeurs hun bestemming kunnen vernemen.

De tweede taak van het achterste afvoercoördinatiecentrum is het regelen van het leeghalen van de verbandplaatsen in het toegewezen gebied, bv. de verbandplaatsen in het gebied van de achterste divisie en de legerkorpsverbandplaatsen. Het coördineert ook de ziekenauto-transporten, nodig voor de afvoer van patiënten uit de doorvoerhospitalen naar de (spoorweg)opvangcentra. Wanneer de totale behandelcapaciteit dreigt te worden overschreden dient het achterste centrum hiervan zo spoedig mogelijk bericht te zenden aan de geneeskundige groepsstaf,

Afb. 4

die dan, eventueel met reservepotentieel, maatregelen kan treffen.

Het voorste afvoercoördinatiecentrum

Weer uitgaande van een opstelling van de tactische troepen in de diepte, waarbij de vóórdivisie in gevecht is en de achterdivisie (nog) niet, en de hospitalen achter de divisie in tweede lijn zijn ingericht, is het noodzakelijk t.b.v. de vóórdivisie een afvoercoördinatiecentrum in te richten. In dit centrum bevindt zich ook de liaisonploeg van de Groep Lichte Vliegtuigen.

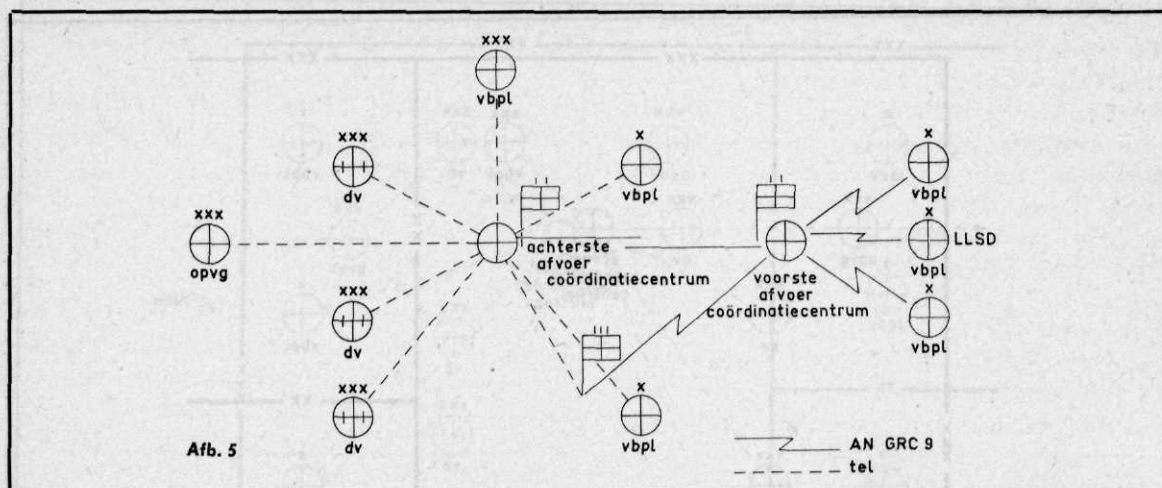
Om het beschikbare potentieel zo efficiënt mogelijk in te zetten dient het voorste centrum goede verbindingen te hebben met de brigadeverbandplaatsen, ten einde voortdurend op de hoogte te zijn met het gewondenaanbod.

Zoveel mogelijk dienen de verbandplaatsen prognoses omtrent aantallen gewonden door te seinen. Zij zijn eerder op de hoogte van komende acties en kunnen vermoeden of in de komende uren veel of weinig gewonden worden verwacht. Het afvoercoördinatiecentrum is dan in staat een planning te maken voor de verdeling van het afvoerpotentieel. Op de brigadeverbandplaats bepaalt de triagechirurg welke patiënten per helikopter en welke per ziekenauto moeten worden afgevoerd. De aantallen worden aan het

voorste afvoercoördinatiecentrum gemeld. Op grond van de daar binnenkomende berichten kan het voorste centrum een prognose naar het achterste centrum doorseinen. Bovendien dient het voorste centrum de afvoer te regelen. Afvoer geschiedt met enkele ziekenauto's, die steeds bij de verbandplaatsen aanwezig zijn, en door uitzending van ziekenauto's uit het gros van het ziekenautopotentieel, aanwezig bij het centrum, alsmede door het inzetten van helikopters. Het voorste centrum dient aan de hoofdaanvoerweg te liggen zodat de ziekenautochauffeurs op weg naar de hospitalen kunnen vernemen naar welk hospitaal zij moeten rijden.

Samenstelling van het afvoercoördinatiecentrum

Ideaal zou het zijn wanneer het afvoerpotentieel in een aantal ziekenautobataljons kon worden gegroepeerd, waardoor volledige bataljonsstaven, aangevuld met personeel uit compagniesstaven, voor dienst in het centrum konden worden bestemd. Dit zou evenwel een uitbreiding van de organisatie met extra staven inhouden. Het geneeskundig afvoerpotentieel is thans verdeeld over de geneeskundige bataljons, waarin tevens verbandplaatscompagnieën, opvangcompagnieën enz. zijn opgenomen. Aangezien in de staven van geneeskundige bataljons de afvoertaak het

meest arbeidsintensief is, ligt het voor de hand dat de S3 van het bataljon zal optreden als hoofd van het afvoercoördinatiecentrum. Gezien de continudienst zijn drie dienstploegen nodig. Wanneer het centrum drie ziekenautocompagnieën ter beschikking heeft kunnen de dienstploegen, zonder bezwaar voor de compagnieswerkzaamheden, vrijwel geheel worden samengesteld uit het personeel van de drie compagniestaven, bv. als aangegeven in de tabel.

Hfd coördcentrum (bat S3)		
Dienstploeg 1	Dienstploeg 2	Dienstploeg 3
CC cie A	CC cie B	CC cie C
Plv cc cie B	Plv cc cie C	Plv cc cie A
CSM cie C	CSM cie A	CSM cie B
liaison lt vltgtn toeg pers	liaison lt vltgtn toeg pers	liaison lt vltgtn toeg pers

Verbindingen

Het gehele systeem staat of valt met goede verbindingen. Helaas zijn de legerkorps geneeskundige eenheden op dit gebied nogal stiefmoederlijk bedeed. Weliswaar voorziet het „plan voor de verbindingen na 1970” in zes radiotoestellen ten behoeve van de legerkorps geneeskundige groep, doch hiermee is de behoefte niet gedekt, aangezien ook de verbandplaatsen in dit kader extra middelen nodig hebben. Onder de huidige omstandigheden zal derhalve moeten worden

geïmproviseerd. Voorshands geschiedt dit door de AM-radiotoestellen van de voormalige „divisie geneeskundige compagnieën” (thans legerkorps gncien oob van een LLSD) te gebruiken als basis van het afvoercoördinatiecentrum door ze, met het bedieningspersoneel, bij de afvoercoördinatiecentra te plaatsen. Het voorste coördinatiecentrum heeft voorts behoefte aan een rechtstreekse verbinding met de brigadeverbandplaatsen in de (snel) wisselende lokaties.

Aangezien deze verbandplaatsen met hun organieke AM-toestellen niet uit het brigade logistieke net kunnen treden, dienen zij te beschikken over een extra AM-toestel voor het afvoercoördinatiecentrum. Met steun van de verbindingsgroep is dit haalbaar, zij het dat het bedieningspersoneel voor het brigade logistieke net het extra toestel zal moeten bedienen.

Het achterste coördinatiecentrum zal in dit opzicht minder moeilijkheden hebben, daar kan worden aangenomen, dat de meer statische verbandplaatsen in de diepte van het gebied telefonisch bereikbaar zullen zijn.

Indien echter een reservedivisie voor een (tegen) aanval wordt ingezet zullen ook hiervoor extra radioverbindingen nodig zijn. In afb. 5 wordt een beeld gegeven van de verbindingsmogelijkheden, afgestemd op de situatie in afb. 2.

Programmeertalen

ir. C. G. M. Konings

Majoor van de Koninklijke Luchtmacht

A computer is a tireless, ultra-reliable, super-pernickety, idiot. It can only carry out exactly the instructions it is given; it cannot use any intelligence and deal with any situation not anticipated when the instructions are written. Given no instructions, the computer is absolutely useless as a calculating or memory aid. W. H. P. LESLIE

In dit artikel wordt ingegaan op de noodzaak, de beschikking te hebben over programmeertalen waarin de programmeur het op te lossen probleem kan „vertalen”, zodat het door de rekenautomaat kan worden „verstaan”. Een programmeertaal dient de nodige faciliteiten te verlenen waardoor de programmeur wordt ontheven van het denken in bits („binary digits”) en derhalve meer kan zijn geconcentreerd op het op te lossen probleem. De doelmatigheid van het programmeren wordt hiermee verhoogd, waar echter tegenover staat dat het nuttig gebruik van de geheugenruimte en van de rekestijd van een rekenautomaat in vele gevallen wordt verlaagd. Of aan dit laatste zwaar moet worden getild hangt af van het soort toepassingsprogramma. Nog steeds geldt de stelregel dat geheugenruimte in de meeste gevallen nog wel kan worden gekocht; het is echter niet mogelijk tijd te kopen. Om een nader inzicht te verkrijgen omtrent de mogelijkheden en beperkingen van programmeertalen wordt vooraf nagegaan op welke wijze zij de feitelijke detailopdrachten aan een rekenautomaat beïnvloeden.

Programma

Een programma zoals dat in een geheu-

Hoewel dit artikel niet voor alle lezers begrijpelijk zal zijn, heeft de redactie toch gemeend tot plaatsing te moeten overgaan. Het aantal op automatiseringsgebied georiënteerde functionarissen van land- en luchtmacht is groeiende en omvat thans reeds enkele honderden burgers en militairen. Voor deze categorie is het artikel van nut, voor de — voorshands nog grote — groep van nog niet met de automatisering geconfronteerde lezers kan het artikel een uitdaging inhouden. Het is een goede zaak, dat het besef van de noodzaak tot automatisering steeds meer veld wint.

REDACTIE

genruimte is opgeslagen bestaat uit een aantal instructies en een aantal geheugenposities dat wordt gebruikt als werkruimten. De instructies zijn in het tweetallige stelsel gecodeerd. In het tweetallige stelsel wordt uitsluitend van de cijfers 0 en 1 gebruik gemaakt.

In zijn eenvoudigste vorm bestaat een instructie uit een opdrachtgedeelte en een operand-gedeelte. Een operand geeft een nadere aanwijzing aan de rekenautomaat m.b.t. de opdracht bv. het adres van de grootheid waarmee de opdracht moet worden uitgevoerd.

Opdrachtenrepertoire

Een rekenautomaat kan slechts een beperkt aantal verschillende opdrachten uitvoeren. Het aantal opdrachten dat kan worden uitgevoerd verschilt van rekenautomaat tot rekenautomaat en kan variëren van 16 (bv. de Elliott 920B computer die o.m. is toegepast bij het KLu semi-automatisch interceptiesysteem) tot wel 256 (o.a. IBM 360).

De opdrachten kunnen in een aantal hoofdgroepen worden verdeeld:

- rekenkundige bewerkingen, zoals vermenigvuldigen, delen, optellen en aftrekken;
- logische bewerkingen, bv. de EN-functie (het antwoord is ja als aan voorwaarde A én aan voorwaarde B is voldaan) en de OF-functie (het antwoord is ja als aan voorwaarde A of aan voorwaarde B of aan beide voorwaarden is voldaan);
- vergelijkende bewerkingen bv. is grootheid A kleiner dan grootheid B, gelijk aan grootheid C of groter dan grootheid D;
- voorwaardelijke sprongopdrachten, afhankelijk van het feit of aan een gestelde voorwaarde is voldaan (wat wordt bepaald met behulp van de bewerkingen, genoemd onder b of c) kan de natuurlijke volgorde van een programma worden doorbroken;
- onvoorwaardelijke sprongopdracht: in dit ge-

val vervolgt de rekenautomaat het programma op de in de sprongopdracht vermelde plaats (deze opdracht ziet men vaak in een programma na een opdracht genoemd onder d: namelijk voor het geval dat niet wordt voldaan aan de daarin gestelde voorwaarde);

f. schuifopdrachten om de bits in een woord (kleinste adresseerbare eenheid in een rekenautomaat, bestaande uit een aantal bits, variërend van 8 tot meer dan 32) naar links of rechts te schuiven. Deze opdracht kan onder meer worden gebruikt om zeer snel met een macht van twee (2, 4, 8, 16, enz.) te vermenigvuldigen: een getal met grondtal 2 in een rekenregister één plaats naar links geschoven betekent de komma één plaats naar rechts verschoven en in het tweetalige stelsel betekent dat vermenigvuldigen met 2. De schuifopdracht heeft men ook nodig als men in één woord verscheidene grootheden heeft opgeborgen: bv. 4 grootheden van elk met ten hoogste 8 bits in een woord met een lengte van 32 bits. Zowel voor het opbergen in het woord als voor het weer ophalen van de juiste 8 bits dient te worden geschoven om de gewenste 8 bits op de goede plaats te krijgen;

g. transportopdrachten om informatie van de ene plaats naar de andere plaats over te brengen. Dit kan zowel intern geschieden (van registers naar opslaggeheugen v.v.) als extern (bv. van een kaartlezer naar opslaggeheugen of van een register naar een papierbandponser).

De rekenautomaat kan de enkelvoudige opdrachten zelfstandig uitvoeren. Deze uitvoering bestaat onder meer uit:

- a. het ophalen van de instructie;
- b. het decoderen van de instructie (de scheiding maken tussen opdracht en operand);
- c. zo nodig het ophalen van de informatie uit het adres gespecificeerd door de operand;
- d. het volvoeren van de opdracht;
- e. de instructieteller bijwerken.

Dit alles geschiedt, zoals gezegd, automatisch en vraagt derhalve geen aandacht van de programmeur.

Machinecode

Uit het vorenstaande blijkt dat de instructies in de vorm van enen en nullen in het geheugen van de rekenautomaat zijn opgeslagen. In eerste instantie zou de programmeur zijn instructies in enen en nullen moeten omzetten en deze op een informatiedrager moeten vastleggen. Dit is

uiteraard een zeer moeizame zaak en, om eerlijk te zijn, ondoenlijk. Een iets eenvoudiger, maar toch nog steeds nare, methode is de codering (men kan dit nog geen programmering noemen, hoewel het gedurende de opkomstperiode van de rekenautomaat veelvuldig werd toegepast), waarbij zowel de soort opdracht als de operand werd aangeduid door een octaal of decimaal getal. Men diende dan over een vertaalprogramma te beschikken dat in staat was deze niet binaire getallen om te zetten in een binaire presentatie. De soort opdracht en de operand dienden in een woord te worden ondergebracht. Behalve dat er geen logische relatie is tussen het getal dat de opdracht moet voorstellen en de opdracht zelf (maar dat is te ondervangen met een conversietabel) is het grote probleem dat men precies de geheugenplaats dient te weten waar de grootheid is opgeslagen waarop de opdracht moet worden uitgevoerd. U kunt zich de bron van ergernis voorstellen indien — ervan uitgaande dat het uiteindelijke programma is opgebouwd uit een aantal instructies, gevolgd door een aantal variabelen (in het werkruimtegedeelte) waarmee de opdrachten moeten worden uitgevoerd — er één of meer instructies moeten worden tussengevoegd, want dit heeft tot gevolg dat de adressen van de gebruikte variabelen veranderen. Derhalve moeten bij het invoegen of het laten vervallen van instructies alle operands, die een adres bevatten dat ten gevolge van de wijziging van het programma is veranderd, worden aangepast. Uiteraard waren er slimme jongens die dit trachtten te voorkomen door, alvorens zij geheugenruimte bestemden voor de variabelen, enkele geheugenplaatsen vrij lieten tussen het instructiegedeelte en het werkruimtegedeelte van hun programma. Voegden zij nu instructies toe of lieten zij instructies vervallen, dan veranderden de adressen van de variabelen niet, doch alleen de „loze” ruimte tussen de twee programagedeelten werd kleiner of groter. Doelmatig kan men dit echter niet noemen.

De eerder genoemde conversietabel was al spoedig niet meer nodig. In plaats van gebruik te maken van getallen om de soort opdracht aan te duiden kwam de zg. mnemonic code, waarbij een duidelijke relatie bestaat tussen de gebruikte code en de soort opdracht (bv. LW voor load wordt; AD voor add direct enz.). Het vertaalprogramma zorgt er dan voor dat deze mnemonic code wordt omgezet in het juiste bitpatroon en dat dit wordt opgeslagen in het daarvoor bestemde gedeelte van de instructie.

Machinegeoriënteerde programmeertalen

De volgende stap om het de programmeur makkelijker te maken was erop gericht hem te ontlasten van het bijhouden van de geheugenplaatsen waar de instructies en de variabelen worden opgeborgen. Het werd hem toegestaan aan de te bewerken variabelen symbolische namen te verlenen. Een instructie bestaat dan uit een mnemonic code voor de opdracht en een symbolische grootte waarop die opdracht moet worden uitgevoerd. Wel heeft de programmeur de verplichting aan het einde van zijn programma de door hem gebruikte symbolische namen te declareren, zodat daarvoor automatisch geheugenruimte kan worden gereserveerd. Het vertaalprogramma („assembler”) voor dit soort programma's zet dus niet alleen de mnemonic code voor de opdrachten om in het juiste bitpatroon, maar bepaalt tevens het adres waar de te bewerken grootheden zijn opgeslagen. Wordt nu een instructie toegevoegd dan heeft dit — voor zover het de programmeur aangaat — geen consequenties voor de andere instructies voor wat betreft de adressen van de variabelen. Als het verbeterde programma wordt vertaald zal de assembler de adressen van de variabelen aanpassen en uiteraard deze aangepaste adressen in het operandegedeelte van de instructie gebruiken. Een andere faciliteit die dit soort assembler biedt is de mogelijkheid een instructie van een symbolische label te voorzien, d.w.z. dat bepaalde punten in het programma kunnen worden gemarkeerd, wat o.m. prettig is als in het programma sprongopdrachten worden gebruikt. In plaats van het werkelijke adres te gebruiken waarnaar moet worden gesprongen, gebruikt men de symbolische naam van de label. Ter illustratie het volgende: indien de wortels van een vierkantsvergelijking ($ax^2 + bx + c = 0$) moeten worden berekend dan kan de discriminant ($b^2 - 4ac$) negatief zijn, hetgeen wil zeggen: de vergelijking heeft 2 imaginaire wortels, of 0 zijn, hetgeen wil zeggen: de vergelijking heeft twee gelijke reële wortels, of de discriminant kan positief zijn, hetgeen wil zeggen: de vergelijking heeft twee verschillende reële wortels. Nadat de discriminant is berekend moet opdracht worden gegeven deze op zijn waarde te testen, want afhankelijk van zijn waarde zal een ander stukje programma moeten worden uitgevoerd. Deze drie stukjes programma zouden nu bv. kunnen worden gemarkeerd met resp. de labels IMAG, GELIJK, VERSCH. In het totale programma komt dit nu als volgt tot uiting: a. indien discriminant negatief, spring naar

b. indien discriminant gelijk aan 0, spring naar GELIJK;

c. er is noch aan a noch aan b voldaan (dus blijkbaar is de discriminant positief), spring onvoorwaardelijk naar VERSCH.

Het behoeft geen betoog dat het programmeren in een machinegeoriënteerde taal geen sinecure is: het probleem dient stapje voor stapje naar de eindoplossing te worden gebracht, waar de stapjes overeenkomen met de opdrachten die door de rekenautomaat kunnen worden uitgevoerd. De assembler is dan ook een zg. één-op-éénvertaler: voor elke instructie die in de objectcode voorkomt (dit is de code waarin het vertaalde programma in de rekenautomaat is opgeslagen) dient de programmeur de source-code-instructies te schrijven (een door een programmeur opgesteld programma wordt source code genoemd). In een objectcode kunnen slechts instructies voorkomen die opdrachten bevatten uit het opdrachtenrepertoire van de onderhavige rekenautomaat. Een objectcode van het ene merk rekenautomaat kan derhalve niet worden gebruikt voor een ander merk rekenautomaat, aangezien deze rekenautomaten een verschillend opdrachtenrepertoire hebben.

(Van standaardisatie kan hier absoluut nog niet worden gesproken, zelfs verschillende typen rekenautomaten van dezelfde firma hebben onderling verschillende opdrachtenrepertoires. Het meest gunstige geval is nog als een opvolgende generatie rekenautomaten een meer uitgebreid opdrachtenrepertoire heeft dan het opdrachtenrepertoire van zijn voorganger, maar in elk geval het repertoire van zijn voorganger omvat. Het is dan mogelijk om programma's die t.b.v. de voorganger zijn geschreven te gebruiken voor de opvolger. Het is meestal echter wel zo dat de mogelijkheden van de nieuwere generatie rekenautomaat niet geheel worden uitgebuit, want men maakt slechts gebruik van de opdrachten die ook de oude generatie kende en de nieuwe generatie biedt wellicht meer mogelijkheden).

Uit het voorgaande kunnen twee conclusies worden getrokken:

a. het is een moeizaam werk programma's te schrijven in een machinegerichte code (één-op-éénvertaling);

b. van uitwisselbaarheid van dergelijke programma's kan absoluut niet worden gesproken (elk merk rekenautomaat heeft zijn eigen opdrachtenrepertoire).

Probleemgerichte talen

In het algemeen gesproken is de programmeur niet geïnteresseerd in de details waar-

mee hij, al programmerende in een machinegerichte taal, tegen wil en dank wordt geconfronteerd. Derhalve werd uitgezien naar mogelijkheden om in programma's gebruik te kunnen gaan maken van samengestelde instructies. Aan de ene kant behoeft de programmeur zich dan niet te bekommeren om het opdrachtenrepertoire van de rekenautomaat en kan hij zich beter concentreren op het op te lossen probleem en aan de andere kant is het geschreven programma onafhankelijk van de te gebruiken rekenautomaat. Men hoeft slechts te beschikken over een vertaalprogramma (compiler), dat het programma geschreven in de probleemgerichte taal omzet in instructies die door de onderhavige rekenautomaat kunnen worden verwerkt.¹

Eén en ander klinkt zeer veelbelovend, maar de praktijk is anders. Waarom ziet het er dan zo somber uit?

Expansiefactoren

Een samengestelde instructie, gesteld in een probleemgerichte taal wordt door de compiler omgezet in een aantal machine-instructies. Het aantal machine-instructies dat door de compiler naar aanleiding van de samengestelde opdracht wordt gegenereerd is groter dan het aantal instructies dat nodig zou zijn als de programmeur gebruik zou hebben gemaakt van de machinegerichte taal. Dit vindt o.m. zijn oorzaak in het feit dat de probleemgerichte taal faciliteiten biedt voor het algemene geval: de compiler genereert instructies om bv. te testen of aan een bepaalde situatie wordt voldaan, terwijl de programmeur weet dat hij met een bijzonder geval heeft te doen en dat in dat geval die bepaalde situatie nimmer optreedt, en programmerend in de machinegerichte taal zal hij uiteraard die situatie niet door de rekenautomaat laten testen. De verhouding tussen het aantal voor een bepaald programma door de compiler gegenereerde instructies en het aantal instructies dat voor de uitvoering van hetzelfde programma nodig zou zijn indien het in de machinegerichte taal zou zijn geschreven wordt wel

de geheugenexpansiefactor genoemd. Deze factor is een moeilijk vast te leggen grootte. In elk geval zal hij groter zijn dan 1. De expansiefactor varieert van programma tot programma; bovendien kan deze factor voor hetzelfde programma, geschreven in dezelfde probleemgerichte taal maar voor verschillende rekenautomaten, afwijkingen vertonen, daar de compiler voor de ene rekenautomaat efficiënter kan zijn dan de compiler voor een andere rekenautomaat. In de praktijk is al gebleken dat de geheugenexpansiefactor de waarde 4 à 5 kan bereiken voor bepaalde probleemgerichte talen in bepaalde toepassingen.

Behalve de hiervoor genoemde geheugenexpansiefactor kennen wij de tijdexpansiefactor. Het is vrij aannemelijk dat een programma dat meer machine-instructies bevat ook meer tijd vergt om door de rekenautomaat te worden verwerkt. De verhouding tussen de tijd, nodig om het programma, geschreven in een probleemgerichte taal, te verwerken, en de tijd, nodig om dat programma, geschreven in een machinegerichte taal te verwerken, wordt de tijdsexpansiefactor genoemd.

De hiervoor beschreven nadelen van de probleemgerichte talen met betrekking tot de geheugenruimte en de rekestijd leggen soms weinig gewicht in de schaal, bv. voor het eenmalig berekenen van een mathematisch probleem, laten wij zeggen voor een simulatiemodel. Het wordt echter een geheel andere zaak als men de baan voor een luchtverdedigingsjager wil berekenen.

Dit moet in „real time” geschieden. Het zal de lezer duidelijk zijn dat voor het uitvoeren van een onderschepping slechts een zekere spanne tijd ter beschikking is die begint op het moment van onderkenning van het „target” en waarvan het einde wordt bepaald door het gedrag van het „target” enerzijds en de mogelijkheden van de onderscheppingsjager anderzijds. Het is van groot belang dat de rekenautomaat een minimum aan tijd gebruikt om de baan van de onderscheppingsjager te berekenen en de orders voor de vlieger te maken. Aangezien het door het „target” te vliegen patroon onbekend is zal de baan van de onderscheppingsjager telkenmale moeten worden gecorrigeerd. Daar men bovendien graag meer dan één onderschepping gelijktijdig wil uitvoeren is rekestijd van de hoogste importantie. Bij het oplossen van dergelijke problemen spreekt de tijdexpansiefactor een hartig woordje mee.

¹ In dit artikel wordt uitsluitend de uitdrukking „probleemgerichte taal” gebruikt. In het verleden werd meer gesproken over „hogere-ordetalen”. Dat de schrijver de keuze heeft laten vallen op de eerste uitdrukking wijst reeds in de richting dat hij niet verwacht dat er één universele programmeertaal zal komen. Het zou hem reeds welkom zijn als er voor een aantal probleemgebieden een eigen probleemgerichte taal zou zijn.

Soorten probleemgerichte talen

Er zijn vele soorten probleemgerichte talen. Er is o.m. een verdeling te maken naar toepassingsgebieden:

- a. administratieve doeleinden;
- b. wetenschappelijk onderzoek (mathematische berekeningen);
- c. simulatieproblemen;
- d. procescontrole voor het besturen van een productieproces;
- e. command-and-controlsystemen;
- f. management-informatiesystemen.

Vele talen kennen verschillende versies (bv. ALGOL 58, ALGOL 60; JOVIAL J-2, JOVIAL J-3, JOVIAL J-S) en voorts bestaan er nog kleine verschillen tussen taal A, zoals rekenautomatenfabrikant X deze heeft toegepast, en taal A, zoals fabrikant Y deze heeft geïmplementeerd. Voorts hebben vele talen een zg. sub set, d.w.z. dat de compiler niet alle faciliteiten van de oorspronkelijke taal bevat (het heeft iets weg van „Engels op reis”). Het verwonderde mij dan ook niet dat enkele jaren geleden een gerenommeerd tijdschrift op het gebied van automatisering de toren van Babylon op het omslag had staan met daarin een aantal namen van programmeertalen.

Het is uiteraard voor de rekenautomatenfabrikant ondoenlijk compilers te maken voor alle verschillende probleemgerichte talen. Hij zal zich beperken tot hooguit één à twee probleemgerichte talen. Er zijn zelfs fabrikanten die helemaal geen weg meer zien in de doolhof van talen en daarom besluiten geen compiler te schrijven voor het vertalen van een programma, gesteld in een probleemgerichte taal. Jammer genoeg moeten wij stellen dat wij nog zeer ver verwijderd zijn van standaardisatie op dit gebied. Het is zelfs zeer de vraag of dat punt ooit zal worden bereikt. Er heerst een grote verdeelheid, die waarschijnlijk alleen nog maar zal groeien. Er komen nog steeds nieuwe talen bij, en het nuttig effect van de probleemgerichte taal voor bepaalde toepassingsgebieden is twijfelachtig.

Gemengd gebruik van talen

Vele compilers bieden de mogelijkheid pro-

gramma's te vertalen die, behalve samengestelde opdrachten, geschreven in de probleemgerichte taal, ook opdrachten geschreven in de machinegerichte taal bevatten.

Uiteraard is dat dan de machinegerichte taal van de rekenautomaat waarvoor de compiler is geschreven. Dit biedt het voordeel dat de gedeelten van het programma waar de aard van de uit te voeren berekeningen, geprogrammeerd in de probleemgerichte taal, een niet te accepteren tijd-expansiefactor zou opleveren, zouden kunnen worden gecodeerd in de machinegerichte taal.

Een nadeel om voor een bepaalde toepassing zowel van de probleemgerichte taal als van de machinegerichte taal gebruik te maken is het feit dat de programmeur bekend moet zijn met de mogelijkheden van beide talen. Dit legt een extra last op de toch al doorgezakte schouders van de programmeur. Soms kan men ook om andere redenen in een informatieverwerkend systeem toepassingsprogramma's aantreffen die gedeeltelijk in een probleemgerichte taal zijn geschreven en gedeeltelijk in de machinegerichte taal. Dit kan bv. zijn oorzaak vinden in het feit dat men ten behoeve van het systeem programma's nodig heeft die in het verleden reeds in de machinegerichte taal zijn geschreven en dat men de voor het systeem nog te ontwerpen programma's in een probleemgerichte taal schrijft. Men zou dan kunnen besluiten de eerstbedoelde programma's alsnog in de probleemgerichte taal te laten schrijven, maar dat is dan een kwestie van tijd en geld.

Conclusie

Er is nog een lange weg te gaan alvorens men zal komen tot standaardisatie op het gebied van probleemgerichte programmeertalen. Aan de ene kant heerst grote verdeeldheid aan de zijde van de rekenautomatenfabrikanten om te komen tot enkele universele talen. Aan de andere kant moet de gebruiker nog te vaak noodgedwongen zijn toevlucht zoeken in het gebruik van de machinegerichte talen, hetgeen evenmin bevorderlijk is om op korte termijn tot standaardisatie te komen.

Problemen in de krijgsmacht?

L. P. J. A. Storimans

Luitenant-Kolonel der Cavalerie

Ik zweer trouw aan de Koningin, gehoorzaamheid aan de wetten en onderwerping aan de krijgsmacht, zo waarlijk helpe mij God Almachtig.

Met deze formule, die wij allen hebben ondertekend en, wat meer zegt, met onze eed of belofte hebben bevestigd, als richtsnoer, wil ik samen met u, lezer, eens filosoferen over de problemen in onze krijgsmacht.

Voor mij liggen:

- een aantal artikelen uit Militaire Spectators, zowel van officieren als van een dienstplichtig soldaat;
- reeksen artikelen uit de organen van VOKL en SPES;
- een lezing van een onderofficier, die hij heeft gehouden als inleiding op een conferentie over democratisering in de krijgsmacht.
- stapels kritische krantenartikelen, o.a. van een zich noemende Democritus en andere voor mij anonieme schrijvers, zoals een zich noemende Oppasser en Messbediende.

Ik zou kunnen ingaan op de voorlichtingstoer die de BLS nog onlangs heeft gehouden, of commentaar kunnen geven over uitspraken die leiders en geleiden ten beste geven in de landelijke pers of in het orgaan van de VVDM. Moet er wel of niet een groetplicht zijn? Zijn contactcommissies beter dan onderdeelsraden, inspraak of medezeggenschap?

Er worden stafstudies met zeer veel zorg, tijd en moeite geschreven, hoewel de uiteindelijke beslissing eigenlijk al door gebrek aan geld of anderszins is opgelegd.

Er is veel kritiek, intern in de krijgsmacht en nog meer van de „deskundigen” van de buitenwacht. Commandanten houden besprekingen, maar zijn te veel zelf aan het woord en luisteren niet of onvoldoende naar hun eigen staf. Officieren hebben openlijk kritiek op hun chefs, maar laten soms eigenbelang meespreken in hun adviezen, en realiseren zich dan onvoldoende dat zij wellicht medeverantwoordelijk zijn voor eventueel minder goede of onjuiste beslissingen. Lezer, u kunt zelf de lange reeks van problemen aanvullen. U, allen gezamenlijk, weet het van-

zelfsprekend beter dan ik. Dat is dan ook de reden dat ik mij op deze plaats onthoud van commentaar.

Wat ik wel aan u kwijt wil, is het volgende: ik ben cavalerist en velen van u beamen eerlijk, dat de eenheid in ons wapen één van onze sterke kanten is. De eenheid wordt bevorderd door het handhaven van waardevolle tradities, door aan begrippen als eer en trouw, loyaliteit, zowel tegenover het „bedrijf” als tegenover personen, de nodige aandacht te besteden. In onze eedsformule wordt doelbewust alleen over plichten gesproken. Onze rechten komen later wel. Zouden als wij allen wat meer dachten aan onze schappij, de wereld niet veel meer leefbaar worden als wij allen wat meer dachten aan onze plichten dan aan onze rechten? Tot zover ben ik een idealist geweest.

Op wat ik schrijf zal wel commentaar te leveren zijn, maar sta ik dan niet met beide benen op de grond als ik u het volgende voorleg? Is het niet eerlijker dat wij bij alle kritiek die wij hebben, en die wij terecht mogen hebben, op welke persoon of welk systeem dan ook, eerst eens bij ons zelf te rade gaan? Er zijn weinig mensen op deze wereld, die — met erkenning van eigen fouten — zich zelf niet „goed” vinden. Vindt ook een communist zijn eigen systeem dan niet het beste? Al huiver ik als ik aan zijn methoden denk.

Ik wil praktisch zijn. Ik meen dat wij allen binnenkort de bekende f 400 ontvangen. Hopelijk komt de dienstplichtig soldaat, er rekening mee houdend met wat er bij hogere inkomsten ook aan belasting afgaat, er even goed van af. Ik doe u een voorstel ter demonstratie van onze eenheid die wij allen voorstaan. Wij allen willen, of pretenderen dat wij willen, een goed leger; daar is begrip voor nodig.

Voor mij ligt eveneens het officiële orgaan van de Koninklijke Nederlandse Vereniging „Ons Leger”. Ik citeer een deel uit de doelstelling.

De vereniging stelt zich ten doel bij het Nederlandse volk de overtuiging ingang te doen vinden en levend te houden, dat voor het behoud van de vrede, veiligheid en vrijheid een deugdelijke krijgsmacht, steunende op de sympathie der natie noodzakelijk is en — tot het moment waarop een internationale rechtsorde deze taak overbodig zal maken — noodzakelijk zal blijven.

Ik vraag u niet of u de artikelen in het orgaan allemaal even goed vindt. Ik vraag u wel wat u van de doelstelling vindt. Ik breng u de actie „Open het Dorp” en vele andere acties in herinnering. Acties met een specifiek gericht doel voor een aantal mensen in nood in onze samenleving.

Voor mij ligt ook een artikel in het kader van de vredesweek. Ik heb sympathie voor wat Pax Christi wil, maar ik vraag mij wel eens af welke organisatie in Nederland reëel méér tot het behoud van de vrede heeft bijgedragen dan onze krijgsmacht in NAVO-verband. Ik realiseer mij dat het niet de taak van de officieren alléén is bij te dragen tot het behoud van de vrede, maar het kan beslist geen kwaad als wij hier eens zeer duidelijk voorop willen lopen, en daarom vraag ik u mee te doen aan de volgende eenheidsactie of, om eens wat progressief klinkende woorden

te gebruiken, om een vreedzame demonstratie van solidariteit.

Toon nu eens duidelijk aan elke criticus dat wij het in beginsel met elkaar eens zijn. Stort *allen* van die „f 400” éénmaal f 10 ter ondersteuning van de doelstelling van „Ons Leger”. Ik vraag u bovendien doelbewust zélf het adres en giro-nummer van de vereniging op te zoeken. Toon nu eens daadwerkelijk dat het leger zelf gelooft in wat het beweert te zijn. Laat hier de uniformiteit, de eenheid spreken. Laten leiders en geleiden in dit opzicht aan elkaar gelijk zijn. Ik heb er geen enkel bezwaar tegen dat allen, óók de anonieme critici, meedoen. De ware democratisering in onze krijgsmacht en in de samenleving is niet een kwestie van regels alleen, maar op de eerste plaats een kwestie van mentaliteit. Pater H. de Greve heeft eens gezegd: „Verbeter de wereld, begin bij je zelf”. Velen maken daar tegenwoordig van „Verbeter de wereld, begin bij een ander”. In „Het schaap met de vijf poten” wordt gezongen: „Als je mekaar niet meer vertrouwen kan, waar blijf je dan?”. Dr. J. C. Kruisheer schrijft een boekje: „Defensie verdedig U”.

Ik mag u, en allen die het landsbelang willen dienen, vragen: „Let op uw zaak, uw krijgsmacht, uw defensie”.

AANWIJZINGEN VOOR MEDEWERKERS

Wij verzoeken u uw bijdragen in te leveren in enkelvoud, getypt met een marge van ten minste 3 cm, met dubbel regelafstand en voorzien van uw naam, adres en evt. gironummer. Bijdragen voor de rubriek „Meningen van anderen” echter in duplo in te zenden.

Bij het opgeven van geraadpleegde literatuur dienen de respectieve verwijzingen als volgt te worden opgesteld:

bij boeken: Auteur - titel. Uitgever, plaats, jaar, blz.;

bij tijdschriften: Auteur - naam tijdschrift. Jaargang, jaar, nummer, blz.

Voorts eventuele schetsen of tekeningen en foto's niet tussen de tekst aan te brengen, doch wel aan te geven, waar deze

illustraties tussen die tekst moeten worden opgenomen. Men voege tekeningen en schetsen afzonderlijk bij, in Oost-indische inkt en op teken- en calqueerpapier. Letters en cijfers moeten daarbij zo groot worden getekend, dat zij na verkleining duidelijk leesbaar blijven. Daartoe moeten zij, na verkleining, nog ten minste 1 mm groot zijn. Men houde er daarbij rekening mee, dat tekeningen en schetsen als regel, bij reproductie, worden verkleind tot 7,4 cm breedte, bij uitzondering tot ten hoogste 15 cm breedte. Toevoeging van schetsen en afbeeldingen, respectievelijk foto's, verhoogt de aantrekkelijkheid van uw artikelen ten eerste, vooral indien zij origineel zijn.

De Japanse defensienota

H. A. Baaij

Majoor van de Koninklijke Luchtmacht

Our country showed remarkable growth in national power through the 1960's. Corresponding to this, the people's self-awareness and self-confidence increased. The mood for autonomous defense also mounted and considerable progress was seen in the consolidation of defense power.

(Citaat uit de nota).

In De Militaire Spectator 139(1970)(11)511 en 140(1971)(1)22 hebben wij de Westduitse defensienota 1970 besproken. Thans willen wij aandacht besteden aan het op 20 oktober jl. verschenen Witboek inzake de defensie van een ander land dat sedert zijn nederlaag in de Tweede Wereldoorlog een even grote, zo niet nog grotere, economische opbloei beleefde: Japan. Van de defensie van dit land dat tot 's werelds derde industriële natie is uitgegroeid en een steeds belangrijker politieke factor in het Verre Oosten wordt, is te onzent betrekkelijk weinig bekend. Ook het hier te bespreken witboek heeft zeer geringe aandacht gekregen.

Toch is een dergelijk document van uitermate groot belang, niet alleen omdat de defensie van een land, dat in het jongste verleden heeft getoond te beschikken over een waarlijk verbluffende militaire potentie, méér dan gewone aandacht verdient, maar ook omdat Japan in het krachtenspel in het Verre Oosten naarmate de Verenigde Staten zich meer uit zuidoost-Azië losmaken, een steeds belangrijker rol zal gaan vervullen. Japan lijkt het eerstaangewezen land dat het vacuüm zou kunnen opvullen om het machts-evenwicht in dit gebied, dat door de uitermate snel toenemende macht van de Chinese Volksrepubliek dreigt te worden verstoord, te herstellen.

Het witboek, waarvan onlangs een Amerikaanse vertaling beschikbaar is gekomen, is een wat tweeslachtig document; de markering van de overgangsfase waarin de Japanse opvattingen over de defensie zich bevinden. Minister Nakasone, directeur-generaal van het Japanse Bureau voor Defensie zegt bv. in zijn voorwoord dat hij voorstander is van een defensie die zich baseert op de positie van een niet-nucleaire natie in de „middenklasse”.

I made the appeal that the Japanese people will become a great people, who will be a big economic

power which will not become a great military power.

In de paragraaf over het Amerikaans-Japanse veiligheidssysteem wordt daarentegen gezegd:

Our country is also making autonomous defense efforts, corresponding to the strengthening of our country's economic power and the rise in our country's international position.

Brengen wij deze passage bovendien in verband met een aan het hoofdstuk „De koers voor een nieuw Japan” ontleend citaat nl.:

The 1970's will be an age when Japans national power will come to have unprecedentedly great weight and influence over the world . . .

dan is er alle reden de ontwikkelingen in de Japanse defensiepolitiek met de grootst mogelijke belangstelling te blijven volgen.

Heet het in het voorwoord dat de Japanse regering vasthoudt aan de drie „non-nucleaire” principes: het niet-bezitten, niet-producieren en niet-binnenbrengen van nucleaire wapens, in de hierboven reeds genoemde paragraaf over het Amerikaans-Japanse veiligheidssysteem staat ook de volgende passage:

So long as we will not have nuclear weapons and other offensive weapons, the United States-Japan Security Treaty set-up will be necessary for Japans security, so long as there are no major changes in the international situation.

Internationale aspecten

De bovenstaande, zo duidelijk als relativerende factor naar voren gebrachte, internationale situatie, wordt in het witboek realistisch beschouwd. Zo wordt bv. gewezen op de merkwaardige paradox dat de wereldsituatie zich enerzijds beweegt in de richting van een militaire bipolarisatie, met de Verenigde Staten en de Sovjet-Unie als centra, maar anderzijds in de

richting gaat van een politieke multipolarisatie, gebaseerd op een herlevend nationalisme.

Er wordt niet aan voorbijgegaan dat in de onmiddellijke omgeving van Japan landen met een superieure militaire macht liggen, waarbij de vraag, of deze al dan geen agressieve intenties hebben, in het midden wordt gelaten. De internationale politieke situatie in Azië, zo wordt gesteld, verschilt van die in Europa. Zijn in Europa de landen in het algemeen gesproken verenigd in twee collectieve defensiestelsels, i.c. de NAVO en het Warschau-Pact, in Azië bestaan, afgezien van de ZOAVO, overwegend bilaterale veiligheidsstelsels.

Voorts zijn er ideologische scheidslijnen, die verschillende landen min of meer willekeurig verdelen, zoals Korea, Indo-China en Formosa/China. Tevens is er een aantal landen dat geen lid van de Verenigde Naties is, zoals Noord-Korea, Zuid-Korea en de Volksrepubliek China. Voeg hierbij de omstandigheid dat er op dit deel van de aardbol vele ontwikkelingslanden zijn en er talloze naoorlogse conflicten zijn opgetreden, en het is duidelijk dat wij hier met buitengewoon gecompliceerde internationale politieke verhoudingen te maken hebben. Ook — en mede daardoor — zijn de gevaren voor conflicten hier veel groter, waarbij slechts behoeft te worden gewezen op de huidige politiek van de Chinese Volksrepubliek die als enig land in Azië nucleaire wapens bezit, de Amerikaanse aanwezigheid in Vietnam, de Britse terugtrekking uit Azië en de labiele binnenlandse politieke situatie in verschillende landen in dit gebied. De conflictstof ligt hier dus hoog opgetast.

Hoe verschillend met Europa deze situatie in vele opzichten ook moge zijn, het witboek sluit deze beschouwing af met een passage die ook te onzent zo vaak als geruststelling wordt gehanteerd: hoewel de militaire macht aan communistische zijde numeriek groter is, zijn de strijdkrachten van de tot de vrije wereld behorende landen (in het Verre Oosten) kwalitatief sterker en zij worden gesteund door de Amerikaanse strategische vergeldingsmacht.

Het witboek constateert verder dat, ondanks lofwaardige pogingen om door middel van de Verenigde Naties een goedwerkend internationaal veiligheidssysteem te creëren, macht in de internationale volkerengemeenschap toch nog steeds de overheersende factor is gebleken. Met de komst van de Verenigde Staten en de Sovjet-Unie als de beide grootste wereldmachten, is het voor elk land uitermate moeilijk geworden een

eigen, geheel van deze beide machten onafhankelijk, veiligheidsstelsel op te bouwen. Vele landen hebben zich dan ook aangesloten bij een collectieve veiligheidsorganisatie. Minister Nakasone beklemtoont daarom in zijn voorwoord dat een politiek van neutraliteit of ontwapening of een combinatie van beide voor zijn land bepaald onrealistisch zou zijn. Het Amerikaans-Japanse collectieve verdedigingssysteem is dan ook nog steeds een van de belangrijkste pijlers van de Japanse defensiepolitiek, zij het — en dit is een opmerkelijke politieke wijziging die in het witboek tot uitdrukking is gekomen — niet, als voorheen, de belangrijkste. De defensie met eigen middelen staat thans op de voorgrond of, zoals in een in het witboek opgenomen, citaat uit een rede van minister-president Sato te lezen valt:

Autonomous defense means that each one of the people has the spirit of independence, and that the defense of the nation will be carried out primarily by themselves.

De opbouw van de Japanse strijdkrachten

De opbouw van de nationale defensie in Japan heeft verschillende stadia doorlopen waarvan de defensienota een kort overzicht geeft. Dit begint met de brief van 8 juli 1950 van de commandant van de geallieerde strijdkrachten in Japan, waarin werd gevraagd om de oprichting van een nationale reserve-politiemacht van 75.000 man en uitbreiding van het personeel van het maritieme veiligheidsapparaat met 8000 man. Genoemde politiemacht en uitbreiding moesten ertoe dienen de Amerikaanse strijdkrachten, die als gevolg van de op 25 juni 1950 uitgebroken Koreaanse oorlog aan de Japanse bezetting werden onttrokken, te vervangen. Op 8 augustus 1951 werden het vredesverdrag met Japan en het Amerikaans-Japanse veiligheidsverdrag getekend, die beide op 28 april van het daaropvolgende jaar in werking traden en waarmee Japan zijn onafhankelijkheid herwon. Op 1 augustus 1952 werd het Nationale Veiligheidsbureau opgericht.

Naarmate de Amerikaanse aanwezigheid in Japan afnam, groeide uiteraard het belang van de eigen, nationale, defensie. Op 1 juli 1954 werden de „Defense Agency Establishment Law” en de „Self-defense Forces Law” van kracht waarmee respectievelijk de oprichting van een bureau voor nationale defensie, een nationale verdedigingsraad en de zg. „Air Self-defense Force” een feit werd. Bovendien kregen de tot dusver met puur

politie-eenheden krachtens deze wetten voor het eerst een verdedigings-taak tegen mogelijke directe agressie.

Voorts werd op 8 mei 1954 met de Verenigde Staten een wederzijdse defensiebijstandsovereenkomst gesloten en het Amerikaans-Japanse veiligheidsverdrag van 1951 werd in 1960 herzien op basis van een volledig gelijkgerichte positie van de beide verdragsluitende landen. Na een tienjarige geldigheidsperiode kwam dit verdrag in het stadium van de „automatische verlenging”, d.w.z. dat het verdrag automatisch wordt gecontinueerd tenzij één der partijen of beide partijen met inachtneming van een éénjarige opzeggingstermijn het verdrag niet wenst (wensen) te verlengen. De militaire betekenis van dit Amerikaans-Japanse verdrag is gelegen in de overeenkomst dat een gewapende aanval op Japan wordt beschouwd als een gemeenschappelijk gevaar, waaraan beide landen het hoofd zullen bieden. Japan zal faciliteiten beschikbaar stellen in het belang van de handhaving van 's lands veiligheid en van de vrede en veiligheid in het Verre Oosten. Vooral deze laatste woorden geven dit verdrag een veel grotere dan alleen puur nationale dimensie. De Amerikaanse verplichtingen die uit het verdrag voortvloeien werden in een gezamenlijk communiqué van 13 januari 1965 na besprekingen van president Johnson en minister-president Sato nog eens nadrukkelijk bevestigd. Zulks gebeurde ook na het overleg van minister Laird en minister Nakasone op 14 september 1970, waarbij van Amerikaanse zijde werd gesteld dat de Verenigde Staten in voorkomend geval van alle typen wapens gebruik zullen maken om Japan te verdedigen. Dit houdt dus ook een mogelijk gebruik van nucleaire middelen in.

Het verdrag heeft echter een zekere — betekenisvolle — eenzijdigheid. De Verenigde Staten hebben verantwoordelijkheid voor de verdediging van Japan in geval van een gewapende aanval op dit land aanvaard. Omgekeerd echter heeft Japan geen enkele verplichting tot het verdedigen van Amerikaanse belangen in en buiten het grondgebied van de Verenigde Staten, indien deze zouden worden aangevallen. Het wederkerigheidsbeginsel is daarentegen wel opgenomen in de Amerikaans-Zuidkoreaanse en Amerikaans-Formosaanse defensiebijstandsverdragen.

Hoe het zij, de grondslag van de Japanse defensie is alleen en uitsluitend defensief en, zoals in de nota te lezen valt:

... it takes the policy of relying on the United States in the parts where it is lacking.

De Japanse regering heeft sedert het begrotingsjaar 1958 drie zg. „Defense Power Consolidation Plans” uitgegeven. Het vierde plan, dat loopt vanaf het begrotingsjaar 1972, is nog in een stadium van voorbereiding en zal naar verwachting in februari 1971 aan de Nationale Defensieraad kunnen worden voorgelegd.

Gaf het eerste plan o.m. de basis aan de defensieopbouw, het tweede stelde voor het eerst de taak van de strijdkrachten vast: het verdedigen van het land in oorlogen van kleinere omvang met conventionele wapens. In het thans in uitvoering zijnde derde plan — begrotingsjaar 1967-1971 — stelt de regering zich tot doel de „zelfverdedigingsstrijdkrachten” te versterken en verbeteren, rekening houdend met de binnen- en buitenlandse politieke situatie van het land, de groei van de nationale kracht en de verbetering van het moreel van het militaire personeel. Het witboek geeft een overzicht van hetgeen in dit plan als doel werd gesteld en wat hiervan tot dusver werd gerealiseerd (zie de tabel).

De taak van de Japanse strijdkrachten

In de defensienota wordt als taak van de „Self-defense Forces” aangegeven: „De belangrijkste taak is de verdediging van ons land tegen directe en indirecte agressie ten einde de vrede en onafhankelijkheid van ons land te verdedigen en de nationale veiligheid te handhaven, alsmede — onafhankelijk van de noodzaak daartoe — de handhaving van de openbare orde en veiligheid”. In het kader van deze taakstelling is het van belang na te gaan welk soort agressie door de regering het meest waarschijnlijk wordt geacht. Het witboek erkent dat het uitermate moeilijk is te voorspellen welke spanningen in de internationale volkerengemeenschap zullen optreden en welke gewapende conflicten daaruit in de toekomst zullen ontstaan. De ervaringen sedert de Tweede Wereldoorlog leren dat er tot dusver geen grote wereldconflicten noch oorlogen met nucleaire wapens of directe gewapende conflicten tussen de beide supermachten zijn ontstaan. Daarentegen waren er wel beperkte oorlogen die met conventionele wapens werden gevochten, lokale conflicten en guerrillagevechten. Vele dezer conflicten hadden een zeer gecompliceerd karakter omdat de belangen van talloze landen — direct of indirect — in het spel waren. Aan vele van deze met de wapens uitgevochten on-

Doelinden en realisatie van het 3e "Defense Power Consolidation Plan"

Consolidation goals			Expected attainment at end of FY 1970		
GSDF	SDF Personnel	180,000 men	SDF personnel	179,000 men	
	Reserve SDF personnel	39,000 men	Reserve SDF personnel	36,000 men	
	Mainstay units	5 districts armies and 13 divisions	Mainstay units	5 districts armies and 13 divisions	
	Hawk units	4	Hawk units	3	
MSDF	Defense ships	About 200 ships; about 142,000 tons	Defense ships	About 200 ships; about 137,000 tons	
	Aircraft	About 220 planes	Aircraft	About 250 planes	
	Mainstay units		Mainstay units		
	Escort flotilla	4	Escort flotilla	4	
	Minesweeper flotilla	2	Minesweeper flotilla	2	
	Submarine flotilla	2	Submarine flotilla	1	
	Air Wing	5	Air Wing	5	
	Regional district units	5	Regional district units	5	
ASDF	Aircraft	About 880 planes	Aircraft	About 920 planes	
	Mainstay units		Mainstay units		
	Flight squadrons	17	Flight squadrons	18	
	Nike units	4	Nike units	3	

Note 1. Tonnage of naval ships and the number of aircraft give figures which are in actual service

Note 2. The number of MSDF airplanes in fiscal 1970 exceeded the consolidation target due to such facts as that the life-span of anti-submarine S2F-1 planes, which were thought to reach the end of their durability period, in the latter part of the 3rd Defense Power Consolidation Plan, was extended, and changes in management.

Note 3. The consolidation target for the number of ASDF planes is lower than the number of planes in fiscal 1970 because the drop in air-defense capacity, due to the natural decrease in the number of F-86's and F-86F's during the period of the 3rd Defense power Consolidation Plan, is being supplemented by the consolidation of Nikes and Hawks.

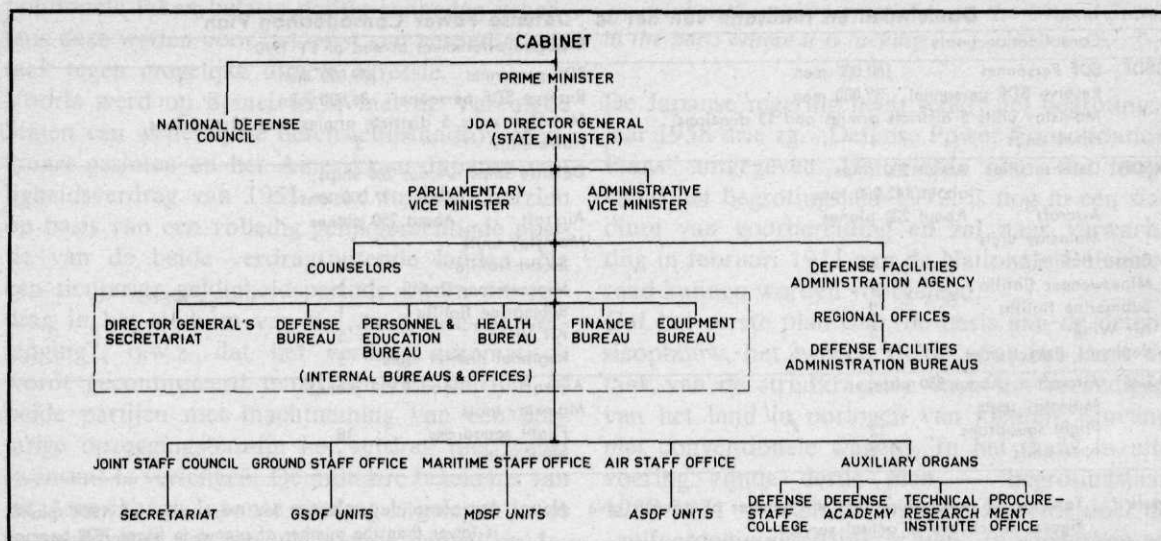
enigheden lagen ideologische motieven ten grondslag. Tenslotte waren ook nationalistische, antikoloniale, geografische, religieuze en racistische beweegredenen in vele dezer geschillen van grote invloed.

Op grond van de hierboven aangegeven evaluatie komt de defensienota tot de prognose dat oorlogen en gewapende conflicten in het nucleaire tijdperk in de vorm van een beperkte oorlog zullen optreden. In de moderne oorlog, waarin de belligerente partijen wederzijds stilzwijgend de te bereiken doeleinden aan zekere beperkingen zullen onderwerpen, zullen de te gebruiken wapens en het oorlogstheater in sterke mate politiek worden bepaald. Het adagium „oorlog is voortzetting van de politiek met andere middelen” is volgens het witboek heden ten dage nog steeds van kracht. Aangezien door de afschrikwekkende werking van de nucleaire wapens het ontstaan van openlijke directe gewapende agressie wordt tegengegaan, zijn de kansen op min of meer heimelijke vormen van indirecte agressie vergroot. Zo kan bv. indirecte agressie zijn vormomd als een ondersteuningsactie in een nationale bevrijdingsoorlog. Het witboek waarschuwt echter nadrukkelijk dat het gevaarlijk is nu maar te concluderen dat er geen enkele mogelijkheid van directe agressie, in de vorm van een openlijke invasie, zou kunnen zijn. Toch is zelfs in zulk een geval de mogelijkheid groot dat

een dergelijke agressie een zg. „beperkt conflict” kan blijven.

Mede gebaseerd op de hierboven uiteengezette prognose, werden aan de Japanse strijdkrachten verscheidene beperkingen gesteld. Grondwettelijk kan Japan geen wapens bezitten die een bedreiging met agressie voor een ander land vormen, bv. lange-afstandsbommenwerpers, offensieve vliegdekschepen en intercontinentale ballistische raketten. De Japanse krijgsmacht kan slechts optreden in geval van een directe of indirecte agressie tegen het eigen territorium. Het zenden van troepen overzee is dan ook niet mogelijk. Op grond van politieke overwegingen worden, zoals reeds eerder gezegd, ten aanzien van de nucleaire wapens de drie zg. „non-nucleaire” principes aangehangen. In de hier besproken paragraaf van de defensienota staat echter een zeer opmerkelijke passage die wij, om de authenticiteit zoveel mogelijk recht te doen, letterlijk uit de Amerikaanse vertaling citeren:

If small-size nuclear weapons are within the scale of real power needed for the minimum necessary limit of self-defense, and if they are such as will not be a threat of aggression towards other nations, it is possible to say that possession thereof is possible, in legal theory. However, the Government adopts the policy of not having nuclear equipment as its policy, even if this is possible from the standpoint of the Constitution.

Vervolgens wordt in het witboek een aantal taken in detail aangegeven. Behalve die op het gebied van de interne en externe veiligheid en verdediging, zijn er enkele andere taken die in verband met de Japanse omstandigheden met veel nadruk worden genoemd. Zo is bv. de rampenbestrijding een zeer belangrijke activiteit van de Japanse krijgsmacht, zoals blijkt uit de informatie dat, in de periode 1951 t/m 1969, 7190 rampenbestrijdingsacties werden uitgevoerd, waarbij in het totaal 3.156.000 man waren betrokken. Ook worden door de strijdkrachten vele civiele projecten uitgevoerd, bv. op het gebied van verbindings-, transport-, bestrijding van besmettelijke ziekten, wegen- en bruggenbouw e.d. Tot en met 1969 werden door de „Self-defense Forces” 5290 van dit soort projecten uitgevoerd waarmee in totaal 39.900.000 mandagen waren gemoeid. De Japanse luchtmacht leidt elk jaar een aanzienlijk aantal vliegtuigen op voor de civiele luchtvaart. Ook hebben de Japanse strijdkrachten een groot aandeel in de voorbereidingen van grote sportevenementen, zoals de in 1964 gehouden Olympische Spelen en de in 1958 gehouden Aziatische Spelen. Bij de voorbereidingen en organisatie van de 11e Olympische Winterspelen zal de Japanse krijgsmacht een bijzonder belangrijk aandeel leveren.

De organisatie van de Japanse krijgsmacht

Nadrukkelijk stelt het witboek vast dat het in democratische landen een „ijzeren regel” is dat de militaire organisatie onder politieke controle staat. Dit is een van de lessen die werd getrokken uit het verleden, waarin een regering in feite alleen maar kon worden geformeerd wanneer

deze door de militaire leiding werd geaccepteerd. Het kabinet is voor de defensie collectief verantwoordelijk jegens de Diet, het Japanse parlement. Belangrijke acties van de strijdkrachten, zoals hun inzet voor de defensie of de openbare veiligheid, behoeven parlementaire goedkeuring. De minister-president heeft het opperbevel over de Japanse zelfverdedigingsstrijdkrachten. De directeur-generaal van het bureau voor defensie, die een civiel minister dient te zijn, is onder de supervisie van de minister-president belast met de dagelijkse leiding. Een Nationale Defensieraad, bestaande uit de minister-president, de vice-minister-president, de ministers van financiën en van buitenlandse zaken, de directeur-generaal van het bureau voor defensie en de directeur-generaal van het bureau voor economische planning, beraadslaagt over alle belangrijke aangelegenheden in verband met de nationale defensie. Opmerkelijk is dat de hoofdlijnen van een eventueel voorgenomen industrieel „bijstuuringsplan” eveneens in deze Nationale Defensieraad moeten worden behandeld.

Evenals te onzent beschikt de Japanse defensieorganisatie over een comité van chefs van stafven, de zg. „Joint Staff Council”. Een overzicht van de defensie-organisatie is in het hierbij afgedrukte schema gegeven.

De sterkte van de Japanse krijgsmacht bedraagt voor het begrotingsjaar 1970 (de cijfers hebben betrekking op militair- en burgerpersoneel):

- landmacht : 191.716 man;
- marine : 43.063 man;
- luchtmacht : 46.617 man.

Voorts beschikt de landmacht over 36.000 reservisten.

Financiële aspecten

De financiële paragraaf in de defensienota is buitengewoon summier. Vermeld wordt slechts dat de voor het begrotingsjaar 1970 toegestane defensie-uitgaven 569,5 miljard Yen belopen (100 Yen = f 1,—, hetgeen 7,16% van de totale overheidsuitgaven en 0,79% van het bruto nationaal produkt is. Uit enkele verstrekte cijfers blijkt dat dit laatste percentage het laagste is sedert 1954, toen het 1,73% bedroeg. In dat jaar maakten de defensie-uitgaven nog 13,5% van de totale overheidsuitgaven uit.

De verhouding volk en krijgsmacht

Een paragraaf in het witboek die bijzondere aandacht verdient is die, gewijd aan de maatregelen die (moeten) worden genomen om de overlast die de defensie voor de burgers in vreedstijd meebrengt, zoveel mogelijk te verlichten.

In het kader hiervan worden bv. subsidies verstrekt om scholen, die in de nabijheid van vliegbases en schietbanen liggen, een zo groot mogelijke geluidsisolatie te geven. Blijkt dit niet mogelijk te zijn of is anderszins de aanwezigheid van een dergelijk gebouw in de buurt van genoemde militaire objecten ongewenst, dan worden deze scholen met medewerking van de regering verhuisd naar andere, dikwijls nieuw op te trekken, gebouwen. Vele projecten die zich bezighouden met de zo groot mogelijke beperking van de defensieoverlast voor burgers, diensten, ondernemingen e.d., worden gesubsidieerd of door de regering geëntameerd. Een en ander is uitgegroeid tot een grootscheeps overheidsprogramma dat in een zo dichtbevolkt land als Japan grote prioriteit geniet.

Voor wat betreft de houding van de bevolking ten opzichte van de defensie worden enkele factoren genoemd die daarop van bijzondere invloed zijn. In de eerste plaats is Japan een eilandrijk waar het ontbreken van grenzen met andere landen een gering gevoel voor de urgentie van defensievraagstukken heeft veroorzaakt. Voorts zijn de door de Tweede Wereldoorlog toegebrachte wonden nog steeds zeer diep en het feit dat Japan als eerste en enige natie die de „nucleaire vuurdoop” heeft ondergaan heeft er de opvatting doen postvatten dat de conventionele wapens in een mogelijk toekomstig conflict van enige omvang in feite machteloos zijn. De veiligheid die de Amerikaans-Japanse defensie-overeenkomsten tot dusver steeds hebben geboden, heeft ook een zeker gebrek aan interesse

in de nationale defensieproblematiek teweeggebracht. Tenslotte werd tot de wederopbouw van de Japanse defensie besloten ten tijde van de Amerikaanse bezetting, toen het Japanse volk geen enkel zelfbeschikkingsrecht in deze had.

In het licht van de hierboven gereleveerde negatieve factoren die een positieve benadering van de Japanse bevolking van de defensievraagstukken toch moeten hebben beïnvloed, doen de heel wat gunstiger uitkomsten van een in 1969 van regeringswege georganiseerde enquête wat tegenstrijdig aan. Van de ondervraagden was 60% van mening dat de krijgsmacht het juiste instrument is om het hoofd te bieden aan een gewapende aanval op Japan. In een dergelijke situatie zou 55% zelf daadwerkelijk op de een of andere wijze aan de verdediging medewerken of de strijdkrachten anderszins ondersteunen. Niet minder dan 62% was van opvatting dat, zelfs bij het verder voortschrijden van de menselijke beschaving, oorlog niet zou zijn uit te bannen; slechts 14% bleek van het tegendeel overtuigd te zijn. Ten aanzien van het gevaar dat Japan zelf loopt, te worden aangevallen of in een oorlog te worden betrokken, was 23% van oordeel dat een dergelijk gevaar niet bestaat, 25% acht het gevaar wél aanwezig, en 27% antwoordde dat de mogelijkheid van een dergelijk gevaar niet geheel kan worden uitgesloten.

Gebaseerd op deze uitkomsten komt het witboek tot de slotsom:

...their (= the people's) understanding for the security policies which our country has chosen today, has taken roots deeply.

Nawoord

Zoals in het begin reeds werd gezegd is dit witboek een wat tweeslachtig document, waarin sommige uitspraken duidelijk met elkaar in strijd zijn. Defensie is in Japan een uitermate moeilijk onderwerp; evenals in Duitsland leven er heel sterk de „economische-reus politiekedwerg” gevoelens en anderzijds bestaat een buitengewoon sterk ressentiment tegen de defensie.

De nota als geheel is — wellicht daardoor? — weinig concreet voor wat betreft de fundamentele opvattingen ten aanzien van de toekomstige koers van Japan, vooral op het gebied van de buitenlandse politiek en het defensiebeleid. Zekere roerselen vallen reeds te ontwaren in dit document van — en dit mag als een van de beoordelingsmaatstaven toch bepaald niet over het hoofd worden gezien — oosterse origine.

Meningen van anderen

Communicatieproblemen in de krijgsmacht

Als men zelf steeds, zowel schriftelijk als mondeling, betere communicatie bepleit en er vast van overtuigd is, dat die betere communicatie van boven moet beginnen, is het misschien vergeeflijk, als men, deze kop lezende boven een artikel (*Mil. Spect.* 139(1970)(11)530) geschreven door vier auteurs tot voor kort allen werkzaam in de Frederikkazerne in Den Haag, wat boosaardig denkt: „oratio pro domo"! Dit vooroordeel blijkt bij lezing onjuist. Schrs. erkennen zonder schroom een aantal fouten van „Den Haag" en ... erkennen, tussen de regels door, dat de zo juist eufemistisch gebruikte term „Den Haag" eigenlijk de enig juiste is, omdat men in de huidige structuur nooit een bepaald bureau — laat staan individu — kan aanwijzen als bron van de omissie.

Toch meen ik, dat er ten aanzien van verschillende punten aanleiding is voor enkele kanttekeningen. Zo zijn misschien enkele reacties losgeweekt door de rede van prof. De Jong. Oorzaak voor de verontrusting was zijn rede zeker niet. „Insiders" weten dat die verontrusting al dateert uit de periode van voor het vertrek van Lntgen Van der Veen, en dat die verontrusting alleen maar voortdurend is gegroeid. Een concreet voorbeeld: ieder herinnert zich de uitspraak — alweer een paar jaar oud — van de staatssecretaris KL: „...aan de parate sterkte van het legerkorps zal niet getornd worden"! Als zoiets niet waar wordt gemaakt, wordt men verontrust! Communicatie zal de ongerustheid t.a.v. dit soort problemen dan ook niet sterk verminderen. Wel zou door betere communicatie een bepaalde onrust kunnen worden weggenomen. Nog onlangs schreef ik in een memorandum, dat in het bijzonder de lagere commandant, en dan natuurlijk ook zijn onderofficieren, zich in een vacuüm voelen... Hier zou betere communicatie inderdaad een rol kunnen spelen, als die communicatie er niet al was! Het hinderlijke is namelijk, dat er concrete voorbeelden zijn, dat er wel degelijk communicatie was, van beneden naar boven, maar dat de verbinding „ergens" verbroken lijkt. Typisch voorbeeld: de Van Heutz-affaire in de Joh. Postkazerne... Er is wel degelijk gewaarschuwd, maar er is geen acht op geslagen, laat staan, actie genomen. Verontrustend is het voorts, als deskundige auteurs de politieke en militaire leiding in één adem samenvatten (3e alinea), hoewel als één van de voordelen van de huidige structuur steeds de scheiding tussen politieke en militaire leiding is genoemd. Maar dan moet de politieke leiding communicatie hebben met het parlement en de militaire leiding moet communicatie hebben met het „perifere" deel van het uitvoerend apparaat. En de politieke leiding moet, nadat op constitutionele wijze (beleids)beslissingen zijn genomen, deze doorgeven, zo mogelijk met toelichting, aan de militaire leiding, maar niet verder naar beneden. „Beneden" kan nl. nooit communiceren-in-de-ware-zin-van-het-woord met de politieke leiding. Dit geldt zelfs in zekere zin voor de enige formele uitzondering, het Georganiseerd Overleg,

dat zich overigens uitsluitend bezighoudt met rechtspositionele zaken.

Na deze zijstap dan weer terug naar „communicatieproblemen in de krijgsmacht". De derde alinea eindigt met: „...de kloof tussen de leiders en de geleiden". Hier wordt m.i. een ernstige denkfout geëtaleerd: de hier bedoelde „leiders" zijn de beleidslieden, en zij leggen dat beleid vast voor de uitvoerders. De uitvoerders, op elk niveau, van legerkorpsstaf tot pantserwagen-, stuks- of tankbemanning, van territoriaal bevel tot „dienst"peloton of -groep, hebben elk hun eigen verantwoordelijkheid. Het woord „geleiden" geeft dan ook de realiteit niet juist weer en het slotzinnetje van deze alinea had beter achterwege kunnen blijven.

Ik ben voorts van mening, dat de voorbeelden (Ermelo, Oirschot, Zuidlaren) overeenkomen in het feit, dat er geen enkele wens tot communicatie uit bleek. Dat is het haast typerende voor deze groep(ering): als minderheid wensen zij te worden gehoord (inspraak), maar aan de wensen van de overgrote meerderheid wensen zij geen gehoor te geven, waarmee dus het beeld ontstaat van geroep om democratisering door lieden, die zich van de democratie niets aantrekken.

Niettemin, communicatie is noodzakelijk, scheiding van politieke communicatie en militaire communicatie acht ik, zoals ik hierboven al schreef, noodzakelijk, al kan en moet bij de militaire communicatie natuurlijk gebruik worden gemaakt van de van politieke zijde verstrekte motieven, richtlijnen, enz. Ernstig bezwaar teken ik aan als de schrs. bij hun pleidooi voor betere communicatie stellen: „...desnoods met voorbijgaan van de hiërarchieke structuur". Op zijn minst is dan noodzakelijk, dat de „hiërarchieke lijn" d.m.v. afschriften, c.q. aanwezigheid bij een gesprek, op de hoogte blijft van essentie en eventuele resultaten van de communicatie. Zou dat niet gebeuren, dan zie ik in de plaats van de huidige onwetendheid en verontrusting door het gebrek aan communicatie een, ten minste even heilloze, verwarring ten gevolge van communicatie op verschillende niveaus.

Ietwat vreemd doet het aan, na het voorgaande plotse-ling te worden geconfronteerd met de tussenkop „inwendige voorlichting". Dat is toch juist het verschil tussen de, primair externe, politieke en de, primair interne, militaire voorlichting. De titel is toch „communicatieproblemen in de krijgsmacht". Met de schrs. zal ieder het eens zijn, dat de (te) vele bronnen van voorlichting (en dus communicatie) weinig productief zijn, en zich te weinig nut en doel van voorlichting realiseren. (Typisch voorbeeld: soms wordt een verzorgingsinstructie als deelmaatregel enigszins toegelicht, maar nooit in het verband van het grote geheel). Het gebrek aan besef voor de noodzaak van voorlichting blijkt wel het duidelijkst uit het te hooi en te gras verschijnende VVP-bulletin. Met de schrs. ben ik het volkomen eens, dat slechts de „technische" (bij gebrek aan een beter woord) voorlichting moet worden gegeven per krijgsmachtdeel en dat de vormende voorlichting (vooral „vormend" omdat het onderwijs hierin nog duidelijk tekort schiet) centraal moet worden geredigeerd. Het is één van de redenen voor mijn hernieuwde pleidooi (het

eerste dateert van februari 1968) voor een krijgsmacht-dagblad.

Het betoog over onrust en onzekerheid is juist. In de adstructie ontbreekt echter een voorbeeld, dat m.i. als één van de belangrijkste oorzaken voor de hier genoemde factoren, onrust en onzekerheid, kan worden aangeduid: ik heb hier het oog op het feit, dat een officier, in Den Haag werkzaam, wel tijdelijk tot de naasthogere rang kan worden bevorderd, doch dat dit buiten „Den Haag” vrijwel wordt beperkt tot hen, dit tot tijdelijk opperofficier worden gepromoveerd.

„Het gebrek aan communicatie” luidt het begin van de laatste alinea, li. kolom op blz. 532. Het is blijkbaar niet tot schrs. doorgedrongen, dat zij hier zelf ook tekortschieten: de argumentatie „zo heeft zij La Cour-tine aanvaard, niet omdat het een goed oefenterrein is, maar om de kans te behouden op meer geschikte terreinen in Frankrijk, nu het Nederlandse parlement...”, kan eufemistisch als kryptisch worden gekenschetst. Waarom moet men een slecht terrein accepteren, om een betere kans te „behouden”? Om iets te behouden, moet men het eerst hebben en dat wordt er met deze verklaring niet duidelijker op.

Met kritiek en suggesties in de tweede kolom op blz. 532 kan ik slechts instemming betuigen. Ik zou echter bij de laatste alinea de klemtoon willen leggen op de methode, die onlangs door de BLS is toegepast, toen hij zich naar de verschillende legerplaatsen begaf. Uiteraard moet ik daarbij afgaan op een persoonlijke indruk, opgedaan in de Generaal Spookkazerne in Ermelo, maar het hier toegepaste systeem, waarbij subalterne officieren en onderofficieren bij de discussie voorrang kregen, lijkt heel wat effectiever, dan dat, toegepast bij „InfOOP”, waarbij vertegenwoordigers van de verschillende onderdelen worden geacht de essentie van de voordracht(en) en discussie over te brengen aan de overigen.

Het besluitvormingsproces geeft schrs. aanleiding, een h.i. „bestaande twijfel omtrent de toegepaste methoden” te ventileren, gevolg van de te strak toegepaste hiërarchie en onvolkomen interdisciplinaire benadering van de problemen. Pas secundair komt ter sprake het m.i. belangrijker feit, dat de praktijk aantoonde, dat er juist zoveel „schrijftafelbeslissingen” uit de bus rollen en dat op het oog vrij simpele, beslissingen, zelfs rekening houdend met het noodzakelijke overleg in het Comité VCS, naar het oordeel van de buitenstaander (ik erken dat volkomen) zo lang uitblijven. Dat is m.i. oorzaak van twijfel, onrust en onzekerheid!

Terecht, m.i., stellen schrs. zich de vraag of ieder op elk niveau zich over alle vragen moet buigen, maar anderzijds constateren zij zelf, dat „kennis, ervaring en creativiteit van de uitvoerders” (vaak) worden verwaarloosd. Hierin schuilt, als ik het ten minste goed lees, een tegenstelling, waaruit dan min of meer logisch de „projectgewijze aanpak” resulteert. In het gehele betoog is de logica onmiskenbaar, maar ik heb er, puur pragmatisch geredeneerd, één ernstig bezwaar tegen: steeds meer zien wij aan de periferie, dat heel „Den Haag” langzamerhand is/wordt opgedeeld in commissies, werkgroepen en project-idems, waarna dan weer coördinatoren moeten worden benoemd om de naast (en langs) elkaar werkende groepen tot samenwerking te brengen. Natuurlijk worden er resultaten geproduceerd, maar anderzijds blijft, t.g.v. de indeling van ieder in ten minste één werkgroep, het doodgewone

dagelijkse werk liggen. Het effect van dit „Parkinsonisme” der commissies ziet men aan de periferie in het uitblijven van noodzakelijke beslissingen, zoals aanpassing van de Inwendige Dienst, modernisering, c.q. schrappen van bepaald uit de tijd zijnde ceremonieel, enz.

Het doet wat merkwaardig aan in het kader en als conclusie van dit betoog de suggestie te lezen, dat de éénhoofdige leiding misschien wel eens zou moeten worden vervangen door een meerhoofdige. Ik meen — en m.i. velen met mij — dat de „verticale structuur” juist een einde heeft gemaakt aan de éénhoofdige leiding en aan de coördinatie, die zich nu manifesteert als een gebrek aan communicatie (de status van een contract-adspirant-Int arts, die van zijn contract af wil, wordt gewijzigd, zonder ook maar enig overleg met de inspecteur; de plv. BLS vraagt mij om inlichtingen in een kwestie, waarin de BLS zelf wel betrokken is); kortom, er zijn vier of vijf beleidsinstanties met een „eigen” beleid. Daarbij zijn plv. BLS, COCL en CGS nog buiten beschouwing gebleven.

Over de (personeels)verenigingen kunnen wij kort zijn. Overal in Nederland zien wij hetzelfde verschijnsel van het gebrek aan belangstelling, aan energie wellicht, om een vergadering bij te wonen. Het is dan ook niet gewaagd, om van de meeste leden van de zwijgende meerderheid te constateren, dat het gros van de aan de orde zijnde problemen hen te weinig interesseert om er zich druk over te maken. Dat is ook m.i. de enige reden, waarom de VVDM toestemming wenst voor politieke bijeenkomsten in de kazerne: zij ziet daarin de enige kans haar leden, die voor een VVDM-bijeenkomst niet warm lopen, misschien nog bij elkaar te krijgen, als ten minste de organiserende partij er een „hoeveelheid amusement” tegen aan wil gooien. En vandaar: de theorie van de schrs. is ongetwijfeld juist, het effect zal vermoedelijk gering zijn.

Eén opmerking tot slot: als telefonisch vergaderen mogelijk is — en voor zover mij bekend, kan dat in Nederland — kunnen relatief simpele besluiten misschien zonder uitgebreid vergaderen worden genomen, als de vergadelaars hun adviseurs ter plaatse, bij de luidspreekende telefoons, bij de hand hebben. Dat zou de communicatie, de besluitvorming en besparing van (reis-)kosten in de hand werken.

M. B. BLOCH, Kol-arts

☆

Naar aanleiding van het artikel in *De Militaire Spectator* 139(1970)(11) wil ik enkele opmerkingen maken.

1. In de eerste plaats iets over de term krijgsmacht. Wat dient hieronder te worden verstaan? Het is zeer waarschijnlijk dat de schrs. de totale krijgsmacht op het oog hebben. De inhoud van het artikel heeft echter betrekking op de situatie bij de Kon. Landmacht (bv. de genoemde voorbeelden). Om een aantal redenen is de situatie m.b.t. de designleerde problematiek in de Kon. Luchtmacht niet identiek aan het beeld dat in dit artikel wordt geschetst. Te gemakkelijk en niet terecht hebben de schrs. gegeneraliseerd naar andere krijgsmacht-delen. Dit is gegaan ten koste van de betrokkenheid en indringendheid van het artikel. Ik lees voor de door hen gebezigde term krijgsmacht: landmacht. Over communicatieproblemen gesproken.

2. Evenmin is duidelijk wat wordt verstaan onder communicatie. De indruk wordt gewekt dat men dit woord

als een vage, allesomvattende term hanteert. Een verzamelnaam voor alle ellende in de KL. De idee is: er is onrust en onzekerheid, als nu maar de communicatie verbeterd, dan wordt dit weggenomen. Men spreekt over „de kloof tussen leiders en geleiden” als over „het gebrek aan communicatie”. Dit is een niet geheel deskundige opvatting. Communicatie is een deelaspect van de „kloof-problematiek”. Aspecten als o.a. maatschappelijke ontwikkeling, organisatiestructuur en verandering, inhoud sociaal beleid (opleiding en vorming bv.) integratie beleidssferen, visie en moed; de interdependentie van al deze zaken speelt hierin óók een rol. Het is een niet te accepteren simplificatie te stellen dat „... de voornaamste oorzaak evenwel elders ligt (...)” en deze te duiden als „het gebrek aan communicatie”. Voorts is het de vraag of men oorzaak (gebrek aan communicatie) en gevolg (onrust e.d.) niet een beetje laat stuivertje wisselen. Persoonlijk zie ik een stuk onrust en onzekerheid als symptomen van ontevredenheid en onbehagen met de bestaande orde, en daarom meer als oorzaak dan als gevolg van een slechte of ontbrekende communicatie.

3. De aap komt (gedeeltelijk) uit de mouw als in het verloop van het artikel blijkt dat men onder communicatie in feite verstaat „doelgerichte verstrekking van informatie over dit beleid”. Op verscheidene punten in het artikel wordt het niet-weten-waar-men-aan-toe-is als de ziektekiem aangewezen. Schijnbaar is, binnen de visie van de stellers, een groot gedeelte van de problematiek van het sociaal beleid opgelost als de leiding „tekst en uitleg” geeft: zeg-maar-hoe-je-het-wilt-hebben-en-waarom. Niets is echter minder waar. Het gaat juist om de vraag, en dit is het hart van modern sociaal beleid, of men het waarom accepteert. Te lang hebben wij gedacht de motieven van de mensen (het waarom) voor hen te kunnen vaststellen. In een volwassen sociaal beleid wordt echter geaccepteerd dat de mensen zelf uitmaken wat hen motiveert. Hiervoor zal een stuk vrijheid moeten worden verkregen; een vrijheid die in de huidige krijgsmachtstructuren niet aanwezig is. Om die vrijheid, en dus een volwassen sociaal beleid, te realiseren zullen huidige samenwerkingspatronen (organisaties, bevelsverhoudingen, hiërarchieën) dienen te worden getransformeerd. Steeds minder zal „van boven” mogen worden opgelegd, steeds minder „tekst en uitleg” en ingrijpen, steeds meer eigen functionele verantwoordelijkheid. Hiervoor zijn nodig: adequate opleiding en vorming, een ander bevorderings- en plaatsingsbeleid, organisatorische veranderingen, grondige herziening van reglementen en voorschriften, e.d. De zwakte van een sociaal beleid bij KL en KLu is dat men hierover nog maar nauwelijks is begonnen te denken en hiervoor nog te weinig mensen heeft opgeleid en opleidt (soc. wetenschappen). Enige onrust en onzekerheid zal, bij een overgang naar een meer volwassen sociaal beleid, onvermijdelijk zijn (zie ook pt 2 hiervoor). Met goede begeleiding behoeft dit niet bedenkelijk te zijn. Wel bedenkelijk is de „oplossing” die de schrs. suggereren; dit is als het ware een stap terug.

4. Ik deel van harte de bezorgdheid die de schrs. hebben t.a.v. het (sociaal) bestuur en beleid in de krijgsmacht. Ik deel hun opvatting dat ook in de leiding van het krijgsmachtbedrijf oorzaken liggen die een noodzakelijke voortvarendheid in deze beperken. Wij zullen ons hier reëel tegenover moeten stellen. Zeker zij die hun werkzaamheden hebben in het sociaal beleid en

bestuur weten dat in de meeste gevallen de vorming, die men door ervaring en opleiding in de vitale levensjaren heeft ondergaan, bepalend is voor wie en wat men is. Voor een belangrijk deel van het krijgsmacht-personeel heeft deze vorming plaatsgevonden in een periode die sterk verschilde van de huidige tijd. Als dit ertoe leidt dat noodzakelijke veranderingen in mentaliteit en opvattingen niet meer of niet zo snel kunnen worden opgebracht dan zullen wij dit nuchter onder ogen moeten durven zien. T.b.v. dit personeel én de krijgsmacht zal, in dat geval, een goede afvloeiingsregeling moeten worden getroffen; hieronder ook te verstaan een optimale arbeidsbemiddeling en goede (mentale) voorbereiding en begeleiding.

M. H. AKKERMAN, Maj KLu

Antwoord op meningen van anderen

Communicatieproblemen in de krijgsmacht

Met belangstelling en — in het algemeen — instemming hebben wij kennis genomen van het commentaar van Kol-arts M. B. Bloch op het artikel dat wij, samen met twee mede-auteurs, hebben geschreven.

Op het gevaar af verwickeld te raken in een polemiek — wij kennen de kolonel enigszins — willen wij in het onderstaande een aantal kanttekeningen maken bij enkele van zijn opmerkingen, voor zover die ingaan tegen de inhoud van ons artikel.

Zo zijn wij het niet eens met de filosofie, die ten grondslag ligt aan de opvatting van Kol Bloch, dat er communicatie moet zijn tussen resp. politieke leiding en het parlement en de militaire leiding en het „perifere” deel van het uitvoerend apparaat en dat „beneden” nooit in de ware zin van het woord met de politieke leiding kan communiceren. Wij zien namelijk niet in wat er tegen is, dat er een bepaalde vorm van communicatie bestaat tussen de politieke leiding van het defensie-apparaat enerzijds en degenen, die mede uitvoering moeten geven aan het door de leiding bepaalde beleid anderzijds, nog afgezien van het feit, dat de communicatie tussen de politieke leiding en het parlement een geheel andere is dan die tussen de militaire leiding en het „perifere” deel van het uitvoerend apparaat. Het is wellicht goed in dit verband te wijzen op de situatie in West-Duitsland, waar de bondskanselier en de minister van defensie vrij regelmatig op een open en ongedwongen wijze spreken met militairen van allerlei rang en stand. Men leze er het weekblad „Der Spiegel” maar eens op na.

Wij hebben voorts in ons artikel de tegenstelling „leiders-geleiden” niet geïntroduceerd om aan te geven, dat de uitvoerders in de krijgsmacht geen eigen verantwoordelijkheid bezitten, zoals naar onze mening ook duidelijk uit de context blijkt. Met andere woorden: de uitvoerders zijn binnen het kader van de militaire organisatie „geleiden” in die zin, dat zij geen bemoeienis hebben met het bepalen van het te voeren beleid.

De kolonel merkt in zijn commentaar vervolgens op van mening te zijn, dat de door ons gekozen voorbeelden (Ermelo, Oirschot en Zuidlaren) „... overeenkomen in het feit, dat er geen enkele wens tot communicatie uit bleek”, eraan toevoegend, dat „... deze groep(er)en als minderheid gehoord wensen te worden (inspraak), maar aan de wensen van de overgrote meerderheid geen gehoor willen geven”. Wij laten deze uitspraak geheel voor zijn rekening, aangezien volgens ons met name in het geval van de „open brief” aan de minister van defensie van een aantal dienstplichtigen van 103 Geneeskundig Bataljon te Ermelo moeilijk kon worden gesproken van het totaal ontbreken van de bereidheid tot communicatie.

Wij kunnen Kol Bloch ook niet volgen wanneer hij — bij wijze van tegenstelling — de externe voorlichting „politiek” en de interne voorlichting „militair” noemt. Hij gaat hierbij immers voorbij aan het — niet te loochenen — feit, dat in het kader van de interne voorlichting in de krijgsmacht niet zelden politieke „items” aan de orde worden gesteld. Bovendien verliest hij uit het oog, dat er bij alle krijgsmachtdelen sprake is van een naar elkaar toegroeien van de externe en de „krijgsmachtgebonden” („niet-vormende”) interne voorlichting.

Met de gedachten, die de kolonel in het laatste gedeelte van zijn commentaar ontvouwt, kunnen wij ons in grote lijnen verenigen. Dit neemt niet weg, dat wij van oordeel zijn, dat de door ons m.b.t. „La Courtine” aangevoerde argumentatie minder kryptisch is (gebleken) dan hij doet voorkomen.

Tenslotte: één van ons, Lnt Van den Heuvel, is — anders dan Kol Bloch veronderstelt — nooit werkzaam geweest in de Haagse Frederikkazerne. Hij vermag niet te beoordelen of dat als een gemis moet worden beschouwd.

A. B. M. FRINKING, Maj Inf (gsb)

H. VAN DEN HEUVEL, res. 2e Lnt Art

☆

Een goede communicatie lost inderdaad in een organisatie niet alle problemen op, maar er moeten wel veel problemen worden opgelost om een goede communicatie te krijgen en daar gaat het ons om.

De hoofdlijnen van de gedachtengang van Maj M. H. Akkerman ondervinden onzerzijds wel instemming, zij het onder drieërlei aantekening. Op een enkele plaats (met name in pt 4) verraaft hij meer radicale oplossingen voor te staan dan door ons aangegeven; deze oplossingen mogen wij voor zijn rekening laten. Voorts brengen wij in aanmerking, dat het een begrijpelijke en zeker niet afkeurenswaardige neiging is van de student zijn discipline een zekere predominantie toe te schrijven; wij verwachten van de menswetenschappen een belangrijke bijdrage, maar zijn tevens van mening dat men zich moet hoeden voor een overschatting van hun betekenis voor het verkrijgen van oplossingen voor de krijgsmacht. De laatste aantekening betreft het artikel van Menno H. Akkerman in „Trouw” van 14 december 1970: „Krijgsmacht dienstbaar maken aan vernieuwing van samenleving”; daarin zijn de opvattingen, beter dan in de onderhavige reactie het geval kon zijn, samengevoegd tot een sluitend betoog en onze instemming met de hoofdlijnen van de gedachtengang heeft dan ook mede op dit artikel betrekking.

Oogmerken

De krijgsmacht ondergaat op het moment de invloed van de algemene tendens in de samenleving naar grotere openheid, inspraak, informatie, communicatie en wat dies meer zij. In de eerste plaats door de dienstplichtigen, die onze organisatie binnenkomen met bij deze maatschappelijke ontwikkeling aansluitende opvattingen. In de tweede plaats raken dezelfde ontwikkelingen het vrijwillig dienende personeel, waarvan verschillende groeperingen (de gespreksgroep Harderwijk, zie *Mil. Spect.* 139(1970)(10); discussiegroepen op de studieconferentie over de gezagsproblematiek in november jl. door de FCO georganiseerd, zie *Spes* (1970)(12)) reeds hebben laten blijken traditionele vormen alleen in stand te willen houden wanneer zij werkelijk zinvol — lees: functioneel — zijn.

Terzijde: in beide aspecten ligt ipso facto besloten dat het hierbij om vraagstukken gaat, die de krijgsmacht als geheel betreffen, en niet het geïsoleerde krijgsmachtdeel.

Ontwikkelingen als deze roepen spanningen op, maar ook discussie. Wij hebben hier te maken met een reeks vraagstukken, die voor de krijgsmacht van essentieel belang zijn: ten diepste wordt door de reactie van en binnen de krijgsmacht op deze ontwikkelingen bepaald of de voedingsbodem in de samenleving wordt behouden, of de krijgsmacht niet in een maatschappelijk isolement zal geraken en of de relatie volk-krijgsmacht een goede blijft. Onze oogmerken waren de open gedachtenvorming op deze vraagstukken te richten, niet personen een bepaalde aanpak te verwijten, maar zakelijke structuren en procedures te bespreken en een volwassen maatschappelijk beleid te bepleiten.

Oplossingen

Nergens hebben wij geschreven dat men bij de KL en de KLu nog maar nauwelijks is begonnen te denken over een dergelijk maatschappelijk beleid. Integendeel, het was ons bekend, dat de leiding en anderen zich al geruime tijd met de onderhavige vraagstukken bezig-houden. Het is opmerkelijk, dat ook bij Akkerman onze considerans zozeer de aandacht heeft getrokken, doch dat de richting, die wij op verschillend gebied hebben gepoogd aan te geven voor het bereiken van oplossingen, buiten beschouwing is gelaten. Toch dient juist aan de hand van de gedane concrete voorstellen onze bijdrage te worden gewaardeerd. In dit opzicht ook schijnen enkele inmiddels voltrokken gebeurtenissen zowel ons in het gelijk te stellen als te bevestigen dat het maatschappelijk beleid in de krijgsmacht wel degelijk de aandacht had en heeft. Wij noemen maar één voorbeeld: de door ons bepleite toelating van de VVDM tot het georganiseerde overleg. Juist op het moment, dat de inzendtermijn voor dit antwoord afloopt (15 december 1970) heeft de minister meegedeeld bereid te zijn deze stap te zetten. De interpretatie van Akkerman, dat met deze oplossing een situatie „zeg-maar-hoe-je-het-wilt-hebben-en-waarom” is gecreëerd, is de onze niet. De praktische, door ons beoogde gevolgen van de erkenning van de VVDM als een volwaardige gesprekspartner zullen, naar wij hopen, geheel andere zijn.

Terzijde: ook uit de omstandigheid, dat de minister een dergelijke beslissing neemt, moge blijken dat het de problematiek van de defensieleiding is die hier aan de

orde is, waarop de leiding van een krijgsmachtdeel maar een beperkte invloed heeft.

Loyaliteit

Tenslotte: wij zijn gelukkig met deze reactie wegens de geboden gelegenheid misverstane bedoelingen te verduidelijken. Wij bedoelden niet meer (maar ook niet minder) dan mee te werken aan een verantwoorde opstelling van de organisatie in een tijd waarin zich op

allerlei gebied ontwikkelingen in een razend tempo voltrekken. Loyaliteit aan de zaak van onze gemeenschappelijke doelstelling stond voorop. Dat behoeft niet altijd te worden gezegd. Jammer is het, dat sommigen dat niet zien. Zou er dan toch een tekort aan loyaliteit zijn? Is de onzekerheid zo groot? Laten wij toch vooral niet de schijn ophouden.

M. H. VON MEIJENFELDT, Lkol Inf (gsb)
H. VOLTEN, Lkol MA (reg. acc)

Uit de vakpers

Militaire toepassingen van de laser

In de laser wordt licht opgewekt volgens een principe, dat verschilt van dat van andere lichtbronnen. Daardoor heeft het laserlicht speciale eigenschappen:

— het is te bundelen in een smalle straal, die zeer veel minder uitwaaiert dan lichtbundels van andere lichtbronnen;

— de intensiteit van laserlicht kan zeer hoog zijn, vele malen feller dan zonlicht (zeer hoge intensiteiten worden vooral bereikt, wanneer het laserlicht in korte impulsen wordt uitgezonden);

— het laserlicht is monochromatisch, d.w.z. het spectrum van laserlicht bevat slechts één kleur (een beperking is thans, dat bij de constructie van de laser wordt vastgelegd welke kleur licht deze zal uitzenden; verwacht mag worden dat in de toekomst systemen worden ontwikkeld die op een te kiezen „kleur” zijn in te stellen).

Deze eigenschappen maken de laser geschikt voor militaire doeleinden.

— Onderzoekingen zijn gaande om de laser te ontwikkelen tot een verblindingswapen. Het direct kijken in een laserstraal kan blindheid tot gevolg hebben, zelfs op enkele kilometers afstand van de laser. De kans op oogbeschadiging neemt nog toe bij gebruik van een kijker (richtoptiek, rijperioscoop). De vijandelijke waarneming kan m.b.v. lasers dan ook ernstig worden gehinderd.

— De laserstraal kan ook de menselijke huid beschadigen of kleding en droge voorwerpen doen ontbranden. Deze effecten zijn echter veel geringer dan de oogbeschadiging.

— Het is mogelijk een laserafstandmeter te maken. De laser zendt dan een korte gerichte lichtflits uit. De tijd die verloopt tussen het uitzenden van de flits en de aankomst van het licht, dat tegen het doel is weerkaatst, is een nauwkeurige maat voor de afstand tot het doel. Voor artilleriewapens en tanks zal de laserafstandmeter de trefkans aanmerkelijk vergroten. In vliegtuigen kan de laserafstandmeter dienst doen als hoogtemeter.

— De laserstraal kan worden gebruikt als draaggolf voor verbindingen, en is daarvoor dag en nacht bruikbaar. Hierbij is een grote mate van geheimhouding ge-

Deze rubriek bevat uittreksels uit binnen- en buitenlandse publikaties. De verantwoordelijkheid van de redactie beperkt zich tot een juiste weergave van de inhoud van de artikelen.

waarborgd, daar de laserstraal nauwelijks zichtbaar is als men zich niet direct in de straal bevindt. Verbindingen m.b.v. lasers zijn ongevoelig voor elektronische tegenmaatregelen. Ongunstige weersomstandigheden kunnen de lasertelecommunicatie echter ernstig belemmeren.

— M.b.v. lasers zijn nauwkeurige „homing”-systemen te realiseren. Het doel wordt nauwkeurig aangegeven, door de laserstraal erop te richten. Het „homing”-systeem van het projectiel wordt geleid door het door het doel teruggekaatste laserlicht.

Er zijn nog andere toepassingsmogelijkheden.

— De laser kan dienst doen als ontsteking van een waterstofbom, daarbij de uranium235-ontsteking (splijtingsbom) vervangend.

— Zeer snelle fotografie is mogelijk doordat laserlichtpulsen een snel bewegend voorwerp zeer kort belichten.

— Lassen van, en gaten maken in, materialen; het laserlicht kan m.b.v. een lens op een zeer kleine oppervlak worden geconcentreerd, waardoor materiaal smelt c.q. verdampst.

— Voor navigatiedoeleinden kan i.p.v. een gyrokompas een zg. „ringlaser” worden gebruikt. Dit is een instrument zonder bewegende delen, waarvan de ontwikkeling nog in het laboratoriumstadium is.

— Optische radar (of „lidar”).

In elk van voornoemde toepassingen heeft de laser het nadeel dat hij niet onder alle weersomstandigheden kan worden gebruikt. Stofwolken, mist, regen, turbulentie (het „trillen” van de lucht boven een hete asfaltweg) verstrooien en absorberen het laserlicht. Schijnbaar in tegenspraak hiermee is, dat m.b.v. een laser bij slecht zicht toch een zekere mate van waarneming mogelijk is. Hierbij wordt gebruik gemaakt van het feit, dat de weerkaatsing van licht tegen een voorwerp anders is dan de weerkaatsing (verstrooiing) van licht in bv. mist. Na het uitzenden van een lichtflits door een laser wordt een zekere tijd gewacht; vervolgens wordt een snelle „foto” gemaakt. De „foto” vertoont dan voorwerpen, die zich bevinden op een (door de vertragingstijd bepaalde) afstand binnen een (door de „belichtingstijd” bepaald) interval.

In het algemeen wordt de toepassing van de laser nog beperkt door een laag rendement. Er worden dus hoge

eisen gesteld aan de voeding en koeling van de laser. Wellicht is het in de toekomst mogelijk in verbeterde lasers een hoger rendement te bereiken.

„Die militärische Nutzung der Laser-Technik”, door P.-E. Brückner, in „Truppenpraxis”, september 1970

„Les applications militaires de l'effet laser”, door E. Cellerier, in „l'Armée”, juli/augustus 1970

„Precision range-gated imaging technique”, door D. B. Neumann, in „Journal of the Society of Motion Picture and Television Engineers”, april 1965

IR. L. A. BIJL, Vdg TD

Cavalerie tot en met 1975

1. Inleiding

Ter gelegenheid van de 81e verjaardag van „the United States Armor Association” is van 14 tot 16 mei 1970 o.m. een symposium georganiseerd onder de titel „Armor through 1975”.

De inleidingen werden verzorgd door personeel van de sectie Cavalerie van het „Combat Developments Command”. Deze sectie heeft tot taak te onderzoeken op welke wijze verkenning- en tankeenheden in de jaren 1970-1980 moeten zijn georganiseerd en uitgerust om de aan deze eenheden op te dragen taken zo efficiënt mogelijk te kunnen vervullen. Uitgangspunt bij al deze studies en troepenbeproevingen is, dat ook voor de jaren '70 een antwoord moet kunnen worden gegeven op de massale dreiging van de Sovjet-Unie en het Warschau-Pact in Europa, waarbij tegelijkertijd rekening moet worden gehouden met de operationele behoefte in de overige delen van de wereld.

2. Verkenningseenheden

a. Uitrusting

SHERIDAN/SHILLELAGH

De introductie van dit wapensysteem heeft een grote invloed gehad op de uitrusting van verkenningseenheden. Deze lichte verkenningstank beschikt over amfibisch vermogen en kan m.b.v. parachutes worden afgeworpen. De Sheridan-tank is in eerste instantie bedoeld om de lichte tank M-41 en de SP/AT M-56 te vervangen. Het wapensysteem Sheridan/Shillelagh stelt de verkenningseenheden in staat vijandelijke tanks op een afstand van meer dan 1500 m met succes aan te grijpen. De oorspronkelijke versie is na de in Vietnam opgedane ervaringen verbeterd door o.a. het verhogen van het beschermend vermogen tegen at-mijnen en het aanbrennen van een zoeklicht.

ARMORED RECONNAISSANCE SCOUT VEHICLE (ARVS)

Behalve de invoering van de Sheridan bij verkenningseenheden wordt gewerkt aan de ontwikkeling van een verkenningvoertuig ter vervanging van de M114C en R. Deze ontwikkeling is nog niet afgesloten en zowel een uitvoering op rupsen als op wielen wordt nader onderzocht. Indien kan worden tegemoetgekomen aan de eisen die men aan dit voertuig stelt, zullen de verkenningseenheden in de toekomst kunnen beschikken over een klein, licht gepantserd, „air-transportable”, zeer terreinvaardig, amfibisch verkenningvoertuig.

VEHICLE RAPID FIRE WEAPON SYSTEM-SUCCESSOR (VRFWS)
De hoofdbewapening van het bovenomschreven verken-

ningvoertuig zal mogelijk bestaan uit het zg. VRFWS, ook wel aangeduid met de naam „Bushmaster”, een automatisch kanonsysteem, bestaande uit verschillende kanon/munitiecombinaties, waardoor het aan de verschillende soorten voertuigen kan worden aangepast.

MECHANIZED INFANTRY COMBAT VEHICLE (MICV)

Het nieuwe infanteriegevechtvoertuig zal zich v.w.b. de terreinvaardigheid kunnen meten met de „MBT-70” en zal bovendien over amfibisch vermogen beschikken. Ook dit infanteriegevechtvoertuig, dat een infanteriegroep de mogelijkheid biedt vanuit het voertuig te vechten, zal behalve de coaxiaalmitrailleur 7,62 mm als hoofdbewapening een in een toren gemonteerde „Bushmaster” krijgen.

HELIKOPTERS

Ook in de toekomst zal het gebruik van de helikopter door verkenningseenheden nog toenemen. De huidige typen helikopters, nl. die voor verkenning en transport en als wapendrager zullen gehandhaafd blijven. De thans in gebruik zijnde modellen zullen worden vervangen door de Kiowa en de Cayuse. Bovendien wordt de UH1B gevechtshelikopter vervangen door de Huey Cobra, die over een grotere vliegsnelheid beschikt en kan worden uitgerust met raketten 40 mm, 7,62 mm minigun en 2,75-inch raketten.

b. Organisatie

De Cavalerie is van oudsher het snelste en beweeglijkste wapen geweest. Deze hoge mate van beweeglijkheid blijft ook thans gehandhaafd door het gebruik van helikopters door de „orthodoxe” verkenningseenheden en door het formeren van speciale heli/verkenningseenheden.

HELI/VERKENNINGSBATALJON (AIR CAVALRY SQUADRON)

Het bataljon bestaat uit een stafstaf- en verzorgingseskadron, drie verkenningeskadrans en een heli/verkenningeskadron. Door het opnemen van een organiek heli/verkenningeskadron is het bataljon beter in staat de opgedragen verkenning- en beveiligingstaken uit te voeren.

HELI/VERKENNINGSBATALJON (AIR CAVALRY SQUADRON)

Het bataljon bestaat uit een stafstaf- en verzorgingseskadron, drie heli/verkenningeskadrans en een verkenningeskadron. Door het opnemen van een organiek verkenningeskadron beschikt dit bataljon over een flexibele, beweeglijke en mobiele grondeenheid, waardoor een snel reactievermogen wordt verkregen en het bataljon in staat is m.b.v. grote vuurkracht belangrijke terreindelen te veroveren c.q. vast te houden.

LICHTE BRIGADE (CAVALRY BRIGADE)

Aangezien in de toekomst de behoefte aan verkenningseenheden, groter dan een bataljon, zal toenemen, wordt het huidige verkenningregiment vervangen door een lichte brigade die door het flexibele grondpatroon een goede afstemming van de opdracht en de middelen mogelijk maakt. Als organieke eenheden zijn in de brigade opgenomen een stafstaf- en verzorgingseskadron, een afdeling veldartillerie, een „Attack-helikopter”-eskadron, een geniecompagnie, een verbindingscompagnie en een „Support”-bataljon. De lichte brigade kan door het toevoegen van zg. „bataljonsblokken” zo wor-

den samengesteld dat de organisatie wordt aangepast aan de opgedragen taak.

HELIBRIGADE (AIR CAVALRY COMBAT BRIGADE)

Tenslotte wordt voorgesteld een helibrigade te formeren. Deze heeft een vaste samenstelling en als kern een zg. „Attack-helikopter“-bataljon. De brigade heeft tot taak de vijand te vernietigen, resp. te desorganiseren of te vertragen door het massaal gebruik van „aerial mounted firepower“, in combinatie met gepantserde en luchtbeweeglijke eenheden.

3. Tankeenheden

a. Uitrusting

M60A1

Deze tank is op het ogenblik de standaardtank bij de Amerikaanse tankeenheden. Door het aanbrengen van een aantal modificaties, zoals een getransitoriseerde computer, een laser-afstandmeter, een verbeterde stabilisatieinrichting en een nieuwe toren, blijft de M60A1 operationeel tot het invoeren van de MBT70.

M60A1E2

Deze versie is een verbetering van de M60A1 en bestaat uit het M60A1-chassis, de nieuw ontwikkelde toren en het Shillelagh-wapensysteem. Bovendien is een aantal extra verbeteringen, zoals helderheidsversterkers en een computer voor automatische correctie scheve radstand en voorhoudshoek, aangebracht. De hoofdbewapening en het wapen van de tankcommandant zijn gestabiliseerd. In verband met de geplande invoering van de MBT70 wordt slechts een beperkt aantal van dit tanktype geproduceerd.

MBT70/XM803

Nadat de gemeenschappelijke ontwikkeling van de MBT70 door de VS en de BRD als gevolg van uiteenlopende visies over de tank van de toekomst was gestopt, is de verdere ontwikkeling door ieder land afzonderlijk ter hand genomen. Op grond van de tot nu toe bereikte resultaten streven de Amerikanen naar het ontwikkelen van een tank van de 2e generatie. Dit project loopt onder de naam MBT70/XM803. Zeer waarschijnlijk zal in de loop van het volgend jaar het MBT70-deel uit dit ontwikkelingsprogramma vervallen en zal verder worden gesproken over de M803-tank. De belangrijkste ontwikkelingen zijn het verbeteren van de huidige motor, de richtapparatuur, de raketgeleider en de hydropneumatische ophanging. Bovendien zal het kostbare „pop-up“-kanon 20 mm worden vervangen door een mitr. 50.

MISTIC

In het kader van de wapenresearch wordt thans gewerkt aan de ontwikkeling van een nieuw raketsysteem, dat de naam MISTIC draagt. Dit wapensysteem zal mogelijk worden toegepast bij het zg. „armored combat vehicle weaponssystem, long range“. Door het gebruik van dit wapensysteem wordt het mogelijk lichtere, meer beweeglijke, minder kostbare en minder kwetsbare gevechtsvoertuigen tegen de vijand in te zetten, waarbij de zwaardere en meer complexe wapensystemen vanuit beschermde en gedekte opstellingen optreden.

b. Organisatie

Bij het zoeken naar de meest efficiënte organisatie van

het tankbataljon is getracht de vuurkracht en het aantal manoeuvre-elementen te verhogen en de omvang van de steunverlening te verminderen waardoor een grotere beweeglijkheid zou kunnen worden bereikt. Hierbij is gezocht naar een grotere gevechtskracht, lagere kosten en meer standaardisering van eenheden.

TANKBATALJON

Een standaardorganisatie waarin vier tankeskadrons, geldt als de meest aantrekkelijke ongeacht het aantal en type daarin op te nemen tanks. Tevens is in de organisatie de reeds jarenlang gevoelde behoefte, het stafstaf- en verzorgingseskadron weer te splitsen in een afzonderlijk staf- en verzorgingseskadron, gerealiseerd.

TANKBATALJON/LICHT (LIGHT ARMOR BATTALION)

De invoering van de Sheridan-tank maakt het mogelijk niet alleen verkenningseenheden met deze tank uit te rusten, doch ook t.b.v. de strategische strijdkrachten „air transportable“-tankbataljons te formeren. Het tankbataljon/licht is op dezelfde wijze georganiseerd als het standaardtankbataljon.

„Armor through 1975“, door Maj. D. G. Moore en Maj. C. C. Walters, in „Armor“, juli/augustus 1970

J. P. H. VAN VALDEREN, Lkol Cav (gsb)

Waadproeven met tanks

Nadat in de jaren '65 en '66 was gebleken dat de AMX30-tank met behulp van een schacht tot 4 m diepte kon waden, werden de proeven voortgezet om vast te stellen welke de beste oversteekmethoden zouden zijn, welke veiligheidsmaatregelen nodig waren en hoe de bemanningen moesten worden opgeleid.

Hiertoe werd een beproevingsdetachement opgericht, bestaande uit cavaleristen en kikkvorsmannen van de genie („nageurs d'aide au franchissement“). De proeven werden uitgevoerd in een kuip, in stilstand en in stromend water. In de jaren '68 en '69 werden in totaal ca. 300 „onderdompelingen“ verricht.

De afdichting van de tank bleek voortreffelijk. Het speciaal voor de tromp ontworpen monddeskel voldeed goed, te meer daar dit deksel het schieten niet verhindert. Het te water gaan bleek de gemakkelijkste manoeuvre. Als gevolg van de wet van Archimedes wordt het schijnbare gewicht teruggebracht tot 15,4 t. Oevers met hellingen van 50 à 60% bleken geen belemmeringen. Wenden bleek bij het waden geen probleem, soms had de tank onder water een groter manoeuvreervermogen dan te land. Dwarsellingen en glooiingen onder water bleken zelden hindernissen. De chauffeur kan duidelijk horen wanneer hij over grind- of keisteenbeddingen rijdt. Indien hij plotseling wenden vermijdt is er geen kans op het aflopen van een rups. Het bestijgen van de oever is de moeilijkste manoeuvre, doordat het schijnbare gewicht en dus de rupsdruk toeneemt naarmate de tank verder uit het water komt. Of het beklimmen mogelijk is hangt af van de bodemgesteldheid en de gradiënt van de oever. Bij een grindbodem kon de AMX30 een helling van 35 à 38% nemen, bij een begroeide modderoever bleek een helling van slechts 10% soms reeds onoverkomelijk. De vaardigheid van de chauffeur is in grensgevallen van doorslaggevende betekenis.

Omdat de schacht niet op de tank kan worden ver-

voerd, werd een luchtpijp (snorkel) van glasvezel ontworpen, die op het achterdek kan worden meegevoerd. Hij wordt aangebracht op de plaats van de ladersperiscoop en ondersteund met zes tuien. Met deze luchtpijp in positie kan tot 5 m diepte worden gewaad. Bij gebruik van de luchtpijp wordt de tank via de radio vanaf de oever geleid. Het toepassen van antennes van glasvezel heeft de verbinding verbeterd. In de tank is een koersaanduider gemonteerd om de chauffeur een idee van zijn rijrichting te geven.

Uit veiligheidsoverwegingen is t.b.v. ieder bemanningslid een luchtcilinder met mondstuk aanwezig, die voor 10 minuten lucht bevat.

Voor het bergen van onder water vastgelopen tanks zijn speciale harpsluitingen en S-vormige haken ontworpen, die zeer goed bleken te voldoen. De mogelijkheid tot het openen van het bestuurdersluik van buitenaf moet nog worden verbeterd. Daarna zal de AMX30 volledig voor het waden geschikt zijn.

Behalve de meer technische beproeving van het materieel, werd ook de beste waadtechniek ontwikkeld. Een eerste vereiste is een grondige verkenning van de doorwaadbare plaats. Deze geschiedt in drie fasen:

- verkenning per helikopter van het gebied aan de hand van hydrografische kaarten;
- vluchtige verkenning in het terrein om de kenmerken van de doorwaadbare plaats te bepalen;
- detailverkenning van het rivierbed door onderwaterverkenners.

Een ploeg van vijf onderwaterverkenners kan — onder gunstige omstandigheden — in één uur een strook van 7 m breed bij 100 m lang onderzoeken. Uit veiligheids-overwegingen is bij waadoperaties en oefeningen steeds een stroomwacht aanwezig, bestaande uit een commandant en vijf zwemmers, die over een stormboot (type Zodiac) beschikken. Voor verschillende omstandigheden zijn reddingsdrills ontworpen. Omtrent de juiste methoden van bergen bestaat nog geen volledig inzicht, omdat een AMX30-bergingtank, nog niet beschikbaar is. Omdat de onderwaterverkenners zijn belast met rivierverkenning t.b.v. tanks, tankbemanningen moeten kunnen redden en bij het bergen van tanks onmisbaar zijn, worden zij geselecteerd uit tankchauffeurs die zich daartoe vrijwillig aanmelden. De gedachten gaan uit naar het indelen van twee ploegen per bataljon, elk bestaande uit een onderofficier en vijf verkenners. Ook aan de selectie van de bemanningen moet extra aandacht worden besteed, omdat een — zij het gering — aantal mensen last bleek te hebben van watervrees of claustrofobie.

Voor het waadvaardig maken van een eenheid zijn 20 instructiedagen uitgetrokken. Tijdens de opleiding wordt geoefend in een speciaal bassin. Het afdichten en het onderhoud na het waden worden eveneens onderwezen. De chauffeurs krijgen 15 uur instructie in het rijden onder water.

De gehele bemanning leert de drill om onder water een tank te verlaten, waartoe een speciaal uitgeruste romp wordt gebruikt. Ter afsluiting van de cursus wordt het waden in pelotons- en eskadronsverband beoefend. Tot slot kan worden opgemerkt dat het waden weliswaar een aantal voorzieningen vereist, doch geenszins als „zwarte kunst” kan worden beschouwd.

„L'AMX 30 en submersion: point des expérimentations”, door Gen. J. Compagnon, in „l'Armée”, september 1970

J. J. M. ANTONIETTI, Lkol GS

Luchtlandingstroepen

Waarlijk grootscheepse luchtlandingsoperatiën zijn onder nucleaire omstandigheden niet meer denkbaar. De nodige luchttransportvloten zijn te kwetsbaar, en ook is het luchtlandingsbruggehoofd een te aantrekkelijk nucleair doelgebied geworden. Dit wil echter geenszins zeggen dat luchtlandingsacties voorgoed tot het verleden behoren. Het (Franse) voorschrift geeft aan dat de versterkte compagnie (sousgroupement) de meest geschikte eenheid is om een luchtlanding uit te voeren. Een versterkte compagnie telt ca. 200 man, hetgeen evenveel is als een pantserinfanteriebataljon te voet in het gevecht brengt. Uitgestegen pantserinfanterie treedt als zodanig slechts over korte afstanden op, omdat zij voortdurend de vuursteun van de boordwapens behoeft. Para-eenheden zijn veelzijdiger. Zij kunnen zowel een onverhoedse stormaanval uitvoeren, als heimelijk, bij nacht, tegen de vijandelijke aanvoerwegen opereren.

Para's hebben een grote marsvaardigheid en zijn erop getraind zich in een vijandige omgeving staand te houden, waarbij het toepassen van verrassing een belangrijke rol speelt. Een versterkte compagnie beschikt over geleide antitankprojectielen, mortieren, verkenningselementen en, waar nodig, liaisondetachementen van de artillerie, genie en luchtmacht. Luchtlandingstroepen hebben een korte reactietijd. Van vrijwel elk vliegveld of landingsterrein kunnen zij binnen enkele uren op iedere plaats van het Europese operatietoneel worden ingezet.

De vijandelijke luchtverdediging heeft de luchtlandingsoperaties wel moeilijker maar niet onmogelijk gemaakt, net zomin als de aanmerkelijk verbeterde antitankwapens de tank van het gevechtveld hebben verdreven. Het vermogen van de moderne transporttoestellen tussen 100 en 10.000 m hoogte te vliegen dwingt de vijand zijn aandacht en luchtverdedigingsmiddelen te verdelen. Afzonderlijk vliegende toestellen zijn minder goed aan te grijpen dan een luchtvloot.

De afwerp- en landingsmethoden zijn zodanig verbeterd, dat onder vele verschillende omstandigheden kan worden opgetreden.

De gemechaniseerde strijdkrachten zijn ontwikkeld om het gevecht onder nucleaire omstandigheden te kunnen voeren. Zij zullen in een aantal gevallen met infanterie te voet moeten kunnen worden versterkt.

In de luchtlandingstroepen vinden wij een flexibel inzetbare reserve, die op korte termijn op steelse wijze in vijandelijk gebied kan worden gebracht. Daar kunnen zij inlichtingen verzamelen, een tactisch belangrijk gebied bezetten, een oprukkende strijdmacht beveiligen of de vijandelijke verbindinglijnen storen.

Voor het vaststellen van mogelijke nucleaire doelen kunnen patrouilles van 5 of 6 man nabij de vijandelijke naderingsassen worden afgeworpen. Een enkel vliegtuig is voldoende om bij beperkt zicht, op gegist bestek, achtereenvolgens een aantal patrouilles af te werpen. Geschiedt het afwerpen op grote hoogte dan moet het personeel de vrije-valtechniek beheersen.

In vijandelijk gebied bevinden zich vele belangrijke doelen die echter geen kernwapeninzet rechtvaardigen, of buiten bereik van onze wapens zijn. Er zijn slechts enkele parachutisten met geleide wapens nodig om bv. een belangrijk radarstation of radiobaken met enige welgerichte schoten uit te schakelen.

Bij een doorbraak kan de vaart erin worden gehouden door op de naderingswegen van de vijandelijke reserves paratroepen in te zetten, om overgangsplaatsen in handen te krijgen, of een flank tijdelijk af te schermen. Om verrassing te bereiken en vijandelijke tegenacties te vertragen dient het afwerpen bij nacht of beperkt zicht plaats te vinden. Om 180 man af te werpen zijn slechts drie Transall's nodig die, om veiligheidsredenen, dan een interval van 15 min in acht nemen. Omdat zelfs gemechaniseerde reserves soms niet op het gewenste moment te bestemder plaatse zullen kunnen worden ingezet, is het nuttig over para's te beschikken, die immers als kenmerk hebben dat zij snel ter plaatse kunnen zijn.

Indien de luchtverdedigingssituatie niet al te ongunstig is kunnen 3 of 4 toestellen, die „huisje-boompje-beestje” vliegen bij verrassing hun versterkte compagnie afwerpen.

Helikopters treden op bij dag en goed zicht. Het zal nog geruime tijd duren voordat heliformaties vijandelijke opstellingen kunnen overvliegen, of bij beperkt zicht over grote afstanden kunnen optreden. Nog lang zal er dan ook wezenlijk behoefte aan luchtlandings-troepen bestaan.

„*Emploi des Troupes aéroportées en Guerre nucléaire*”, door Col. C. Audéma, in „*l'Armée*”, september 1970.

J. J. M. ANTONIETTI, Lkol GS

Artillerievuurkracht: meer of minder?

Het artikel „Some views on fire support in the seventies” door G. Ashcroft in „The journal of the Royal Artillery” van maart 1970¹ heeft, zoals te verwachten was, reacties opgeroepen. In het onderhavige artikel onderwerpt schr. de visie van Ashcroft aan zijn kritiek.

Ashcroft, als burger verbonden aan het Institute for Strategic Studies, ontkomt niet aan het gevaar, inherent aan het ontbreken van militaire praktijkervaring, van het geven van discutabele oplossingen, die „if unchallenged can lead to faulty policies”. Ashcrofts slotconclusie, dat in de jaren '70 prioriteit dient te worden verleend aan de introductie van gewapende helikopters en verbeterde mijnenvelden, zulks zo nodig ten koste van de veld-artillerie, dient nader te worden onderzocht in het licht van de waarschijnlijke ontwikkeling van de operaties in Noordwest-Europa.

Voor zover bekend, zal de toekomstige vijand trachten, al of niet met de steun van kernwapens, zo snel en zo diep mogelijk door te stoten. Weerstandskernen zullen worden omtrokken ten einde het momentum van de aanval te handhaven. De voorste vijandelijke eenheden zullen grotendeels gepantserd zijn („hard targets”) doch het merendeel van de doelen zal van het „soft target”-type zijn, zoals ongedekt personeel, batterijen getrokken veld-artillerie, niet gepantserde voertuigen, commandoposten en verzorgingselementen.

Dergelijke aanvallen kunnen slechts dan met succes worden afgeweerd indien slijtage van de vijand in een zo vroeg mogelijk stadium d.m.v. verscheidene soorten vuur aanvangt, zodat hem de grootst mogelijke verliezen en vertraging zijn opgelegd voordat hij de voorste rand van het weerstandsgebied is genaderd, op welk moment hij met directe richting onder vuur wordt genomen. De afstand waarop directe richting mogelijk is, zal maxi-

maal 4 km bedragen. Alhoewel direct vuur het meeste effect sorteert tegen „hard targets”, is het buiten gevecht stellen van gepantserde voertuigen slechts een gedeelte van de totale vuursteuninspanning. Indien het opleggen van verliezen in de diepte faalt, worden de direct vurende wapens geconfronteerd met ongehavende en moreel onaangetaste troepen. Voor de met directe richting vurende wapens bestaat dan het gevaar, dat zij het aantal doelen niet aankunnen en dat voorts de factor tijd sterk in het voordeel van de aanvaller werkt. Deze problemen onderkende, dient men te beseffen op welke wijze de artillerie, met haar flexibiliteit in ruimte en tijd onder alle weersomstandigheden, de gevechten met succes kan beïnvloeden. Hiertoe beschikt zij over een reeks vuursteunvormen, die voortdurend onmiddellijk beschikbaar zijn. Belangrijk is de garantie van beschikbaarheid.

Schr. is van mening, dat de vermelde feiten een voldoende basis vormen voor een kritisch onderzoek van Ashcrofts eerdergenoemde slotconclusie. Ten aanzien van de vuursteun, te leveren door gewapende helikopters, kan zonder meer worden erkend, dat bij het gevecht op brede fronten met beperkte krachten aan dit soort pantserbestrijding behoefte bestaat. Ashcroft laat echter na een opsomming te geven van de beperkingen van dit inzetmiddel — zoals de afhankelijkheid van atmosferische omstandigheden — die een belemmering kunnen betekenen voor „their unquestioned mobility”. Voortdurende steun is dus niet te garanderen. Voorts zijn gewapende helikopters wegens hun kwetsbaarheid vrijwel gedwongen boven eigen gebied te vliegen, als gevolg waarvan zij slechts effectief vuur kunnen afgeven tot ongeveer 4 km in vijandelijk gebied. Zij vullen de met directe richting vurende grondwapens aan zonder echter aan de vuren extra diepte te geven zodat er dus geen sprake is van aantasting van de vijand op grote afstand.² Ten aanzien van Ashcrofts mening, dat een terugkeer tot de statische oorlogvoering van de Eerste Wereldoorlog d.m.v. mijnenvelden goed zou passen in de „flexible response”-doctrine, stelt schr., dat het tegendeel waar is: eigen troepen dienen in hoge mate beweeglijk op te treden opdat zij niet worden vernietigd door numeriek superieure strijdkrachten en kernwapens. Toch zou op ideale wijze tegemoet kunnen worden gekomen aan het nadeel van de statische aard van mijnenvelden door het gebruik van een soort „instant minefield”, „gelegd” door een met indirecte richting vurend inzetmiddel; dus alweer een extra taak voor de vuurmonden.

Ook Ashcrofts standpunt t.a.v. raketten is minder juist. Deze hebben namelijk de eigenschap een grote vuurdichtheid te kunnen bereiken waardoor zij zeer effectief zijn tegen personele doelen. Bovendien zijn raketten, evenals door vuurmonden verschoten projectielen, onder alle omstandigheden in te zetten.

Onder het hoofd „gun capability” gaat schr. in op Ashcrofts twijfel over het nut van de introductie van verder dragende vuurmonden van groot kaliber. Ten aanzien van het kaliber betekent vergroting nl. tevens opvoering van de effectieve scherfwerking en indien vuurmonden tevens worden gebruikt voor de „instant minefields”-

² In dit verband is het interessant het standpunt te vernemen van „Verteidigungsminister” Schmidt van de BDR, die stelt, dat: „der Kampfhubschrauber für das Heer weder taktisch notwendig noch finanziell realisierbar ist” (*Wehrkunde* (1970)(8)433).

¹ *Mil. Spect.* 139(1970)(9)441.

theorie, zullen voor deze rol uitsluitend de grootst mogelijke kalibers in aanmerking komen. In dit verband is het opmerkelijk, dat de Britse strijdkrachten als enigen in de NAVO nog niet de noodzaak schijnen in te zien van het opvoeren van het kaliber van de nabijsteunende veldartillerie.

Ten aanzien van vergroting van de dracht zijn voor de noodzaak ervan drie argumenten aan te voeren.

1. Opvoering van de mogelijkheid van het doeltreffend concentreren van het vuur van verscheidene artillerie-eenheden op één doel.

2. Het belang van de bestrijding van doelen in de diepte zal blijven toenemen, waarbij met name dient te worden gedacht aan de kwetsbare aanvoer van brandstoffen en munitie over steeds groter wordende afstanden. Hierdoor zullen lonende en kwetsbare doelen ontstaan in hetzelfde gebied waarin zich tevens een groot aantal eenheden getrokken artillerie zal bevinden.

3. Drachtvergroting verhoogt de continuïteit van de inzetbaarheid; het aantal stellingveranderingen, nodig om het beweeglijke gevecht te blijven steunen, zal afnemen.

Schr. besluit zijn artikel met de waarschuwing het belang van de artillerie niet te onderschatten, want:

Its total effect is difficult to quantify, as the value of neutralisation and covering fire is less suited to war games and cost effectiveness studies than the performance of weapon systems concerned solely with the destruction of men and equipment.

De noodzaak te kunnen beschikken over de meest doeltreffende artilleriesteun: *will be crystal clear to every battlegroup commander binnen 24 uur na het begin van een eventuele oorlog in Europa!*

„Artillery fire power: more or less?“, door Col. W. G. R. Gorkill, in „Journal of the Royal Artillery“, september 1970

W. P. VERSPOOR, Lkol Art

Jagdkampf

De titel van dit artikel is nauwelijks te vertalen. De „Jagdkampf“ is te omschrijven als een optreden van infanteriezware eenheden — van bataljons- (mogelijk brigade)grootte — veelal binnen kader van de bekende gevechtsvormen (av, verd, vertr) en afgeleide taken (bev). De „Jagdkampf“ is gericht tegen zwakke punten van de vijand, bedoelt steun te verlenen aan de eigen hoofddopdracht, wordt veelal uitgevoerd in moeilijk begaanbaar terrein, en doet soms denken aan het optreden van commando-eenheden.

Schr. stelt dat de frequente discussies over „Jagdkampf“ weinig effect sorteren, in de eerste plaats omdat het begrip nauwelijks is gedefinieerd, maar bovendien omdat in het kader van de gevechtsvormen geen duidelijke plaats eraan is toegekend.

Het artikel bedoelt een pleidooi voor „Jagdkampf“ te zijn, omdat in de voorschriften te weinig erover is vastgelegd, de ervaringen op dit punt uit de Tweede Wereldoorlog te weinig door de Bundeswehr zijn overgenomen, naoorlogse hogere officieren mentaal moeten omschakelen, en afgerekend moet worden met het vooroordeel dat een Duitse soldaat alleen goed vecht op grond van duidelijke bevelen en niet uit eigen initiatief. Schr. wil „Jagdkampf“ als nieuwe gevechtsvorm geaccepteerd zien, omdat alleen daarmee het belang ervan wordt onderstreept.

Hij schildert aan de hand van negen fictieve voorbeelden de mogelijkheden die „Jagdkampf“ biedt; bij het aanvallend gevecht, het verdragend gevecht, het verdedigend gevecht en de beveiliging van achtergebieden. Omdat deze willekeurige voorbeelden met terreinschetsen worden verduidelijkt is het artikel vooral voor eenheden op lagere niveaus zeer geschikt en leerzaam, en het brengt de lezer op ideeën t.b.v. oefeningen.

1. „Jagdkampf“ tijdens de aanval

a. Rivierovergang

Een of twee dagen tevoren infiltreren „Jagdkampf“-eenheden op de vijandelijke oever. Zij treden op tegen bevelvoerings/verbindingsinstallaties, reserves, ondersteunende wapens en verzorgingsinstallaties. „Jagdkampf“ omvat een groot aantal op elkaar afgestemde afzonderlijke acties.

b. Forceren van een doorgang

„Jagdkampf“-eenheden omtrekken 10 à 20 uur vóór de aanval van een gemechaniseerde eenheid de vijandelijke verdediging in een defilé. Zij vallen de vijand — tegelijk met de hoofdaanval — in de rug aan. Grondige verkenningen en gedetailleerde inlichtingen zijn onontbeerlijk. Het optreden moet met name ook zijn gericht op die terreindelen, waar de vijand zich opnieuw ter verdediging zou willen inrichten.

c. Afsnijden in de rug van vijandelijke verdediging

„Jagdkampf“-eenheden infiltreren daags tevoren tot 20 km diep in het vijandelijk weerstandsgebied. Doel: vijandelijk verkeer van achteren naar voren en omgekeerd onmogelijk maken. Gedisciplineerde planning en uitvoering zijn voorwaarden tot succes. Niet alleen vinden overvallen plaats maar ook moeten terreindelen worden vastgehouden.

2. „Jagdkampf“ tijdens verdragend gevecht

a. Tijdens het beweeglijk teruggaan

Over het algemeen zal in moeilijk begaanbaar terrein onder sterke vijandelijke druk (voornamelijk vuurkracht) snel van opstelling naar opstelling moeten worden teruggeweken. „Jagdkampf“-eenheden vormen het aangewezen middel om de flanken van op de wegen tot stilstand gedwongen vijandelijke colonnes aan te vallen. Deze flanken zijn immers kwetsbaarder dan de versterkte spitsen.

b. De achterwaartse vijandelijke verbindingslijn

„Jagdkampf“-eenheden moeten voor vijandelijke aanvalsformaties in moeilijk begaanbaar terrein vóór het eigen weerstandsgebied uitwijken en onderduiken. Op grond van een grondig gecoördineerd plan doen de „Jagdkampf“-eenheden talloze afzonderlijke aanvallen op vijandelijke regimentscommandoposten, artillerieopstellingen en bevoorradingscolonnes. De kleinere „Jagdkampf“-eenheden hebben geen „vrije jacht“. Alle acties moeten gedetailleerd naar plaats en tijd zijn voorbereid evenals de bevoorradings- en de geneeskundige verzorging. Ook verkennings- en inlichtingenactiviteiten zijn onmisbaar.

3. „Jagdkampf“ tijdens het verdedigend gevecht

a. Samenhang van „Jagdkampf“ met de verdediging

In sterk bebost, heuvelachtig terrein kunnen „Jagd-

kampf"-eenheden grote sectoren toegewezen krijgen. Taak van bv. een Jagdkampf"-painsbat kan zijn: het voorkomen van omtrekking door de vijand. De „Jagdkampf“ moet zo ver mogelijk naar voren beginnen en de gehele diepte van het vak benutten. Gedegen voorbereiding is vereist. De „Jagdkampf“ moet zich kunnen baseren op vele voorbereide versperringen en de nodige verzorgingsgoederen.

b. Overgang van verdediging naar „Jagdkampf“

Een bataljon in een sterk doorsneden, onoverzichtelijk terrein kan zijn verdedigingsopdracht gewijzigd zien in „Jagdkampf“, omdat de neveneenheden zijn teruggeslagen. De nieuwe opdracht van de brigadecommandant kan dan inhouden in een gebied van max. 20 x 20 km alle wegen, die naar de nieuwe brigadeopstelling leiden, aan de vij reserves en verzorgingscolonnen te ontzeggen. Vereist zijn natuurlijk weer: geschikt terrein, goede planning en voorbereiding, degelijke logistieke ondersteuning.

4. „Jagdkampf“ ter beheersing van achtergebieden

a. Tijdens eigen aanval

„Jagdkampf“-eenheden volgen de aanvallende gemechaniseerde voorste eenheden met als taak: voorkomen dat omspoelde vijandelijke eenheden zich in slecht toegankelijk terrein terugtrekken. Met behulp van „Jagdkampf“ blijft de eigen vrijheid van handelen bij gelijke krachtsverhoudingen aan onze zijde.

b. Tijdens eigen verdediging

Vijandelijke „Jagdkampf“-eenheden zijn tegenover eigen vzg-eenheden in het voordeel, tegenover eigen „Jagdkampf“-eenheden echter in het nadeel. „Jagdkampf“ is immers het succesvolst met „Jagdkampf“ te bestrijden, omdat eigen „Jagdkampf“-eenheden eenvoudiger zijn te verzorgen en met „normale“ eenheden kunnen samenwerken. Wanneer vijandelijke „Jagdkampf“-eenheden voortdurend worden opgejaagd, neemt hun gevechtskracht snel af. Bij bespreking van de „Jagdkampf“ in de bovengenoemde kaders vallen de volgende opmerkelijke constatering te vermelden:

- „Jagdkampf“ is een zaak voor (pa) infehdn t/m batniveau;
- „Jagdkampf“ komt speciaal in moeilijk begaanbaar terrein tot zijn recht;
- „Jagdkampf“ moet grondig worden voorbereid, zowel tactisch als logistiek;
- „Jagdkampf“ vraagt grondige verkennings- en inlichtingenactiviteiten.

Schr. staat ook nog stil bij de noodzaak dat ook alle niet-gevechtseenheden aan „Jagdkampf“ moeten (kunnen) doen, zich erop moeten instellen, hun opleiding mede erop moeten richten, over de uitrusting ervoor moeten beschikken en dus in staat moeten zijn tot het voeren van „Jagdkampf“, behalve de normale taak m.b.t. zelfverdediging. Fantasie en initiatief kunnen dan — zij het in beperkte ruimte — de nodige vrijheid van handelen garanderen, essentieel voor de vervulling van hun eigenlijke opdracht.

Tenslotte schetst schr. de mogelijkheden van „Jagdkampf“ voor overspoelde en uiteengeslagen eenheden. Vooral in dergelijke omstandigheden moeten individuele militairen die elkaar in slecht terrein weer treffen — weten wat hun te doen staat. Zonder voorbe-

reiding kan „Jagdkampf“ in dat geval niet beginnen (kleine overvallen om aan mondvoorraad te komen, het zich naar eigen linie terugvechten, zijn geen „Jagdkampf“). Op zo hoog mogelijk niveau moet „Jagdkampf“ in dat geval worden voorbereid en uitgevoerd. In de voorbereidingsfase moeten de voorwaarden voor een succesvolle „Jagdkampf“ worden geschapen: creëren van verbindingen tussen kleinere groepen, aanwijzen van commandanten, verkennen en inlichtingen verzamelen, inrichten van schuilplaatsen, toewijzen van wapens en logistieke middelen. Het reeds in vredes-tijd vormen van een hiertoe geschikte organisatie doet een veelvoud aan mogelijkheden ontstaan.

Conclusies

Het „denken in deze nieuwe richting“ is begonnen. Elk praktisch beoefenen zal zó zeer bewijzen dat „Jagdkampf“ effect sorteert, dat wij uiteindelijk op alle mogelijkheden ervan zijn voorbereid. „Jagdkampf“ zal in de toekomst in het infanteriegevecht een belangrijke plaats innemen en ons denken beïnvloeden. Behalve discussiëren moet er zo spoedig mogelijk veel worden geoefend, vóódat de voorschriften definitieve (wellicht beperkende) regels gaan stellen. „Jagdkampf“ is een onontgonnen gebied, ook voor samenstellers van voorschriften. Beproeving en ontwikkeling in de praktijk en definitieve formulering van de regels moeten hand in hand gaan. Wanneer wij de „Jagdkampf“ onder de knie hebben, zal hij ook passen in een meer omvattende conceptie.

„Jagdkampf“, door L. von Eckart Afheldt, in „Wehrkunde“, september 1970 J. C. M. KNOL, Maj Inf (gsb)

WILT U MEER WETEN OVER **GELD** **LENEN?**

DAN PAKT U TOCH GEWOON
DE TELEFOON OF PEN

Eén van ons zal u graag antwoord geven. U ontvangt in een blanco enveloppe inlichtingen, tarievenlijst en aanvraagformulier

FINANCIERINGSKANTOOR **E. J. Möller**

St. Catharinastraat 1, Eindhoven
Tel. (040) 2 54 72 - 6 66 33, b.g.g. (04105) 30 39

Door de gemeente Eindhoven toegelaten
geldschietbank
